

”Cei care au privilegiul de a ști au datoria de a acționa.” — Albert Einstein

PULSUL GEOSTRATEGIC

Nr. 305 Noiembrie - Decembrie 2025 | www.pulsulgeostrategic.ro

SFERA ARABO-AFRICANĂ

Rolul mecanismelor regionale și multilaterale de cooperare: Perspective din sfera arabo-africană

Pag. 37

EUROPA

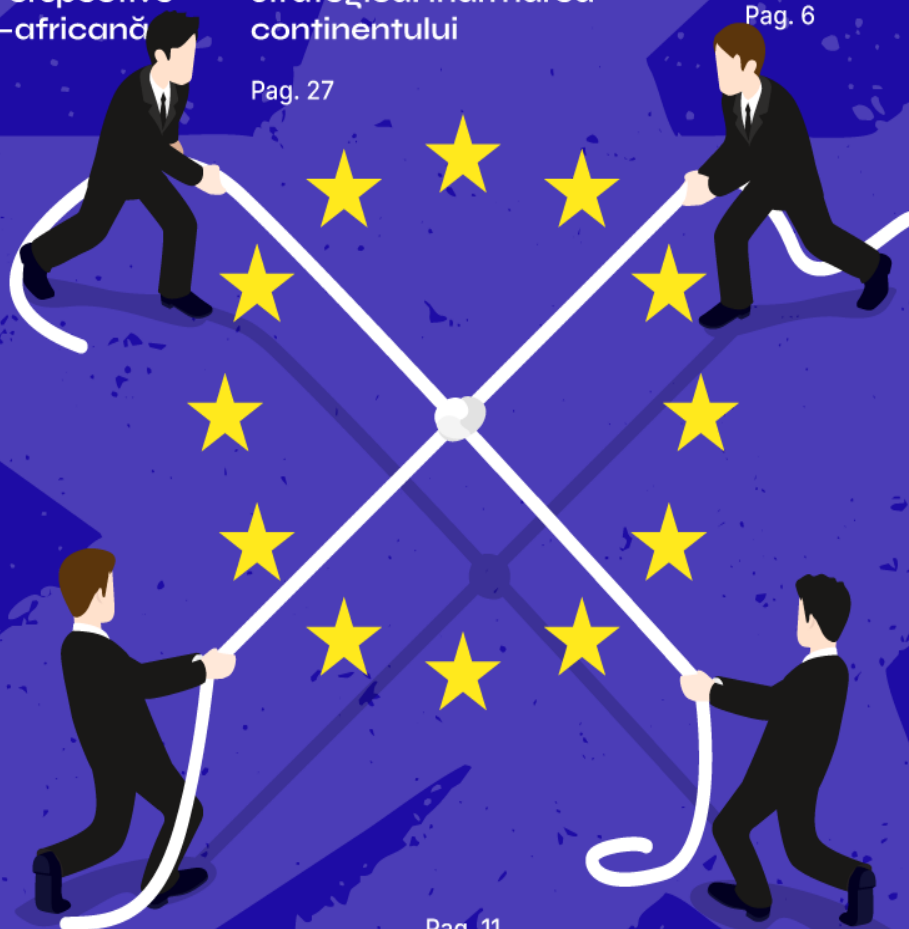
Repoziționarea globală a Europei prin autonomie strategică: Înmarmarea continentului

Pag. 27

MULTIPOLARISMUL

Multipolarismul și frontierele viitorului

Pag. 6

Pag. 11

**Reziliența și fragmentarea UE
în fața războiului din Ucraina și
a competiției multipolare**

INTELLIGENCE

Cum valorificăm rețeaua de date la nivel de intelligence

Pag. 52

AFRICA

Mecanisme regionale de securitate

Pag. 22

ITALIA

Italia în haosul global

Pag. 34

CUPRINS

04

EDITORIAL

Reziliența și atitudinea proactivă – două concepte complementare extrem de importante pentru toate statele lumii

06

ORDINE MONDIALĂ - MULTIPOLARISM

Multipolarismul și frontierele viitorului

11

ORDINE MONDIALĂ - EUROPA ȘI MULTIPOLARISM

Reziliența și fragmentarea UE în fața războiului din Ucraina și a competiției multipolare

22

ORDINE MONDIALĂ - AFERICA ȘI MULTIPOLARISM

Africa într-o lume multipolară: mecanisme regionale de securitate între autonomia strategică și penetrarea externă

27

ORDINE MONDIALĂ - EUROPA

Repoziționarea globală a Europei prin autonomie strategică: înarmarea continentului

34

ORDINE MONDIALĂ - EUROPA

Italia în haosul global

37

ORDINE MONDIALĂ - SFERA ARABO - AFRICANĂ

Rolul strategic al mecanismelor de cooperare regională și multilaterală în remodelarea dinamicii puterii globale: perspective din sfera arabo-africană

40

ORDINE MONDIALĂ - NATO ȘI EUROPA

Alianța Nord-Atlantică (NATO) și Uniunea Europeană (UE) – într-o perioadă sumbră și diverse șocuri evolutive.

49

ORDINE MONDIALĂ - CONFLICTUL THAILANDA - CAMBODGIA

Foc și ruine la Preah Vihear: conflictul Thailanda-Cambodgia din 2025

CUPRINS

52

INTELLIGENCE - REȚEA DE DATE

Rețeaua de informații: Cum să valorifici rețeaua de date la nivel informațional

58

INFORMAȚIE, COGNITIV, INTELIȚENȚĂ ARTIFICIALĂ

Operațiuni de influență informațională, cognitivă și bazată pe inteligență artificială (IA): noul spațiu de luptă al competiției multipolare

61

SECURITATE CORIDOARE ÎNARMARE ENERGETICĂ, STRATEGICE,

Securitate energetică, coridoare strategice și dependența - o armă într-o lume multipolară

EDITORIAL

Reziliența și atitudinea proactivă – două concepte complementare extrem de importante pentru toate statele lumii

Dr. ing. Stelian TEODORESCU (România)

„Cheia succesului este perseverența, rezistența și determinarea”

Colin Powell

Făcând referire la un corp material sau la un individ, **reziliența** (din cuvântul francez *résilience*) se definește ca fiind *capacitatea de a-și reveni la forma inițială după o deformare* (în fizică), dar mai frecvent, în psihologie, se referă la *abilitatea unei persoane de a se adapta rapid, de a gestiona și de a depăși șocuri, stres, dificultăți sau obstacole* și de a reveni la un echilibru normal, fără a fi copleșită de emoții, acționând constructiv pentru a merge mai departe.

Așadar, reziliența geopolitică și geostrategică se referă la capacitatea unei entități statale sau non-statale de a rezista, de a se adapta și de a-și reveni rapid după șocuri, crize (hibride, economice, energetice, asimetrice, militare și de securitate) sau turbulențe, menținându-și suveranitatea, interesele strategice și stabilitatea, integrând politici de securitate, economice, energetice și climatice pentru a se proteja și a menține competitivitatea pe scena mondială. Drept urmare, reziliența geopolitică sau geostrategică în vremurile actuale incerte

Sursa: <https://centrupozitiv.md/invata-cum-sa-ti-dezvolti-rezilienta-emotionala/>

înseamnă construirea capacității de a anticipa de a previziona, de a prognoza, de a absorbi, de a se adapta și de a recupera de la perturbările cauzate de schimbarea dinamicii politice, economice, sociale, militare și de securitate. Mai mult ca niciodată, este imperios necesară dezvoltarea capabilităților proactive și nu doar de a reacționa la crize. Proactivitatea este o abilitate esențială ce înseamnă să ai inițiativă, să îți asumi responsabilitatea pentru propriile acțiuni și rezultate, anticipând nevoile și creând oportunități în loc să aștepti ca lucrurile să se întâmple; este opusul reactivității și presupune a fi decisiv, a te concentra pe soluții și a genera o energie pozitivă pentru a atinge propriile obiective.

În actualul context de securitate la nivel regional și global, nu trebuie să uităm că în cadrul Summitului NATO de la Varșovia (8-9 iulie 2016), șefii de stat și de guvern ai statelor membre ale Alianței Nord-Atlantice au semnat un *Angajament de a consolida reziliența*.

Analizând minuțios evoluțiile de azi atât de impredictibile de multe ori, cât și șocante de cele mai multe ori, ajungem la concluzia că reziliența ar presupune, în această actuală perspectivă de securitate la nivel global, menținerea și protejarea capabilităților civile critice, alături și în sprijinul capabilităților militare, precum și dezvoltarea cooperării de tipul „whole of government”. Reziliența vizează, în concepția NATO, capacitatea guvernului de a continua să funcționeze, menținerea furnizării serviciilor pentru populație, precum și sprijinul civil al operațiilor militare.

Așadar, așa cum subliniam și anterior, riscurile geopolitice și geostrategice apar din diverse evenimente, tensiuni sau schimbări geopolitice care perturbă activitățile din toate domeniile la nivel de stat național și, implicit, la nivel regional și global, toate aceste evoluții generând incertitudine de mare amploare. Aceste riscuri devin din ce în ce mai complexe din cauza naturii interconectate a economiilor globale și a creșterii vectorilor de amenințare hibridă.

Privind în perspectivă, evenimentele cheie care definesc actualul peisaj geopolitic global includ:

- Conflictul Rusia-Ucraina: Sancțiunile și întreruperile furnizării de resurse energetice au declanșat o criză de mare amploare în toată Europa, fiind creat un mediu favorabil pentru amplificarea instabilității macroeconomice.

- Escaladarea conflictelor în Orientul Mijlociu: Tensiunile din regiune amenință să perturbe rutele comerciale cheie și să facă prețurile la energie să crească vertiginos. Efectele în lanț se resimt la nivel global și au un impact direct și asupra situației generale din Europa.

- Amplificarea tensiunilor între principalii actori internaționali SUA-China-Rusia: Reconfigurarea accelerată a noii ordini mondiale, războaiele comerciale și în domeniul resurselor energetice și decuplarea tehnologică amenință lanțurile de aprovizionare globale, sancțiunile complicând operațiunile desfășurate. Pentru entitățile legate de toate piețele comerciale ale lumii, navigarea prin aceste tensiuni conduce la creșterea impredictibilității evoluției tuturor statelor lumii.

- Noi amenințări emergente: Amplificarea amenințărilor generate de războiul hibrid susținut de diverși actori internaționali – inclusiv atacurile cibernetice, dezinformarea și constrângerea în plan economică și social – continuă să se intensifice, amplificând incertitudinea și expunând toate statele lumii la noi riscuri și chiar amenințări.

În aceste vremuri de incertitudine globală, reziliența și este cheia pentru a face față provocărilor și a prospera într-o lume în rapidă schimbare. Prin înțelegerea importanței rezilienței, atât la nivel personal, cât și organizațional, și prin luarea unor măsuri proactive pentru a construi reziliența, indivizii și organizațiile nu numai că pot supraviețui, ci și pot prospera în fața adversarilor. Conceptul de a fi proactiv se referă la atitudinea de a anticipa problemele și nevoile, luând inițiativa de a acționa pentru a preveni dificultățile sau pentru a crea rezultate pozitive, în loc să aștepti ca lucrurile să se întâmple (reactivitate). Aceasta implică asumarea responsabilității, planificare strategică și acțiune orientată spre soluțiile optime.

Astfel, devine mai important ca oricând conceptul de Intelligence Competitiv (IC) care este definit ca fiind procesul sistematic de colectare, analiză și distribuire de informații despre concurenți, piață și mediul de afaceri, cu scopul de a sprijini adoptarea deciziilor strategice și de a obține un avantaj concurențial pentru o organizație, folosind surse deschise și etice. Acesta nu implică spionaj, ci transformă datele brute în cunoștințe acționabile pentru a înțelege tendințele, anticipa mișcările pieței și îmbunătăți performanța companiei.

Drept urmare și având în vedere evoluțiile în plan geopolitic și geostrategic, iată că și în domeniul apărării și securității crește importanța conceptului de intelligence care poate însemna din ce în ce mai mult atât nivelul capacităților de cunoaștere și înțelegere individuale în procesarea informațiilor și identificarea în timp real a nevoilor de informații, cât și la nivelul la care se poate ridica procesul de transformare a datelor și informațiilor în cunoaștere și înțelegere de nivel strategic pentru adoptarea celor mai bune decizii de către decidenți.

Cheltuielile globale pentru apărare intră într-o nouă eră, definită de informații, tehnologie și reziliență industrială, pe măsură ce națiunile se reînarmează și lanțurile de aprovizionare se adaptează. Pentru Canada, aceasta reprezintă o schimbare strategică, precum și o oportunitate de investiție, pe măsură ce cheltuielile pentru apărare se accelerează și capacitatea industrială se extinde. În diverse teme - de la tranziția energetică la infrastructura digitală și inovația în domeniul apărării - guvernele, corporațiile și investitorii reevaluează locul în care se creează și se protejează valoarea în noul climat geopolitic.

Concluzionând putem spune că reziliența este capacitatea de a reveni mai puternic după adversități, iar atitudinea proactivă înseamnă a lua inițiativa, a anticipa problemele și a acționa constructiv, în loc să aștepti să se întâmple lucrurile, ambele fiind esențiale pentru succes și echilibru emoțional, creând un context favorabil și gestionând eficient provocările cu care se confruntă toate statele lumii de azi.

ORDINE MONDIALĂ - MULTIPOLARISM

Multipolarismul și frontierele viitorului

Vasileios VLACHOS (Grecia)

Rezumat

Sistemul internațional trece printr-o profundă transformare structurală, de la o ordine unipolară post-Război Rece către un mediu multipolar din ce în ce mai fragmentat și contestat. Puterea nu mai este concentrată într-un singur centru hegemonic, ci este distribuită inegal între mai mulți actori globali și regionali, care operează prin mijloace militare, economice, tehnologice, informaționale și instituționale. Acest articol examinează natura multipolarismului contemporan prin intermediul teoriilor consacrate ale relațiilor internaționale, identifică „frontierele emergente ale viitorului” dincolo de geografia tradițională și evaluează implicațiile pentru stabilitatea globală, instituțiile internaționale și actorii regionali, în special Europa și Grecia. Acesta susține că, în absența unui hegemon clar, competiția strategică, conflictul hibrid și globalizarea selectivă vor defini deceniile următoare, făcând din adaptabilitate, reziliență instituțională și claritate strategică elemente esențiale ale puterii naționale.

Introducere: Sfârșitul certitudinii strategice

Ordinea internațională post-Război Rece a fost construită pe ipoteze de convergență liberală, interdependență economică și guvernare instituțională. Cu toate acestea, așa cum a avertizat Henry Kissinger, ordinea mondială este o construcție istorică temporară, susținută doar atâta timp cât distribuțiile puterii și legitimitatea rămân aliniate. Astăzi, această aliniere s-a prăbușit. Erodarea dominației occidentale, ascensiunea puterilor revizioniste și transformarea interdependenței în arme au accelerat tranziția către un sistem multipolar caracterizat de incertitudine mai degrabă decât de echilibru. Aceasta nu este doar o redistribuire a puterii, ci o transformare sistemică a modului în care puterea este exercitată, contestată și percepută.

Multipolarismul prin prisma teoriei relațiilor internaționale

Realismul structural și competiția de putere (Mearsheimer)

Conform realismului ofensiv al lui John J. Mearsheimer, marile puteri sunt

obligate de structura anarhică a sistemului internațional să maximizeze puterea relativă pentru a-și asigura supraviețuirea. Din această perspectivă, sistemele multipolare sunt inerent instabile, deoarece mai mulți actori posedă atât capacitatea, cât și stimulentele de a se provoca reciproc.

Strategia Chinei este în general în concordanță cu teoria realismului ofensiv a lui John Mearsheimer, care susține că, într-un sistem internațional anarhic, marile puteri caută să-și maximizeze puterea relativă pentru a-și asigura supraviețuirea și a preveni constrângerile externe. În acest cadru, China avansează revendicări teritoriale extinse în Marea Chinei de Sud și a militarizat insule artificiale pentru a obține controlul asupra rutelor comerciale maritime critice. În același timp, prin intermediul Inițiativei „Belt and Road”, Beijingul și-a extins influența economică și geopolitică în Asia, Africa și Europa, consolidând în același timp parteneriatele militare cu țări precum Pakistan și Cambodgia pentru a-și extinde acoperirea regională. Obiectivul general este crearea unei sfere de influență care limitează capacitatea SUA și a altor puteri de a opera liber în regiune, o strategie care amplifică tensiunile, deoarece alți actori percep puterea crescândă a Chinei ca o amenințare tot mai mare.

Comportamentul Rusiei poate fi interpretat prin teoria echilibrului amenințărilor a lui Stephen Walt, care sugerează că statele încearcă să modifice status quo-ul atunci când percep amenințări crescânde sau marginalizare. Invazia Ucrainei reprezintă un efort de a contesta expansiunea NATO și de a redefini sferele de influență în Europa. Dincolo de Ucraina, Rusia menține o prezență militară puternică în Marea Neagră și Caucaz, sprijinind aliații regionali pentru a-și păstra greutatea strategică. În paralel, Moscova folosește instrumente hibride - inclusiv atacuri cibernetice, campanii de dezinformare și coerciție energetică - pentru a exercita presiune asupra Europei. Prin aceste acțiuni, Rusia contestă direct arhitectura de securitate europeană și globală existentă, crescând instabilitatea sistemică și obligând alte puteri să mențină o vigilență strategică constantă.

SUA, în schimb, operează în mare măsură în conformitate cu teoria stabilității hegemonice și cu logica echilibrării puterii. În Indo-Pacific, Washingtonul a consolidat alianțele cu Japonia, Australia și India prin intermediul Quadrilaterului pentru a contrabalansa influența chineză. În Europa, menține o prezență militară robustă și angajamente energetice prin intermediul NATO pentru a limita puterea Rusiei, în timp ce în Orientul Mijlociu menține parteneriate multidimensionale și baze strategice pentru a securiza regiunile critice. SUA încearcă să prevină apariția unor sfere de influență exclusive, dominate de puteri rivale; cu toate acestea, această abordare crește și riscul de conflict, deoarece provoacă răspunsuri competitive și adesea destabilizatoare din partea concurenților săi strategici.

Echilibrul amenințării și fluiditatea alianței (Stephen Walt)

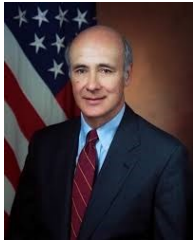
Teoria echilibrului amenințărilor a lui Stephen Walt explică de ce alianțele într-o lume multipolară devin mai flexibile și mai tranzacționale. Statele se aliniază nu doar împotriva puterii, ci și împotriva intențiilor percepute, a proximității și a capacităților ofensive.

Ordine, legitimitate și întoarcerea istoriei (Kissinger)

Henry Kissinger a subliniat că o ordine internațională stabilă necesită atât un echilibru de putere, cât și un concept comun de legitimitate. Sistemului actual îi lipsesc ambele. Diferite modele civilizatorice și politice concurează acum deschis: sisteme de guvernare liberal-democratice, autoritare, hibride. Fără o viziune comună asupra ordinii, sistemul internațional seamănă din ce în ce mai mult cu o arenă contestată, mai degrabă decât cu o structură bazată pe reguli.

Putere soft și interdependență complexă (Joseph Nye)

Conceptul de putere soft al lui Joseph Nye rămâne relevant, dar din ce în ce mai constrâns. Deși atracția, normele și instituțiile încă contează, acestea sunt acum contestate sistematic de: dezinformare, economie coercitivă, control tehnologic. Într-un mediu multipolar, puterea soft singură este insuficientă fără credibilitatea și reziliența strategică a puterii hard.

Frontierele viitorului: Redefinirea spațiului strategic

Dincolo de geografie: Noi domenii ale puterii

Puterea strategică nu se mai limitează la geografia fizică. Frontierele competiției viitoare se extind din ce în ce mai mult în noi domenii care modelează autonomia statală și influența pe termen lung, redefinind însăși noțiunea de spațiu strategic. Spațiul cibernetic a apărut ca o arenă principală a conflictului contemporan, unde atacurile cibernetice, spionajul și perturbările infrastructurii critice sunt folosite ca instrumente de coerciție sub pragul războiului deschis. Operațiunile cibernetice rusești în Europa și campaniile de influență digitală chineze ilustrează modul în care statele exploatează interconectarea domeniului digital pentru a urmări obiective strategice.

Inteligența artificială funcționează ca un multiplicator decisiv al forței în acest mediu în continuă evoluție. Prin permiterea analizei predictive, a sistemelor autonome și a procesului decizional accelerat, IA schimbă echilibrul puterii către actori capabili să controleze datele, algoritmii și viteza de procesare a informațiilor. Prin urmare, avantajul strategic este din ce în ce mai mult legat de superioritatea tehnologică, mai degrabă decât exclusiv de forța militară convențională.

Sistemele energetice au devenit, de asemenea, instrumente centrale ale efectului de levier geopolitic. Controlul asupra conductelor, infrastructurii de energie regenerabilă, mineralelor critice și rezervelor strategice definește acum securitatea energetică. Fosta dependență a Europei de gazele naturale rusești demonstrează modul în care interdependența energetică poate fi transformată în armă, în timp ce coridoarele energetice emergente din estul Mediteranei, cum ar fi conducta trans-Adriatică și proiectul EastMed, subliniază importanța strategică a rețelelor energetice regionale.

Lațurile globale de aprovizionare evidențiază în continuare natura duală a interdependenței, atât ca sursă de eficiență, cât și de vulnerabilitate. Controlul asupra capacității critice de producție și a tehnologiilor cheie, în special a semiconductorilor, a devenit esențial pentru autonomia strategică. Decuplarea tehnologică dintre SUA și China exemplifică modul în care lanțurile de aprovizionare pot fi remodelate de considerații geopolitice.

În cele din urmă, domeniile informațional și economic au devenit parte integrantă a competiției moderne pentru putere. Influența asupra percepțiilor, narațiunilor și procesului decizional prin intermediul rețelelor sociale, propagandei și dezinformării modelează din ce în ce mai mult rezultatele politice. În același timp, interdependența economică a evoluat dintr-o sursă de prosperitate comună într-un instrument de pârgie strategică, deoarece sancțiunile, restricțiile comerciale și controalele tehnologice consolidează un model de globalizare selectivă determinat de calcule geopolitice mai degrabă decât de eficiență. Împreună, aceste dinamici demonstrează că frontierele viitorului nu mai sunt definite doar de granițe, ci de controlul asupra sistemelor interconectate care vor determina avantajul strategic și stabilitatea internațională în anii următori.

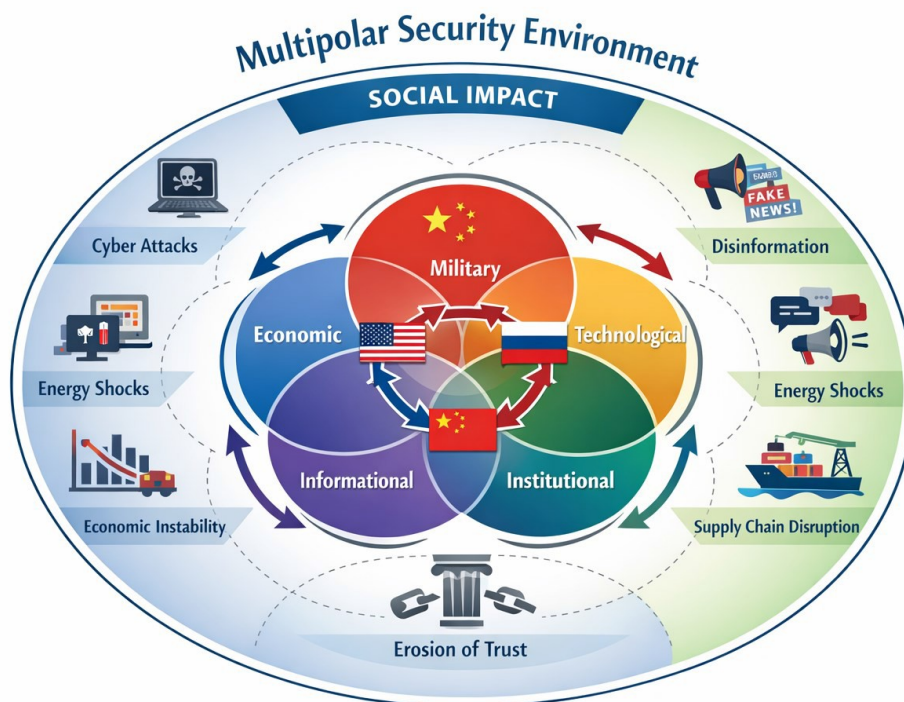
Interdependența economică ca vulnerabilitate strategică

Globalizarea a evoluat de la o sursă de prosperitate comună la un instrument de pârgăhie strategică. Sancțiunile, restricțiile comerciale și decuplarea tehnologică ilustrează modul în care instrumentele economice sunt transformate în arme într-un sistem multipolar. Rezultatul nu este de-globalizarea, ci globalizarea selectivă, modelată de calcule geopolitice mai degrabă decât de eficiență. În 2025, economia globală a trecut definitiv de la un model de integrare bazată pe eficiență la unul de interdependență transformată în arme. Instrumentele economice sunt acum instrumente principale de pârgăhie strategică într-un peisaj multipolar, creând un sistem în care conectivitatea este simultan o sursă de prosperitate și o vulnerabilitate exploatată.

Globalizare selectivă & Fragmentare Comerțul este din ce în ce mai mult dictat de blocurile geopolitice, ceea ce duce la un scenariu de tipul „Prietenii mai întâi” sau „Al Doilea Război Rece”. Se preconizează că, creșterea globală va încetini la 2,6-2,7%, în 2025-2026, în mare parte din cauza creșterii tensiunilor comerciale și a măsurilor restrictive.	Arme ale punctelor de blocare a resurselor: Marile puteri exploatează dependențele de resurse critice. În 2025, China și-a transformat dominația asupra aprovizionării cu pământuri rare în armă, restricționând exporturile esențiale pentru semiconductori, electronice de larg consum și sisteme de armament de ultimă generație.	Decuplare tehnologică: Controlul asupra tehnologiei avansate este un câmp de luptă central. SUA și China au creat ecosisteme digitale divergente cu protocoale și cerințe de securitate unice. La sfârșitul anului 2024 și începutul anului 2025, China și-a extins Lista entităților nesigure (UEL) pentru a viza firmele care respectă restricțiile tehnologice străine. Realinierea strategică a comerțului: Pentru a atenua vulnerabilitățile, națiunile își mută lanțurile de aprovizionare către Mexic, deoarece investițiile străine directe în China, cel mai mare partener comercial al Americii în 2024, au scăzut cu peste 90% în ultimii patru ani, deoarece companiile acordă prioritate securității în detrimentul costurilor.
---	---	--

Securitatea în era multipolară

Securitatea în era multipolară este definită prin difuzia puterii între mai mulți actori globali și regionali, care operează în domenii militare, economice, tehnologice, informaționale și instituționale. Spre deosebire de Războiul Rece sau de era unipolară post-Război Rece, niciun stat singular nu poate impune o ordine sistemică, ceea ce duce la o concurență strategică persistentă, incertitudine și conflicte hibride. State precum SUA, China și Rusia urmăresc securitatea prin strategii diferite: SUA își propune să mențină un echilibru favorabil de putere, China caută influență regională și autonomie, iar Rusia contestă ordinea de securitate existentă acolo unde percepe amenințări sau marginalizare. Această concurență se extinde dincolo de preocupările teritoriale tradiționale în spațiul cibernetic, inteligența artificială, sistemele energetice, lanțurile de aprovizionare și domeniile informaționale, unde atacurile cibernetice, luarea deciziilor prin intermediul inteligenței artificiale, constrângerea energetică, întreruperile lanțului de aprovizionare și campaniile de dezinformare servesc drept instrumente ale puterii. Cetățenii sunt afectați direct de aceste evoluții prin șocuri economice, volatilitatea prețurilor la energie, campanii de dezinformare, vulnerabilități cibernetice și erodarea încrederii instituționale, subliniind faptul că dinamica securității multipolare nu este doar centrată pe stat, ci și are consecințe sociale. Interdependența armată și globalizarea selectivă expun și mai mult societățile la coerciție strategică, făcând adaptabilitatea și reziliența cruciale nu numai pentru guverne, ci și pentru populații. O figură conceptuală propusă ar putea ilustra „Mediul de Securitate Multipolar”: o diagramă centrală cu domenii suprapuse - militar, economic, tehnologic, informațional și instituțional - cu săgeți care arată interacțiunile dintre marile puteri și un strat înconjurător care reprezintă impactul societal, indicând modul în care acțiunile din fiecare domeniu se reflectă asupra vieții de zi cu zi a cetățenilor.

Ghid pentru siguranța cetățenilor într-un mediu internațional multipolar

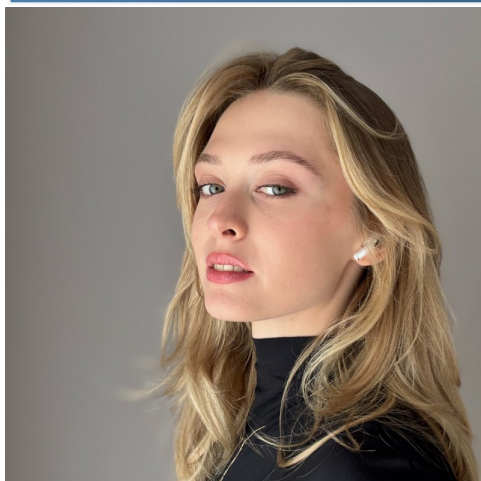
Într-o lume complexă și interconectată, cetățenii se pot confrunta cu incertitudine, fluctuații economice, întreruperi ale energiei, întreruperi ale lanțului de aprovizionare, dezinformare și amenințări cibernetice. Luarea de măsuri proactive poate spori reziliența personală și a comunității, poate reduce expunerea la riscuri și poate asigura accesul la servicii esențiale și informații fiabile.

Stay Informed Rely on trusted and verified news sources. Double-check information before sharing it.	Protect Personal Data Use strong passwords and enable two-factor authentication. Secure your digital accounts and devices.	Energy Preparedness Reduce household energy consumption. Keep backup solutions like flashlights or small generators.
Stock Essential Supplies Store enough food and water for several days. Keep medications and first-aid items easily accessible.	Community Engagement Participate in local training programs and civil protection initiatives. Build support networks with neighbors and local communities.	Preventive Behavior Avoid risky situations whenever possible. Develop emergency plans for yourself and your family.

Concluzie

Trecerea către o lume multipolară marchează sfârșitul certitudinii strategice, cu puterea distribuită între mai mulți actori și domenii dincolo de geografie. Stabilitatea depinde acum de adaptabilitate, reziliență instituțională și previziune strategică. Înțelegerea și gestionarea acestor provocări sunt esențiale atât pentru securitatea statului, cât și pentru bunăstarea cetățenilor.

ORDINE MONDIALĂ - EUROPA ȘI MULTIPOLARISM

Reziliența și fragmentarea UE în fața războiului din Ucraina și a competiției multipolare

Sofia BRATYSHCHENKO (Polonia)

Rezumat

Articolul examinează modul în care moștenirea istorică a UE, bazată pe transformare și ambiții, a modelat afacerile sale contemporane și continuă să afecteze politica europeană. Articolul aprofundează analiza efectului unificator și fragmentar adus de invazia rusă, trasând simultan legăturile dintre trecutul și prezentul UE. În cele din urmă, articolul prezintă aceste dinamici într-un context mai larg al competiției multipolare globale, examinând modul în care recalibrările agresiunii ruse se intersectează cu schimbările globale, fie prin amplificarea provocărilor, fie prin oferirea de noi oportunități.

Cuvinte cheie: Uniunea Europeană (UE), invazia rusă a Ucrainei, autonomie strategică, Atlantism, extindere spre est, linii de falie istorice, relații UE-SUA, relații China-UE

Sursa: <https://worldcommercereview.com/geopolitical-shifts-and-their-economic-impacts-on-europe/>

Introducere

Invazia rusă, oricât de imprevizibilă a fost pentru întreaga lume, a zguduit Europa până în adâncul ei, atingând diviziunile care fuseseră mult timp ascunse sub anii de relativă stabilitate din Epoca de Aur a Europei. Efectul acestei agresiuni rusești a fost dublu: pe de o parte, a unit Europa cum nu s-a mai întâmplat până acum, dar a creat simultan noi fracturi și le-a agravat pe cele existente. Situația în care se află UE a obligat-o să răspundă la cea mai mare confruntare militară de la al Doilea Război Mondial încoace și, în același timp, să navigheze într-un mediu complex de competiție multipolară, care, pe de o parte, oferă o oportunitate istorică de transformare și, pe de altă parte, amplifică fragmentările deja prezente, pregătind terenul pentru o altă potențială criză.

Partea 1: Traectorii istorice care modelează Uniunea Contemporană

UE de astăzi, atât fragmentată, cât și rezilientă, este produsul secundar al anumitor presupuneri, decizii anterioare și șocuri acumulate și răspunsuri la acestea. Prin urmare, ruptura actuală a UE poate fi cel mai bine înțeleasă prin revizuirea deceniilor anterioare din istoria și originile sale.

Proiectul european s-a născut din cenușa celui de-al Doilea Război Mondial și a atrocităților care l-au însoțit, ceea ce i-a lăsat pe europeni cu o singură și directă concluzie - catastrofa de o asemenea

amplare trebuia să devină de neconceput, iar pacea nu putea fi încredințată întâmplării, ci trebuia construită și menținută. Soluția, sub forma Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO), a venit de la „oficiul francez de planificare economică, condus de Jean Monnet” (Dinan, p. 5). După cum a afirmat în mod faimos și corect Declarația Schuman: „solidaritatea în producție astfel stabilită va face clar că orice război între Franța și Germania devine nu doar de neconceput, ci și material imposibil” (Uniunea Europeană, n.d.). Originile proiectului european indică în mod clar caracterul său non-militar, pregătind terenul pentru identificările sale ulterioare ca „superputere”, „putere responsabilă”, „putere etică” și „putere pragmatică” (Savorskaya, 2015). Mediul postbelic, format din norme, interdependență economică și garanții de securitate ale SUA, în care a apărut proiectul european, a făcut posibil ca Europa non-militaristă să opereze în mediul Războiului Rece, care era puternic geopolitic și militarist. Pornind de la un proiect de pace, procesul de integrare a evoluat ulterior în Comunitatea Economică Europeană (CEE), extinzându-se dincolo de cărbune și oțel, și, în cele din urmă, în Uniunea Europeană (UE), o uniune politică cu personalitate juridică proprie (Parlamentul European, 2007, p. 2)¹. Deși creat ca instrument de pace, proiectul european nu s-a materializat niciodată ca o alianță de apărare și militară și s-ar putea merge până la a argumenta că nu a fost niciodată conceput ca un astfel de proiect. Cu toate acestea, au existat încercări sporadice de a dezvolta o dimensiune de securitate, cel mai notabil exemplu fiind eșecul Comunității Europene de Apărare, din anii 1950 (Dinan, 2014, p. 67). Este logic că stabilirea unei alianțe militare este contraintuitivă atunci când se caută pacea, însă acum este evident că pacea nu poate fi susținută doar prin mijloace normative. Acest lucru nu mai este posibil într-o lume în care ordinea internațională liberală (OLI) este distrusă. Mai mult, ceea ce a asigurat anterior existența Uniunii non-militariste a dispărut, lăsând UE în pragul unei epoci întunecate în lumea geopolitică, a puterii coerente și a ignorării normelor. Faptul că UE a fost înființată pentru stabilitate, nu pentru geopolitică, explică de ce se luptă atât de mult atunci când se confruntă cu presiuni externe, în special de o asemenea amploare precum războiul ruso-ucrainean. Inutil să mai vorbim de autopercepția normativă a UE, care este în mod clar bine fundamentată, deoarece, potrivit lui Manners (2002, p. 239), UE este capabilă să definească ceea ce este considerat „normal”; totuși, dacă normele își pierd forța și sunt ignorate în mod deschis, se pune întrebarea: ce mai rămâne din UE pe scena mondială?

Un eveniment notabil pentru UE actuală este extinderea „big bang” din 2004 – o transformare imensă care a adus recalibrări la fel de ample. Extinderea din 2004 este deosebit de relevantă, deoarece fragmentarea și rezistența actuală a UE nu sunt stări de spirit temporare, ci au o istorie îndelungată. Deși extinderea „big bang” nu a fost prima din istoria europeană, totuși a fost cea mai mare și cea mai diversificată, deoarece a mărit numărul membrilor cu 10 țări, cu o populație cumulată de aproximativ 74 de milioane de oameni (Consiliul European și Consiliul Uniunii Europene, 2025). Mai presus de toate, aderarea a 10 țări, cu experiențe istorice complet distincte ale comunismului, Cortinei de Fier, represiunii și ocupației, a adăugat mai multe interese și percepții unei Uniuni deja diversă. Deși noii membri au implementat cu succes reformele necesare, diferențele profund înrădăcinate au produs așa-numita diviziune Est-Vest între Vechea Europă și Noua Europă. Această dinamică este evidentă în pozițiile variate privind integrarea europeană, care tinde să fie mai sceptică în ceea ce privește transferul anumitor aspecte ale suveranității către instituțiile supranaționale (Lehne, 2019). S-ar putea argumenta că această poziție este acceptabilă în raport cu o moștenire istorică a lipsei de suveranitate sub Uniunea Sovietică, ceea ce face ca țările post-sovietice să fie mai reticente în a o renunța. Un alt exemplu grăitor, care a persistat până în prezent, este o percepție asimetrică a amenințării și securității condiționată istoric în cadrul UE. De la bun început, trebuie menționat că, în urma destrămării URSS, securitatea a fost un obiectiv principal al țărilor din Europa Centrală și de Est, care putea fi asigurat doar prin aderarea la NATO, respingând în același timp mecanismele de apărare ale UE, cum ar fi articolul 42.7, ca fiind „credibile sau nemeritabile să li se acorde atenție” (Buras și Morina, 2023). Pe de altă parte, țările din Vechea Europă, în special Franța și, mai recent, Germania, au fost sceptice față de garanțiile de securitate oferite de NATO și SUA. Pentru Franța, scepticismul a crescut de la criza de la Suez, determinând țara să îmbrățișeze nevoia de autonomie europeană, în timp ce poziția Germaniei a fost întărită de războiul SUA din Irak și de criticile publice ale lui Trump la adresa cheltuielilor reduse de securitate ale Berlinului (Davidson, 2024; Gehlen, 2003; Reuters în Berlin, 2017). Mai mult, Estul și Vestul Europei sunt divizate în ceea ce privește amenințarea rusească, Europa Centrală și de Est percepend Rusia ca o amenințare existențială (Coffey, 2015). În schimb, țările din Europa de Vest nu au perceput Moscova ca o amenințare imediată până de curând, unele dintre ele cultivând relații „speciale” cu Rusia, ceea ce, așa cum era de așteptat, le-a făcut reticente sau ezitante în a adopta o poziție mai fermă față de Moscova (Schmidt-Felzmann, 2015). În consecință, extinderea din 2004 a făcut UE mai eterogenă și mai expusă strategic, dar cu puține capacități de apărare,

¹Când UE a dobândit personalitate juridică, aceasta a însemnat, în esență, că „Uniunea obține capacitatea de a semna tratate internaționale în domeniile competențelor sale atribuite sau de a adera la o organizație internațională”, ceea ce a consolidat Uniunea ca actor global (Parlamentul European, 2007, p. 2)

ceea ce a creat liniile peste care s-ar derula diviziunile și unitățile postbelice. În cele din urmă, așa cum s-a menționat anterior, diviziunile și unitățile UE sunt exclusiv produsul experiențelor și alegerilor sale trecute.

În acest moment, afirmația lui Jean Monnet este deosebit de pertinentă: „Europa se va crea în criză și va fi suma soluțiilor adoptate pentru aceste crize” (Pohl, 2024). Paradoxal, după sfârșitul Războiului Rece, criza a devenit o caracteristică structurantă pentru UE. În secolul XXI, așa cum a susținut Mark Leonard, politica globală s-a transformat într-o „căsătorie eșuată”, transformând simultan ceea ce anterior fusese un atu, cum ar fi interdependența, comerțul, sursele de energie și frontierele deschise, într-un pasiv (Leonard, 2025). Relevanța afirmației lui Leonard este dovedită de ultimii 20 de ani din istoria turbulentă a UE. Acest model este evident în criza financiară din 2008, când interconectarea financiară a dus la „efecte de contagiune și de propagare” care au permis crizei să se răspândească rapid (Banca Centrală Europeană, 2011). Un alt test a apărut în 2015 și 2016, când peste un milion de migranți au intrat în UE, declanșând criza migrației, situația fiind exacerbată și mai mult de lipsa unui acord intern între membri (BBC News, 2016; Human Rights Watch, 2015). Frontierele deschise și sentimentul puternic de angajament față de drepturile omului au făcut dificilă controlul și reducerea fluxurilor de migrație. Ulterior, criza a reapărut sub forma Brexitului din 2020, subminând reputația UE și, bineînțeles, întrucât Regatul Unit este un jucător internațional semnificativ, compromițând poziția globală a UE (Hadfield și Wright, 2021). Cel mai decisiv, agresiunea Rusiei a demonstrat clar logica din spatele afirmației lui Leonard. Pentru a explica, acțiunile Moscovei nu numai că au spulberat presupunerea că diplomația și interdependența economică ar garanta pacea, dar au dezvăluit și adevărata natură a dependenței ruso-europene, în special în domeniul energiei, pe care Moscova a folosit-o din ce în ce mai mult pentru șantaj (Genapathy, 2024). Prin urmare, este clar că UE, divizată și unită, este produsul experiențelor și deciziilor sale, ceea ce sugerează, de asemenea, că unitățile și dezbinările discutate în paragrafele următoare erau prezente de mult timp, dar latente.

Partea 2: Domenii de reziliență

Invazia rusă la scară largă a Ucrainei a marcat un punct de cotitură în istoria continentului european, declanșând cea mai mare confruntare militară de la al Doilea Război Mondial. În fața unei presiuni de o asemenea amploare, UE s-a dovedit capabilă de reziliență în mai multe domenii, inclusiv adoptarea de sancțiuni, independența energetică și cheștiunea extinderii.

Partea 2.1: Sprijin pentru Ucraina

În primul rând, reziliența UE a fost demonstrată clar prin sprijinul său neclintit și susținut pentru Ucraina de la izbucnirea războiului. Reziliența este cel mai bine observabilă prin comparația dintre răspunsul prudent al UE, din 2014, și nivelul sprijinului mobilizat în urma invaziei din 2022. Anterior, UE, în politica sa față de Ucraina, a priorizat interesele Rusiei, ceea ce, deși a dus la condamnarea publică a acțiunilor rusești și la impunerea de sancțiuni în 2014, nu a implicat UE direct în negocierile privind acordul de la Minsk și nici nu a mobilizat un sprijin financiar și militar substanțial pentru Ucraina (Raik, Blockmas, Osypchuk și Suslov, 2024). În cele din urmă, reacția UE poate fi cel mai bine surprinsă prin „revenirea la normal”. În schimb, transformarea politicii UE este descrisă cel mai precis de autorii articolului, care au etichetat-o drept o „trezire geopolitică”, urmată de înțelegerea de către UE a semnificației „vecinătății comune” față de Rusia (Raik, Blockmas, Osypchuk și Suslov, 2024). Ceea ce a devenit un pas remarcabil de istoric a fost acordarea statutului de candidat Ucrainei, în iunie 2022, negocierile demarând oficial în decembrie 2023. Cererea a continuat cu o viteză nemaiauzită nu numai în cazul Ucrainei, ci și în cel al Moldovei și Georgiei – țări care și-au depus cererea la scurt timp după invazie. De fapt, această dezvoltare rapidă poate fi atribuită unui proces mai amplu de revizionism intern al UE și, așa cum a afirmat corect Cyrille Bret (2023), trecerii de la „politica externă bazată pe atracție la geopolitica relațiilor de putere”. Din această perspectivă, UE a plantat steagul în confruntarea geopolitică cu Rusia, prin implicarea explicită în regiune, pe care Moscova o susține a fi sfera sa de influență. Cu toate acestea, contrar acestor afirmații, rădăcinile tensiunilor din spațiul post-sovietic nu sunt, așa cum afirmă Kremlinul, „prezența și acțiunile occidentale” sau „provocările recurente”, ci mai degrabă reticența sau incapacitatea Rusiei de a crea relații cu vecinii săi bazate pe recunoașterea autentică, nu doar ceremonială, a suveranității lor (De Pedro și Viilup, 2015). Prin urmare, invazia la scară largă a relansat problema extinderii după ani de oboseală și, în același timp, a răsturnat percepția UE asupra extinderii nu doar ca proces tehnic, ci și ca instrument geopolitic și de securitate. O aliniere politică robustă a UE cu Ucraina este însoțită de asistență financiară la scară largă.

Conform Institutului Kiel (2025), începând cu octombrie 2025, ajutorul total alocat de membrii și instituțiile UE se ridică la 188 de miliarde EUR, ceea ce reprezintă mai mult decât cel furnizat de SUA, ceea ce face din UE cel mai mare donator. Pentru a asigura un canal stabil și flexibil de ajutor către Ucraina, în perioada 2024-2027, UE a lansat un instrument unic - Facilitatea pentru Ucraina, ca parte a Rezervei pentru Ucraina în cadrul procedurii bugetare anuale (Comisia Europeană, n.d.). Merită atenție faptul că asistența UE a persistat în

2027, în mijlocul problemelor grave ale Ucrainei legate de corupție, o problemă recentă implicând politicieni de rang înalt, subminând poziția țării ca partener de încredere (Kuzio, 2025; Mirovalev, 2025). În plus, întrucât invazia a provocat cea mai mare migrație forțată din Europa de la al Doilea Război Mondial, UE a oferit refugiu pentru milioane de ucraineni, dintre care 5,3 milioane locuiesc în prezent în Europa (UNHCR, 2025).

Asistența oferită de UE se reflectă atât în angajamentul umanitar, prin intermediul protecției civile, ajutorului umanitar și mecanismelor de protecție, cât și în capacitatea instituțională, prin asistență în gestionarea frontierelor, sprijin financiar și tehnic (Consiliul European și Consiliul Uniunii Europene, 2025). În plus, întrucât sectorul energetic al țării a devenit acum ținta principală a atacurilor rusești, UE a jucat un rol esențial în consolidarea securității energetice a Ucrainei prin sincronizarea rețelei electrice a Ucrainei cu rețeaua electrică continentală europeană și prin alocarea de fonduri destinate restaurării infrastructurii energetice, extinderii producției descentralizate de energie și exporturilor de energie ale UE către Ucraina (Comisia Europeană, 2022; Comisia Europeană, 2025). Luate împreună, asistența financiară, tehnică și umanitară a UE pe parcursul a aproape patru ani de război total a dovedit rezistența Uniunii în fața unui șoc seismic.

Partea 2.2: Sancțiuni

Reziliența UE se reflectă în continuare în regimul unificat de sancțiuni, care a servit inițial scopului preventiv și ulterior celui retributiv. Deși UE rămâne în primul rând un actor normativ care recurge la mijloace non-violente, aceasta posedă totuși instrumente care, în înțelegerea lui Mark Leonard (2025), pot fi utilizate pentru a exercita presiune și coerciție. Unul dintre astfel de instrumente este cadrul de sancțiuni sau măsurile restrictive, care, din cauza lipsei puterii coercitive tradiționale, sunt cele mai importante instrumente ale politicii externe a UE și fac parte din Politica Externă și de Securitate Comună (PESC) dintr-un motiv anume (Avesani, 2025). În urma invaziei, arhitectura sancțiunilor s-a schimbat în ceea ce privește ritmul și întinderea, marcând o trecere de la o simplă presiune incrementală la un regim coercitiv.

Adoptarea sancțiunilor a decurs cu o viteză fără precedent, unele sancțiuni economice fiind reintroduse pe 13 ianuarie și urmate de sancțiuni individuale și chiar de primul pachet de sancțiuni cu câteva zile înainte de invazie (Consiliul European și Consiliul Uniunii Europene, n.d.). Poate mai revelator este faptul că următorul pachet de sancțiuni a fost adoptat în doar două săptămâni. Până în prezent, au fost adoptate 15 pachete, care au paralizat economia rusă, încetinind creșterea PIB-ului cu 10-12% după 3 ani de război față de ritmul de dinainte de 2022 și permițând UE să controleze aproximativ 210 miliarde de euro din activele blocate ale Băncii Centrale a Rusiei (Szyzszak, 2025; Terrone, 2025). Economia sever contractată este afectată și mai mult de extinderea bugetului apărării, care în 2025 s-a ridicat la 40% din PIB-ul Rusiei, depășind cheltuielile combinate pentru economia națională, politica socială, educație și sănătate (The Moscow Times, 2024; Sauer, 2024). Deși economia militară rusă este încă durabilă, aceasta începe să dea semne de vulnerabilitate la presiunile externe. Este important de menționat că sancțiunile tind să producă efecte întârziate, ceea ce, în cazul Rusiei, nu este nici surprinzător, nici inconsistent. Pentru a explica, sancțiunile au pregătit Rusia pentru război timp de aproape 20 de ani, prin „surplusuri bugetare, acumularea de rezerve valutare și reducerea dependenței sale de datoria occidentală” (Tokbolat, 2025). Drept urmare, unele dintre sancțiuni au avut nevoie de timp pentru a prinde avânt, ceea ce este exemplificat de sancțiunile din sectorul petrolier, despre care se preconizează că vor reduce veniturile din petrol și gaze cu uimitorul 49% în decembrie, comparativ cu anii precedenți de sancțiuni (Belton și Dixon, 2025). După cum a subliniat Yerzhan Tokbolat (2025), economia rusă nu este sustenabilă și a supraviețuit în mare parte prin „împingerea presiunii în viitor” și absorbția presiunilor; totuși, timpul pe care Moscova îl asigură este „din ce în ce mai mult timpul împrumutat din viitor”. În acest sens, principala întrebare care se ridică este cât timp își poate susține Rusia economia sub presiunea externă tot mai mare.

Partea 2.3: Independența energetică

Un alt domeniu în care UE s-a dovedit remarcabil de rezistentă și, în mod ironic, domeniul care se aștepta să fractureze cel mai mult UE este sectorul energetic. Energia a fost mult timp "călăciul lui Ahile" al UE și principala pârghie în mâinile Moscovei, pe care țările europene o predau de bunăvoie de mult timp. Europa a presupus în mod eronat că este o „relație sigură și reciproc avantajoasă”, însă cu greu putea fi etichetată ca atare și nici nu se putea pretinde că este vorba de comerț, ci mai degrabă de extorcare și șantaj (Gross și Stelzenmüller, 2024; Lawson, 2022). Nu este surprinzător faptul că, spre deosebire de Europa de Vest, această presupunere nu a fost împărtășită de țările Europei Centrale și de Est, ceea ce indică linia de falie Est-Vest. Un exemplu în acest sens este opoziția Poloniei față de Nord Stream 2, în 2021 și 2022, pe motiv că acesta ar deveni „un instrument de «șantaj» pentru Vladimir Putin” și „ar crește posibilitatea de a exercita presiune asupra Europei” (Wilczek, 2022; Tilles, 2021). Oricât de controversată ar fi problema dependenței energetice, invazia la scară largă și-a cristalizat adevărata natură și a reușit să realizeze ceea ce anii de șantaj și agresiune repetată din partea Moscovei nu au putut realiza. În consecință, în urma invaziei, UE și-a redus semnificativ dependența de Rusia, prin reducerea importurilor de gaze rusești de la 45% la 19%, de petrol de la 27% la 3% și prin eliminarea treptată a importurilor de cărbune (Comisia Europeană, 2025). Mai recent, Parlamentul European a aprobat planul, ca parte a REPowerEU, de a pune capăt importurilor de gaze rusești până în

și importurilor de gaze naturale lichefiate (GNL), până la sfârșitul anului 2026 (Comisia Europeană, 2025).

În plus, membrii UE au luat măsuri decisive pentru diversificarea furnizorilor lor de energie, deoarece dependența de un singur furnizor, în special în contextul Rusiei, s-a dovedit a fi costisitoare din punct de vedere strategic. În primul rând, deși Rusia era principalul furnizor de petrol înainte de 2022, cota sa a scăzut vizibil în urma invaziei, SUA și Norvegia umplând golul (Eurostat, 2025). Un model similar poate fi observat și în cazul gazelor naturale, Norvegia depășind la scurt timp după invazie Rusia cu o cotă de 51,8%, iar, începând cu 2025, fiind urmată de Algeria (14,6%) și Regatul Unit (13,4%) (Eurostat, 2025). Un aspect crucial este că, având în vedere că UE își stabilește obiectivul ambițios de eliminare treptată a gazelor rusești până în 2027, Uniunea este cât se poate de aproape de a dezarma Rusia de cel mai puternic instrument al său împotriva UE. Mai mult, ponderea Rusiei în importurile UE de GNL a scăzut constant de la 21% la 13%, în 2021 și, respectiv, 2025 (Eurostat, 2025). Deficitul de importuri de GNL a fost acoperit de SUA, reprezentând 60% din importuri în al treilea trimestru al anului 2025 (Eurostat, 2025). În cele din urmă, importurile de cărbune din Rusia au fost reduse la zero, fiind înlocuite de importuri din Australia (36,3%), SUA (30,7%) și Kazahstan (9,7%) (Eurostat, 2025). Prin urmare, este evident că UE a făcut un pas important din punct de vedere istoric către independența energetică și își stabilește obiective ambițioase pentru viitor, care ar reduce principala sursă de venit a Rusiei, care îi permite să își susțină războiul de epuizare din Ucraina.

Partea 3: Zone de fragmentare

Oricât de substanțială a fost invazia rusă la scară largă, aceasta nu a reușit totuși să unifice țările europene în anumite chestiuni adânc înrădăcinate și greu de remediat. Există domenii adânc înrădăcinate în istorie, cum ar fi percepțiile variate asupra amenințărilor sau pozițiile divergente privind securitatea europeană; dar și chestiuni care au câștigat importanță în urma invaziei, cum ar fi blocajul instituțional și obstrucția internă.

Partea 3.1: Percepțiile amenințării rusești

Pentru început, deși s-a menționat că percepțiile amenințării rusești au variat istoric în Europa, problema devine imediată, deoarece natura amenințării rusești a crescut în intensitate din perioada imediat post-sovietică. Divergența actuală este cel mai bine exemplificată de cuvintele prim-ministrului spaniol: „Amenințarea noastră nu este Rusia care își aduce trupele peste Pirinei” (Naishadham, 2025). Deși prim-ministrul a recunoscut urgența amenințărilor neconvenționale, cum ar fi atacurile cibernetice, reprezentate de Rusia, acestea nu pot fi prezentate ca fiind noi și au precedente istorice cel puțin din 2007 (Traynor, 2007). În mod surprinzător, în ciuda agresiunii nejustificate a Rusiei împotriva unui stat suveran, care a adus cea mai mare confruntare militară de la cel de-al Doilea Război Mondial la ușa Europei, anumite concepții greșite despre Rusia nu au fost risipite. Deși este plauzibil să presupunem că amenințarea militară la adresa țărilor îndepărtate geografic de Rusia nu este directă, Nicu Popescu (2025) subliniază în mod corect că până și cea mai mică escaladare cu Rusia la granița de est ar putea duce la erodarea arhitecturii instituționale a UE, aruncând o umbră chiar și asupra celor mai îndepărtați membri ai UE de Rusia. Spre deosebire de țările Europei de Vest, statele din Europa Centrală și de Est au fost mult timp realiste în ceea ce privește Rusia, însă afirmațiile lor au fost respinse în mod repetat ca fiind excesiv de alarmiste. În mod ironic, tocmai aceste afirmații s-au dovedit a fi profetice, totul pentru că țările post-sovietice cunosc Rusia prea bine. Prin urmare, ar fi naiv să respingem posibilitatea unui atac rusesc asupra UE, care este deosebit de acut pentru statele baltice, unde atacul rusesc este anticipat în următorii 2-4 ani (Vysotska, 2025). Având în vedere escaladarea provocatoare recentă a încălcărilor spațiului aerian din Polonia și Estonia, divergențele în evaluarea amenințărilor par a fi nealinate cu peisajul de securitate în desfășurare (Sytaș și Slaterry, 2025). Imaginea de ansamblu arată că, deși există un acord asupra faptului că Rusia constituie o amenințare, nu există un consens cu privire la importanța și natura acestei amenințări. Această discrepanță subminează capacitatea UE, ca actor global, de a vorbi la unison cu privire la chestiuni legate de Rusia.

În ultima vreme, rezultatul a fost incapacitatea de a utiliza activele rusești înghețate pentru a ajuta Ucraina în finanțarea apărării pentru următorii doi ani, din cauza reticenței Belgiei, unde se află o cantitate enormă de active (Smith-Meyer și Sorgi, 2025). În consecință, diviziuni de lungă durată au reapărut în contextul de securitate contemporan și sunt consolidate de acesta, afectând unitatea UE.

Partea 3.2: Blocaj instituțional și obstrucție internă

Dincolo de percepțiile divergente ale amenințărilor, capacitatea UE de a acționa unitar este afectată de interesele naționale și de regulile instituționale utilizate pentru a le proteja. În special, articolul 4 alineatul (2) din Tratatul Uniunii Europene (TUE), care asigură respectarea de către UE a funcțiilor statale de bază, precum și articolul 5 alineatele (1)-(2) din TUE, care prevede că puterile de care se bucură UE

sunt cele conferite acesteia de către statele membre (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2016). Mai mult, tratatul a impus sistematic unanimitatea în domenii sensibile din punct de vedere al suveranității, cum ar fi securitatea, extinderea, impozitarea, cooperarea polițienească, PESC și PSAC (EUR-Lex, n.d.). Deși nu este menționată explicit, necesitatea unanimității în anumite domenii acordă membrilor un drept de veto de facto pentru a proteja suveranitatea națională, care, în caz de presiune politică, ar putea fi transformată într-un instrument de negociere. Impasul este adesea dictat de mediul de criză, în timp ce în perioade de relativă stabilitate politică, vetoul rămâne în mare parte intact. Unul dintre aceste medii de criză semnificative a fost adus de invazia rusă a Ucrainei. În timp ce marea majoritate a statelor europene au încheiat relațiile diplomatice cu Rusia, există state care și-au menținut și chiar și-au intensificat legăturile cu Moscova. În mod previzibil, acest lucru a adus o fragmentare internă în cadrul UE. În acest sens, Ungaria apare ca un caz ilustrativ al statului care nu numai că a aprofundat relațiile cu Rusia, după 2022, dar a recurs sistematic la puterea de veto în chestiuni legate de Rusia și Ucraina. De fapt, Ungaria se confruntă cu un regres democratic sever sub Orban, din 2008, și a fost retrogradată la „autocrație electorală în 2019” (Chin și Hibbert, 2025). Pe lângă legăturile diplomatice, Ungaria, contrar eforturilor membrilor UE, a crescut importurile de energie rusească, a criticat sancțiunile împotriva Rusiei și asistența militară pentru Ucraina (Caselli, 2025). Ca să nu mai vorbim de faptul că Ungaria, în ciuda faptului că inițial a susținut statutul de candidat al Ucrainei, a luat măsuri pentru a bloca candidatura Ucrainei la aderare, creând tensiuni între unitatea UE și influența individuală (Roggers, 2025). În ultima vreme, Slovacia condusă de Fico a pornit pe o cale similară, apropiindu-se de Rusia, opunându-se politicilor occidentale și criticând Ucraina (Novitskyi, 2025). Pe de o parte, state membre precum Ungaria și Slovacia apar ca actori divergenți, subminând Uniunea din interior, erodându-i capacitatea de a proiecta putere și de a acționa în mod coerent. Pe de altă parte, prin cultivarea relațiilor cu Rusia, Ungaria condusă de Orban și Slovacia condusă de Fico au furnizat Moscovei un instrument pentru a destabiliza Uniunea din interior. În plus, pe fondul retragerii LIO, iliberalismul Ungariei și Slovaciei a lovit chiar esența UE, care se luptă să mențină ordinea liberală la nivel global, confruntându-se simultan cu retragerea pe plan intern.

Partea 3.3: Autonomie strategică vs. Atlantism

Chestiunea autonomiei strategice este recurentă de-a lungul deceniilor, încă de la înființarea predecesoarei UE. Cu toate acestea, dacă anterior dezbaterea se baza în principal pe scenarii ipotetice, în urma invaziei rusești, autonomia s-a transformat într-o necesitate strategică pe care UE ar trebui fie să o materializeze, fie să o accepte ca o vulnerabilitate. În prezent, dezbaterea privind autonomia strategică este propulsată din mai multe părți. Pe de o parte, Rusia a șters convingerea că pacea este o stare naturală a lucrurilor pe continent, făcând UE să realizeze că mijloacele normative nu mai sunt suficiente pentru a asigura stabilitatea și pacea. Pe de altă parte, Donald Trump a pus în mod repetat la îndoială credibilitatea SUA ca și garant al securității Europei, făcând ca dependența suplimentară de asistență externă să fie un joc de noroc precar. Deși invazia rusească a devenit un semnal de alarmă pentru Europa, ducând la creșterea cheltuielilor militare, cheltuielile rămân dispersate eterogen pe întreg continentul și reflectă proximitatea geografică diferită față de conflict. Mai exact, începând cu anul 2025, Polonia și Estonia sunt lideri în ceea ce privește cheltuielile pentru apărare, în timp ce cheltuielile Italiei, Olandei și Spaniei rămân sub pragul NATO stabilit la 2% (Chhaya, 2025). Această statistică face parte dintr-un paradox profund în care națiunile est-europene tind să susțină cheltuieli mai mari pentru apărare, însă, atunci când sunt puse în fața alegerii, preferă garanțiile NATO în locul autonomiei strategice a UE; în timp ce națiunile vest-europene, deși susțin ideea autonomiei strategice, tind să fie mai puțin entuziaste în ceea ce privește creșterea cheltuielilor pentru apărare (Chhaya, 2025). Această discrepanță împiedică progresul la nivel operațional, pur și simplu pentru că acesta a fost blocat la nivel speculativ și politic. O poziție similară este adoptată de Marie Olafsen (2025), care a subliniat clar că „provocarea nu este că Europei îi lipsesc tancuri, avioane sau lansatoare standardizate”, ci mai degrabă „că Uniunii îi lipsește coerența politică, instituțională și industrială pentru a transforma ambiția în putere desfășurabilă” (Olafsen, 2025). Important de menționat este că autonomia strategică nu ar însemna neapărat o respingere permanentă a asistenței NATO și SUA, ci mai degrabă capacitatea UE de a acționa indiferent de implicarea sau dezangajarea SUA; nici o Uniunea strategică nu ar însemna o Uniunea mai puțin normativă, ci mai degrabă una mai credibilă. Din păcate, invazia rusă nu a adus un consens imediat cu privire la necesitatea autonomiei europene și chiar a complicat dezbaterea. Se pare că, deși invazia a declanșat creșterea cheltuielilor pentru apărare, transpunerea acestora în capacități de apărare practice și credibile ale UE s-a dovedit complicată.

Partea 4: Competiția multipolară

Pe măsură ce arena internațională devine mai competitivă, unde interconectarea pentru pace este înlocuită de competiția geopolitică pe sfere de interese, unitățile și diviziunile UE sunt amplificate în continuare de competițiile și crizele globale. Aceste schimbări globale variază de la interesul schimbător al SUA la importanța tot mai mare a Chinei, securitatea energetică și dependențele tehnologice. Deși s-a

vorbit mult despre impactul invaziei rusești asupra dezbaterei UE privind autonomia strategică, acesta este susținut și mai mult de „marea strategie” a SUA în timpul președinției lui Donald Trump. Oricât de imprevizibilă ar fi SUA sub D. Trump, administrația este unită de obiectivul de a „se concentra pe rivalitatea marilor puteri, Washington și China”, făcând astfel din Beijing principalul său rival (Smith, 2025). În plus, pivotarea SUA către China poate fi clar urmărită în cuvintele vicepreședintelui lui D. Trump, JD Vance, care a declarat explicit că UE autonomă este benefică pentru SUA, deoarece aceasta din urmă „trebuie să se concentreze mai mult pe Asia de Est”, definind-o ca fiind principala temă a politicii externe a SUA pentru următoarele patru decenii (Skelton, 2025). Din această perspectivă, devine clar că apelurile lui Trump pentru cheltuieli mai mari pentru apărare în rândul statelor europene au avut ca scop în primul rând detașarea SUA de responsabilitățile periferice, permițându-i să se concentreze în întregime asupra Chinei. Cu toate acestea, legătura SUA cu Europa depășește garanțiile de securitate, extinzându-se la dependența SUA de Europa pentru puterea sa globală. Pentru a explica, unul dintre avantajele SUA față de China este rețeaua sa globală de aliați, care este structural integrată în Europa, unde se extinde o rețea considerabilă de baze militare, ceea ce face ca o plecare completă de pe continentul european să fie un efort strategic costisitor. Deși principalul obiectiv al lui Trump a fost „curățarea portofoliului Washingtonului”, nu este clar dacă Trump a căutat o autonomie europeană autentică, așa cum este prevăzută de unele dintre statele europene. În termeni practici, formularea retoricii lui Trump a declanșat reevaluări mult mai profunde în cadrul UE, chiar și în rândul statelor membre tradițional atlantiste, nu doar în ceea ce privește cheltuielile, ci și rolul global al UE (Krychkovska și Diankonov, 2024). Prin urmare, deși mutarea lui Trump către Asia apare ca o provocare la adresa rezilienței UE, ea are și potențialul de a remodela în întregime Uniunea, permițându-i să promoveze relații mai egale cu SUA, nebazate pe dependență. Dacă UE ar obține chiar și un grad limitat de autonomie, acest lucru ar duce la o schimbare calitativă, deoarece și -ar afirma rolul unui actor mai credibil și strategic, impunându-se ca un pol independent în cadrul unei ordini multipolare dinamice, capabil să acționeze local și global. Se poate argumenta că o Uniune mai strategică și independentă s-ar putea alătura competiției globale ca actor independent, interacționând, în loc să se alinieze doar, fie cu SUA, fie cu China. Drept urmare, deși UE rămâne divizată în chestiunea autonomiei strategice în urma agresiunii rusești, presiunea dublă venită atât din partea Moscovei, cât și a Washingtonului, ar putea, în cele din urmă, să catalizeze apariția unei Uniuni din ce în ce mai rezistente.

Ultimele decenii au marcat schimbări substanțiale în dinamica puterii globale, China devenind o superputere globală, căutând să-și revendice locul cuvenit și concurând cu SUA, Rusia și alte puteri majore. SUA sunt și mai îngrijorate, în special din cauza forței tot mai mari a Chinei în dezvoltarea și implementarea inteligenței artificiale (Slabaugh și Starrs, 2025). Pe lângă apelurile la creșterea cheltuielilor pentru apărare, SUA au presat Europa să adopte o poziție mai fermă față de China, dar au rămas dezamăgite (Serohina, 2024). În timp ce UE a definit China drept „partener pentru cooperare, un concurent economic și un rival sistemic”, nu există o politică coordonată, ceea ce a lăsat Uniunea să echilibreze cooperarea economică și vulnerabilitatea strategică (Serviciul European de Acțiune Externă, 2023). Vulnerabilitatea strategică provine în principal din omniprezența Chinei în sectoare critice, în special în domeniul energiei și al tehnologiilor curate, al metalelor din pământuri rare și al magneților permanenți. În special, în urma crizei energetice, UE și-a stabilit ca obiectiv principal minimizarea și, mai recent, eliminarea dependenței sale de importurile rusești printr-un amestec de diversificare a furnizorilor și, printre altele, trecerea la energia regenerabilă. În cele din urmă, energia solară a devenit principala sursă de energie, reprezentând 22,1% din mixul energetic al UE în 2025, depășind astfel energia nucleară și combustibilii fosili (Institutul pentru Energii Regenerabile, n.d.). În mod ironic, deși această tranziție a redus expunerea UE la presiunea Moscovei, ea riscă să înlocuiască o dependență cu alta, deoarece energia solară europeană este generată în principal de panouri solare fabricate în China (Symes, 2025). Problema este complicată de distribuția inegală a dependenței de importurile de energie chinezești, unii membri fiind semnificativ mai dependenți - o asimetrie ciudat de familiară. Cazul în cauză este Germania, care este acum principalul producător de energie solară din Europa și a atins jumătate din obiectivul său solar pentru 2030, spre deosebire de alte țări a căror dependență de energia solară este semnificativ mai mică (IRENA, 2025; Strategic Energy Europe, 2025). Alături de energia solară, UE a devenit dependentă de elementele de pământuri rare și magneții permanenți din China, procentul fiind acum aproape de 100%. (Israel, 2025). Această dependență este deosebit de precară, având în vedere parteneriatul Chinei cu Rusia și poziția sa ambiguă față de războiul din Ucraina. Întrucât SUA s-au dovedit dispuse să facă sacrificii economice în scopuri politice, nu există nicio garanție că, China nu va face același lucru. De fapt, China s-a dovedit deja pregătită să recurgă la astfel de mijloace atunci când a crescut cerințele de licență de export pentru magneți de înaltă performanță în 2025 (Israel, 2025). Prin urmare, în ciuda progreselor UE în eliminarea dependenței sale de Rusia, aceasta ar putea cădea într-o altă situație, care nu este mai puțin periculoasă. După cum susține Karl-Friedrich Israel (2025), vulnerabilitatea nu rezidă direct în furnizarea de energie, ci mai degrabă în furnizarea de tehnologii energetice, ceea ce ar face ca până și cele mai mici perturbări să „reverbereze prin prețuri, termenele de investiții și producția industrială”.

Problema ar putea deveni mai semnificativă în scenariul unei Uniuni mai autonome din punct de vedere strategic, punând relațiile deja tensionate sub o presiune suplimentară.

Concluzii

În general, este evident că UE este produsul secundar atât al provocărilor istorice, cât și al turbulențelor mai recente, ceea ce o plasează într-un impas modelat de trecutul său și de lumea multipolară emergentă. De la apariția sa ca proiect de pace până la extinderea spre est și lanțul de crize, inclusiv invazia rusă a Ucrainei, în 2022, UE s-a dovedit rezistentă în sprijinul acordat Ucrainei, capacitatea de a adapta regimul de sancțiuni și diversificarea surselor sale de energie. Cu toate acestea, aceste puncte forte coexistă cu linii de falie profund înrădăcinate, cum ar fi disparitățile în percepția amenințărilor, blocajul instituțional și dezbaterile privind autonomia strategică. Competiția multipolară globală nu face decât să amplifice aceste diviziuni și unități. Pe măsură ce cursa globală dintre China și SUA se intensifică și lupta anterioară pentru dominația globală, unitatea internă a UE este supusă unei testări constante, ceea ce ridică întrebarea dacă autonomia sa strategică este realizabilă în fața presiunii externe persistente. Prin urmare, următorul capitol al UE va depinde în mare măsură de capacitatea sa de a reduce diferențele interne și de a reconcilia ambițiile sale cu constrângerile, trecutul și prezentul său.

Bibliografie:

- Avesani, L., 2025. 'Mind the gap: Rethinking EU strategic communications on sanctions', in *Reclaim Student Paper Contest*, Trans European Policy Studies Association, accessed 28th of December, 2025, <<https://tepsa.eu/analysis/mind-the-gap-rethinking-eu-strategic-communications-on-sactions/>>
- BBC News, 2016. *Migrant crisis: Migration to Europe explained in seven charts*. BBC News, accessed 22nd December, 2025, <<https://www.bbc.com/news/world-europe-34131911>>
- Belton, C. and Dixon, R., 2025. *Russia's economy keeps driving its war, but it could break in 2026*. The Washington Post, accessed 28th of December, 2025, <<https://www.washingtonpost.com/world/2025/12/22/russia-war-economy-ukraine/>>
- Bret, C., 2023. *How has the war already changed the European Union?*. Institut Jacques Delors, accessed 26th of December, 2025, <<https://institutdelors.eu/en/publications/fr-how-has-the-war-already-changed-the-european-union/>>
- Buras, P. and Morina, E., 2023. *Catch-27: The contradictory thinking about enlargement in the EU*. European Council on Foreign Relations, accessed 18th of December, 2025, <<https://ecfr.eu/publication/catch-27-the-contradictory-thinking-about-enlargement-in-the-eu/>>
- Caselli, F., 2025. 'Why is Hungary so Close to Russia'. *Spykman Center*, accessed 29th of December, 2025, <<https://www.spykmancenter.org/why-is-hungary-so-close-to-russia>>
- Chhaya, S., 2025. *Europe's Strategic Autonomy: Charting the Path Forwards in an Era of U.S. Retrenchment*. Atlas Institute for International Affairs, accessed on 29th of December, 2025, <<https://atlasinstitute.org/europes-strategic-autonomy-charting-the-path-forward-in-an-era-of-u-s-retrenchment/>>
- Chin, J. and Hibbert, M., 2025. 'Hungary and the future of Europe'. *European Consortium for Political Research*, accessed 28th of December, 2025, <<https://theloop.ecpr.eu/hungary-and-the-future-of-europe/>>
- Coffey, L., 2015. *For Eastern Europe, Moscow is an existential threat*. Al Jazeera, accessed 20th of December, 2025, <<https://www.aljazeera.com/opinions/2015/6/30/for-eastern-europe-moscow-is-an-existential-threat>>
- Davidson, C., V., 2024. 'Stuck in the Middle with You: A Historical Perspective on NATO and Great Power Competition', in E., Baranets and A., R., Novo (eds.), *Turbulence Across the Sea: Transatlantic Relations and Strategic Competition*, University of Michigan Press, pp. 58-76, accessed 18th of December, 2025, <<https://www.jstor.org/stable/10.3998/mpub.12212677.6?seq=1>>
- De Pedro, N. and Viilup E., 2015. *Misunderstandings and Tensions, a new Normality in EU-Russia Relations?*. Barcelona Centre for International Affairs, no. 115, accessed 26th of December, 2025, <<https://www.cidob.org/en/publications/misunderstandings-and-tensions-new-normality-eu-russia-relations>>
- Dinan, D. (2014) *Europe recast: A history of the European Union*. Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers
- EUR-Lex, n.d. *Unanimity*. EUR-Lex, accessed 28th of December, 2025, <<https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/unanimity.html>>

- European Central Bank, 2011. *The European Union and the Lessons from the Crisis: The Way Forward*. European Central Bank, accessed 20th of November, 2025, <<https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2015/html/sp150827.en.html>>
- European Commission, 2022. *Statement by Commissioner for Energy Kadri Simson on Synchronisation of the Continental European Electricity Grid with Ukraine and Moldova*. European Commission, accessed 27th of December, 2025, <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_22_1789>
- European Commission, 2025. *REPowerEU*. European Commission, accessed 29th of December, 2025, <https://commission.europa.eu/topics/energy/repowereu_en>
- European Commission, 2025. *Support for Ukraine's resilience*. European Commission, accessed 27th of December, 2025, <https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/support-ukraines-resilience_en>
- European Commission, n.d. *The Ukraine Facility: Supporting Ukraine's recovery, reconstruction, and path towards EU accession*. European Commission, accessed 27th of December, 2025, <https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/ukraine-facility_en>
- European Council and Council of the European Union, 2025. *How the EU helps refugees from Ukraine*. European Council and Council of the European Union, accessed 27th of December, 2025, <<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/refugee-inflow-from-ukraine/>>
- European Council and Council of the European Union, n.d. *Timeline – EU sanctions against Russia*. European Council and Council of the European Union, accessed 28th of December, 2025, <<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions-against-russia/timeline-sanctions-against-russia/>>
- European Council and the Council of the European Union, 2025. *2004 enlargement: facts and figures*. European Council and the Council of the European Union, accessed 17th of December, 2025, <<https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/2004-enlargement-facts-and-figures/#:~:text=On%201%20May%202004%2C%20the,its%20external%20borders%20significantly%20eastward>>
- European Parliament, 2007. *The Lisbon Treaty*. European Parliament, OJ C 306, accessed 9th of December, 2025, <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/010105/04A_FT\(2013\)010105_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/010105/04A_FT(2013)010105_EN.pdf)>
- European Union, n.d. *History of the EU – 1945-59*. European Union, accessed 8th of December, 2025, <https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59/schuman-declaration-may-1950_en>
- Eurostat, 2025. *EU imports of energy products – latest developments*. Eurostat, accessed 29th of December, 2025, <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=EU_imports_of_energy_products_-_latest_developments&oldid=696553>
- Gehlen, M., 2003. 'German Skepticism About America's Intent and Goals in Iraq'. *Nieman Reports*, accessed 18th of December, 2025, <<https://niemanreports.org/german-skepticism-about-americas-intent-and-goals-in-iraq/>>
- Genapathy, C., 2024. 'Leverage in Energy Security: Weaponising For Good and Bad', in Mishra, O. and Sen, S. (eds), *Global Economy, Geopolitics and International Security*. Palgrave Macmillan, Singapore, accessed 22nd December, 2025, <https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-981-97-2231-0_10>
- Gross, S. and Stelzenmüller, C., 2024. *Europe's messy Russian gas divorce*. The Brookings Institution, accessed 28th of December, 2025, <<https://www.brookings.edu/articles/europes-messy-russian-gas-divorce/>>
- Hadfield, A. and Wright, N., 2021. *Fog in Channel? The impact of Brexit on EU and UK foreign affairs*. European Union Institute for Security Studies, accessed 22nd December, 2025, <<https://www.iss.europa.eu/publications/briefs/fog-channel-impact-brexit-eu-and-uk-foreign-affairs>>
- Human Rights Watch, 2015. *European Union: Events of 2015*. Human Rights Watch, accessed 22nd December, 2025, <<https://www.hrw.org/world-report/2016/country-chapters/european-union>>
- IRENA, 2025. *Renewable capacity statistics 2025*. Abu Dhabi: IRENA, accessed 27th of December, 2025, <<https://www.irena.org/Publications/2025/Mar/Renewable-capacity-statistics-2025>>
- Israel, K., F., 2025. *Europe's strategic dependence on China" The next energy crisis?*. GIS Reports, accessed 27th of December, 2025, <<https://www.gisreportsonline.com/r/europe-dependence-on-china/>>
- Kiel Institute, 2025. *Ukraine Support Tracker*. Kiel Institute, accessed 27th of December, 2025, <<https://www.kielinstitut.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker>>
- Krychkovska, U. and Diakonov, I., 2024. *Europe must assume greater responsibility for its own security – Polish Foreign Minister*. *Ukrainska Pravda*, accessed 29th of December, 2025, <<https://www.pravda.com.ua/eng/news/2024/11/06/7483204/>>

- Kuzio, T., 2025. 'Ukrainian Corruption Investigation Reveals Derkach's Role'. *Eurasia Digest*, vol.1 (37), accessed 27th of December, 2025, <<https://jamestown.org/ukrainian-corruption-investigation-reveals-derkachs-role/>>
- Laswon, A., 2022. 'Gas blackmail': how Putin's weaponised energy supplies are hurting Europe'. *The Guardian*, accessed 28th of December, 2025, <<https://www.theguardian.com/world/2022/jul/15/gas-blackmail-how-putins-weaponised-energy-supplies-are-hurting-europe>>
- Lehne, S., 2019. 'Europe's East-West Divide: Myth or Reality?'. *Carnege Endowment for International Peace*, accessed 17th of December, 2025, <<https://carnegieendowment.org/research/2019/04/europes-east-west-divide-myth-or-reality?lang=en>>
- Leonard, M., 2025. 'Europe after the end of the liberal international order'. *European Council on Foreign Relations*, accessed 20th of December, 2025, <<https://ecfr.eu/article/europe-after-the-end-of-the-liberal-international-order/>>
- Manners, I., 2002. 'Normative power Europe: a contradiction in terms?', *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 40(2), pp. 235–258, accessed 12th of December, 2025, <<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1468-5965.00353>>
- Morivalev, M., 2025. 'Corruption is a hydra': Ukraine rocked by another high-profile sacking. Al Jazeera, accessed 27th of December, 2025, <<https://www.aljazeera.com/news/2025/12/2/what-will-the-sacking-of-zelenskyys-no-2-change-for-ukraine>>
- Naishadham, S., 2025. 'Spain told European allies it would spend more on defense, faster. Back home, it's a harder sell'. *The Associated Press*, accessed 29th of December, 2025, <https://apnews.com/article/spain-nato-defense-russia-ukraine-eu-6b460d7ac0aa108fb4985e611f776c15>
- Novitskyi, A., 2025. *Robert Fico: From EU Advocate to Moscow Ally*. Kyiv Post, accessed 29th of December, 2025, <<https://www.kyivpost.com/post/47258>>
- Office Journal of the European Union, 2016. 'Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union'. *Office Journal of the European Union*, vol. 59, accessed 28th of December, <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:C:2016:202:TOC>>
- Olafsen, M., 2025. 'Europe's Strategic Autonomy in a Post-Atlantic World'. *VOYCE*, accessed 29th of December, 2025, <<https://voycecommunity.eu/our-work/f/europe's-strategic-autonomy-in-a-post-atlantic-world?blogcategory=Defence>>
- Pohl, I., J., 2024. 'Forged in Crisis? Assessing the EU's Evolving Actorness on Energy Security in Light of Energy Supply Crises'. Centre for European Research, accessed 20th December, 2025, <https://www.gu.se/sites/default/files/2024-01/CERGU%20WP%201%202023_Imke%20Pohl.pdf>
- Propescu, N., 2025. *Why Russia's actions pose a threat beyond its neighbours*. European Council on Foreign Affairs, accessed 29th of December, 2025, <<https://ecfr.eu/article/why-russias-actions-pose-a-threat-well-beyond-its-neighbours/>>
- Raik, K., Blockmans, S., Osypchuk, A. and Suslov, A., 2024. 'EU Policy towards Ukraine: Entering Geopolitical Competition over European Order'. *The International Spectator*, vol. 59(1), pp. 39-58, accessed 26th December, 2025, <<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03932729.2023.2296576>>
- Reuters in Berlin, 2017. 'Germany rejects Trump claim it owes Nato and US 'vast sums' for defence'. *The Guardian*, accessed 18th of December, 2025, <<https://www.theguardian.com/world/2017/mar/19/germany-rejects-trump-nato-us-defence>>
- Roggers, A., 2025. *Ukraine's Zelensky calls on Hungary's Orban to stop blocking EU bid*. Al Jazeera, accessed 29th of Decmber, 2025, <https://www.aljazeera.com/news/2025/11/4/ukraines-zelensky-calls-on-hungarys-orban-to-stop-blocking-eu-bid>
- Sauer, P., 2024. 'Russia to raise defence budget by 25% tp highest level on record'. *The Guardian*, accessed 28th of December, 2025, <<https://www.theguardian.com/world/2024/sep/30/russias-defence-spending-to-rise-by-25-next-year-the-highest-since-the-cold-war>>
- Savorskaya, E., 2015. 'The Concept of the European Union's normative power'. *Baltic Region*, vol. 7 (4), pp. 66-76, accessed 8th of December, 2025, <https://www.researchgate.net/publication/299526095_The_concept_of_the_European_Union's_normative_power>
- Schmidt-Felzmann, A., 2015. 'Is the EU's failed relationship with Russia the member states' fault?'. *L'Europe en Formation*, vol. 374 (4), pp. 40-60, accessed 18th of December, 2025, <https://www.researchgate.net/publication/277907147_Is_the_EU's_failed_relationship_with_Russia_the_member_states'_fault>
- Serohina, K., 2024. *US urged European countries to take firmer stance against China's cooperation with Russia*. RBC-Ukraine, accessed on 28th of December, 2025, <<https://newsukraine.rbc.ua/news/us-urged-european-countries-to-take-firmer-1726010551.html>>
- Skelton, C., 2025. 'China haunts Bilderberg talks as usual suspects plot world domination'. *The*

- Guardian*, accessed 28th of December, 2025, <<https://www.theguardian.com/world/2025/jun/15/bilderberg-hroup>>
- Slabaugh, G. and Starrs, S., K., 2025. 'Will China win the AI race?'. *The Conversation*, accessed on 29th of December, 2025, <<https://theconversation.com/will-china-win-the-ai-race-269415>>
 - Smith-Meyer, B. and Sorgi, G., 2025. 'Belgium says Russian assets plan 'going backward' ahead of EU summit'. *Politico*, accessed 29th of December, 2025, <<https://www.politico.eu/article/russia-assets-plan-going-backward-ahead-eu-summit-belgium-financing-package-ukraine/>>
 - Smith, A., 2025. 'Trump's strategy to reassert U.S. dominance'. *Tempest*, accessed 27th of December, 2025, <<https://tempestmag.org/2025/08/trumps-strategy-to-reassert-u-s-dominance-2/>>
 - Strategic Energy Europe, 2025. *Germany reaches 50% of its 2030 solar target, but slowdown raises alarm*. Strategic Energy Europe, accessed 27th of December, 2025, <<https://strategicenergy.eu/germany-reaches-50-of-its-2030-solar-target-but-slowdown-raises-alarm/>>
 - Symes, G., 2025. *EU Fights Reliance on China Solar Panels*. Energy Intelligence, accessed 27th of December, 2025, <<https://www.energyintel.com/0000019b-23fb-d02f-adfb-e7fb13ca0000#:~:text=In%20the%20case%20of%20solar,imports%20in%202023%20and%202024>>
 - Sytas, A. and Slattery, G., 2025. 'Russian jets enter Estonia's airspace in latest test for NATO'. *The Reuters*, accessed 29th of December, 2025, <<https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/nato-member-estonia-says-three-russian-jets-violated-its-airspace-2025-09-19/>>
 - Szyszczak, E., 2025. *Sanctions effectiveness: what lessons three years into the war on Ukraine?*. Economics Observatory, accessed 27th of December, 2025, <<https://www.economicsobservatory.com/sanctions-effectiveness-what-lessons-three-years-into-the-war-on-ukraine>>
 - Terrone, A., 2025. 'Three Years Since Russia's Invasion of Ukraine, How Effective Are The EU's Sanctions'. *Transparency International EU*, accessed 27th of December, 2025, <<https://transparency.eu/three-years-since-russias-invasion-of-ukraine-how-effective-are-the-eus-sanctions/>>
 - The Moscow Times, 2024. *Russia to Boost Military Spending to 40% of State Budget in 2025*. The Moscow Times, accessed 26th of December, 2025, <<https://www.themoscowtimes.com/2024/09/24/russia-to-boost-military-spending-to-40-of-state-budget-in-2025-bloomberg-a86450>>
 - The Renewable Energy Institute, n.d. *Solar Becomes Europe's Top Electricity Source for the first Time in History*. The Renewable Energy Institute, accessed on 27th of December, 2025, <<https://www.renewableinstitute.org/solar-becomes-europes-top-electricity-source-for-the-first-time-in-history/>>
 - Tilles, D., 2021. *Poland condemns "brutal German-Russian alliance" over Nord Stream pipeline*. Notes from Poland, accessed 29th of December, 2025, <<https://notesfrompoland.com/2021/09/23/poland-condemns-brutal-german-russian-alliance-over-nord-stream-pipeline/>>
 - Tokbolat, Y., 2025. 'Russia's war economy is not collapsing, but neither is it stable' *Asia Times*, accessed 28th of December, 2025, <<https://asiatimes.com/2025/12/russias-war-economy-is-not-collapsing-but-neither-is-it-stable/>>
 - Traynor, I., 2007. 'Russia accused of unleashing cyberwar to disable Estonia'. *The Guardian*, accessed 29th of December, 2025, <<https://www.theguardian.com/world/2007/may/17/topstories3.russia>>
 - UNHCR, 2025. *Ukraine Refugee Situation*. Operational Data Portal, accessed 27th of December 2025, <<https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>>
 - Vysotska, T., 2025. *Russia could attack a NATO state withing 2-4 years, with Baltics likely target – Euopean defence commissioner*. Ukrainska Pravda, accessed on 29th of December, 2025, <<https://www.pravda.com.ua/eng/news/2025/11/17/8007637/>>
 - Wilczek, M., 2022. *Polish PM appeals to Germany to stop Nord Stream 2 Russian gas pipeline*. Notes from Poland, accessed 29th of December, 2025, <<https://notesfrompoland.com/2022/02/02/polish-pm-appeals-to-germany-to-suspend-nord-stream-2-russian-gas-pipeline/>>

ORDINE MONDIALĂ - AFRICA ȘI MULTIPOLARISM

Africa într-o lume multipolară: mecanisme regionale de securitate între autonomia strategică și interferența externă

Oluwasogo DAIRO (Nigeria)

Continental african se află într-un moment critic în afacerile la nivel global, nemaifiind doar un teatru pentru competiție externă, ci un spațiu geostrategic activ în care autonomia regională se confruntă cu multiple forme de penetrare externă. Proliferarea loviturilor de stat militare, extinderea parteneriatelor de securitate netraditionale și fragmentarea solidarității continentale dezvăluie tensiuni fundamentale în modul în care statele africane navighează într-o ordine mondială din ce în ce mai multipolară. Această analiză examinează modul în care mecanismele de securitate conduse de africani se adaptează pentru a gestiona instabilitatea internă, confruntându-se în același timp cu influențe externe concurente care oferă simultan soluții și subminează suveranitatea.

Multitudinea de probleme constituționale și deficitul de răspuns regional

Sursa: <https://www.linkedin.com/pulse/africas-place-more-multipolar-world-from-pawn-power-player-adams-jhspf/>

Valul de preluări militare în Africa de Vest și Centrală din 2020 nu reprezintă incidente izolate, ci o criză sistemică în guvernare și arhitectura de securitate. Dubla lovitură de stat din Mali, din 2020 și 2021, urmată de constrângeri militare ale puterii în Guinea, Burkina Faso, Gabon și mai devreme în Guinea-Bissau, alături de tentative de lovitură de stat în Republica Benin, ilustrează fragilitatea instituțiilor democratice din întreaga regiune. Aceste perturbări au aspecte comune: deteriorarea situațiilor de securitate, frustrarea populară față de guvernarea civilă și ineficiența percepută a organizațiilor regionale în abordarea crizelor subiacente.

Comunitatea Economică a Statelor Vest-Africane s-a trezit din ce în ce mai neputincioasă în a răspunde acestei recesiuni democratice. Mecanismele tradiționale de presiune diplomatică, sancțiuni economice și amenințare cu intervenția militară s-au dovedit inadecvate împotriva juntelor militare care se bucură de grade diferite de sprijin popular și au asigurat parteneriate internaționale alternative. Formarea Alianței Statelor Sahel de către Mali, Burkina Faso și Niger, în urma retragerii lor din ECOWAS, reprezintă o provocare directă la adresa autorității blocului regional și o fracturare fundamentală a solidarității vest-africane. Această alianță semnalează nu doar nemulțumirea față de protocoalele ECOWAS, ci și o respingere a cadrului regional mai larg de securitate care a stat la baza cooperării vest-africane timp de decenii.

Răspunsul Uniunii Africane (UA) a fost în mod similar constrâns. Deși menține opoziția formală față de schimbările neconstituționale de guvern, organismul continental s-a străduit să își aplice propriile norme. Suspendările statelor membre au devenit acțiuni administrative de rutină, mai degrabă decât factori de descurajare eficienți. Decalajul dintre politica declarativă și capacitatea de aplicare dezvăluie limitele structurale ale UA în obligarea statelor membre să se conformeze, în special atunci când aceste state asigură surse alternative de legitimitate și sprijin internațional.

Reconfigurarea Rusiei: De la Wagner la Africa Corps

Amprenta de securitate a Rusiei în Africa a suferit o transformare semnificativă, trecând de la operațiuni mercenare informale la o implicare militară mai instituționalizată. Operațiunile Grupului Wagner în Sahel, Republica Centrafricană și Libia au stabilit un model pentru influența rusă bazat pe protejarea regimului, extragerea resurselor și cultivarea deliberată a sentimentului anti-occidental. Tranziția de la Wagner la Africa Corps, după revolta și moartea lui Evgheni Prigojin, reprezintă continuitate în strategie cu un control sporit al statului.

În Mali și Burkina Faso, contractorii de securitate ruși au înlocuit forțele franceze ca principali parteneri de securitate externă, modificând fundamental echilibrul regional. Această schimbare nu poate fi înțeleasă doar prin evaluări ale capacității militare. Implicarea Rusiei oferă ceva ce parteneriatele occidentale s-au străduit să ofere: sprijin necondiționat pentru regimurile aflate în funcțiune, fără cerințe de guvernare democratică sau respectarea drepturilor omului. Dimensiunea informațiilor este la fel de semnificativă, consilierii ruși fiind încorporați în aparatele de securitate prezidențiale, oferind nu doar protecție, ci și dominație informațională asupra potențialelor amenințări interne.

Republica Centrafricană exemplifică profunzimea penetrării rusești. Dincolo de antrenamentul militar și protejarea regimului, entitățile rusești au obținut concesiuni miniere și au plasat consilieri în cadrul ministerelor guvernamentale. Această abordare cuprinzătoare creează dependențe care transcend simplele relații tranzacționale, limitând efectiv spațiul de manevră diplomatică al guvernului. Modelul demonstrează cum asigurarea securității devine un punct de intrare pentru o influență economică și politică mai largă.

Proiecția puterii în Orientul Mijlociu și dinamica proxy

Emiratele Arabe Unite (EAU) au apărut ca un actor extern deosebit de activ, urmărind interese care nu se aliniază nici cu partenerii occidentali tradiționali, nici cu puterile emergente. În Sudan, susținerea EAU pentru Forțele de Sprijin Rapid (RSF) ilustrează disponibilitatea de a sprijini actorii militari nestatali în urmărirea obiectivelor strategice legate de accesul la Marea Roșie, investițiile agricole și poziționarea regională împotriva rivalilor. Transformarea RSF dintr-o miliție contra-insurgentă într-un beligerant major în războiul civil din Sudan a fost facilitată de sprijinul extern care a furnizat arme, finanțare și acoperire diplomatică.

Prezența în expansiune a Turciei reprezintă o altă formă de penetrare externă, combinând cooperarea în domeniul securității, investițiile economice și legăturile cultural-religioase. Implicarea Turciei în Somalia, inclusiv construirea de baze militare și programele de instruire, poziționează Ankara ca o contrapondere atât față de statele din Golf, cât și față de actorii occidentali. Modelul turc pune accentul pe parteneriate cuprinzătoare care acoperă dimensiunile militare, economice și diplomatice, creând relații integrate care rezistă strămutării ușoare.

Libia rămâne cea mai vizibilă arenă pentru intervențiile externe concurente, Turcia sprijinind Guvernul Unității Naționale, în timp ce Armata Națională Libiană a generalului Haftar primește sprijin din partea Rusiei, Emiratelor Arabe Unite și Egiptului. Acest conflict a devenit un microcosmos al dinamicilor africane mai ample, unde luptele politice interne devin vehicule pentru competiția externă, mecanismele regionale de securitate fiind în mare parte marginalizate ca actori relevanți.

Terenul complex al concurenței economice dintre marile puteri

Implicarea Chinei în Africa funcționează pe principii diferite față de concurenții axați pe securitate, punând accentul pe dezvoltarea infrastructurii și parteneriatele economice, menținând în același timp o ne-interferență nominală în politica internă. Inițiativa „Belt and Road” a creat dependențe prin proiecte finanțate prin datorii, deși caracterizările diplomației deliberate a capcanei datoriilor simplifică excesiv dinamicile mai complexe. Investițiile chineze răspund cererilor guvernelor africane pentru infrastructură pe care partenerii occidentali nu au vrut sau nu au putut să o finanțeze în termeni comparabili.

Statele Unite (SUA) se confruntă cu provocarea de a menține influența fără a se potrivi cu modelele de implicare cuprinzătoare ale concurenților. Abordările americane care pun accentul pe buna guvernare, transparență și instituții democratice rezonează mai puțin cu guvernele concentrate pe amenințările imediate la adresa securității și supraviețuirea regimurilor. Contradicția dintre valorile declarate și

necesitățile strategice - cum ar fi parteneriatul continuu cu regimuri clar autoritare atunci când interesele de securitate o cer - subminează credibilitatea americană.

Statele vest-europene se confruntă cu propriile dileme, deoarece fostele relații coloniale se dovedesc din ce în ce mai mult a fi o răspundere, mai degrabă decât un atu. Plecarea forțată a Franței din Mali și retragerea mai amplă a Franței din Sahel reprezintă nu doar o re poziționare militară, ci și prăbușirea unei arhitecturi de securitate construite pe relații post-coloniale. Încercările de a reformula parteneriatele pe fundații mai echitabile se confruntă cu decenii de nemulțumiri acumulate și oferte concurente din partea unor puteri neîmpovărate de istoriile coloniale.

Fragmentarea cooperării în domeniul securității est-africane

Republica Democrată Congo exemplifică limitele mecanismelor de securitate regionale în abordarea conflictelor complexe care implică mai mulți actori statali și non-statali. Rebeliunea M23, susținută de Rwanda și care, se pare, a angajat trupe ugandeze, operează într-un context mai larg de concurență pentru resurse și conflict etnic care sfidează o rezolvare simplă. Înfrângerea trupelor burundiene de către forțele M23 a demonstrat inadecvarea răspunsurilor militare regionale, cărora le lipsește comanda unificată, resursele adecvate și voința politică autentică de a impune pacea. Rolul Kenyei în Comunitatea Est-Africană și Misiunea Uniunii Africane în Somalia ilustrează atât posibilitățile, cât și constrângerile operațiunilor de securitate conduse de Africa. Deși forțele kenyene au fost esențiale pentru a controla Al-Shabaab, operațiunile au fost afectate de mandate neclare, resurse insuficiente și întrebări cu privire la ambițiile teritoriale. Prezența contractorilor și consilierilor militari americani, inclusiv a celor asociați cu întreprinderile lui Erik Prince, complică narațiunile autonomiei africane în furnizarea de securitate. Disputa dintre Somalia și Somaliland adaugă un alt nivel de complexitate, căutarea Somaliland-ului pentru recunoaștere creând oportunități pentru actorii externi de a stabili puncte de sprijin în schimbul sprijinului diplomatic. Locația strategică care controlează accesul la strâmtoarea Bab-el-Mandeb asigură intersecția disputelor regionale cu interesele globale de securitate maritimă, atrăgând actori cu o implicare istorică minimă în Cornul Africii.

Africa Centrală: convergența fragilității statului și a oportunismului extern

Invitația Ciadului de către forțele militare maghiare reprezintă o dezvoltare neașteptată în parteneriatele de securitate externă, demonstrând modul în care statele caută aranjamente noi pentru a răspunde nevoilor specifice. Implicarea maghiară, de amploare modestă, reflectă eforturile mai ample ale Budapestei de a stabili puncte de sprijin africane ca parte a diversificării politicii sale externe. Pentru Ciad, perpetuu preocupat de securitatea regimului și confruntat cu frontiere multiple cu vecini instabili, diversificarea partenerilor de securitate reduce dependența de orice actor extern, menținând în același timp flexibilitatea.

Situația din Togo, unde tensiunile politice mocnesc sub stabilitatea superficială, ilustrează modul în care statele navighează între menținerea securității regimului și gestionarea presiunilor internaționale pentru reforma democratică. Capacitatea guvernului de a proiecta stabilitate, conținând în același timp dizidența, se bazează pe o gestionare sofisticată a aparatului de securitate și pe o calibrare atentă a parteneriatelor externe pentru a evita dependența excesivă.

Penetrarea cuprinzătoare a Republicii Centrafricane de către Rusia, așa cum s-a discutat anterior, reprezintă probabil cel mai complet exemplu al modului în care fragilitatea statală creează oportunități pentru actorii externi de a stabili relații de tip protectorat. Incapacitatea guvernului de a controla teritoriul național sau de a oferi securitate de bază cetățenilor creează dependențe pe care actorii externi le pot exploata pentru poziționare strategică și câștiguri economice.

Dimensiunile serviciilor de informații și războiul informațional

Competiția contemporană pentru influența africană operează din ce în ce mai mult prin intermediul dimensiunilor serviciilor de informații pe care mecanismele tradiționale de securitate regională sunt slab echipate să le abordeze. Operațiunile informaționale rusești în Africa francofonă au amplificat cu succes sentimentul anti-francez, promovând în același timp parteneriate alternative de securitate. Aceste operațiuni exploatează nemulțumirile reale legate de istoria colonială și de exploatarea contemporană percepută, promovând în același timp interese strategice specifice rusești. Prezența serviciilor de informații chineze, deși mai puțin vizibilă decât operațiunile rusești, se concentrează pe protejarea cetățenilor și investițiilor chineze, colectând în același timp informații strategice despre guvernele și economiile africane. Această infrastructură de informații, adesea încorporată în proiecte de infrastructură de telecomunicații și digitale, creează un potențial de supraveghere și control al informațiilor care ridică preocupări legate de

suveranitate. Serviciile de informații occidentale mențin rețele extinse pe întreg continentul, justificate de imperativele antiteroriste și de monitorizarea concurenței dintre marile puteri. Cu toate acestea, dezvoltările despre programele de supraveghere și utilizarea statelor africane pentru operațiuni de predare au afectat credibilitatea și au creat oportunități pentru concurenți de a se poziționa ca fiind mai respectuoși față de suveranitate.

Mecanisme regionale: adaptare, irelevanță sau transformare?

Mecanismele de securitate conduse de Africa se confruntă cu o provocare existențială: se vor adapta la realitatea competiției multipolare și a fragilității statelor sau vor deveni din ce în ce mai irelevante pentru furnizarea efectivă de securitate. Aspirația Uniunii Africane pentru o Forță Africană în așteptare capabilă de o desfășurare rapidă a rămas în mare parte neîmplinită, statele membre fiind reticente în a ceda controlul operațional sau în a oferi resurse adecvate. Coalitiile ad-hoc și parteneriatele externe au umplut acest deficit de capacități, dar cu prețul instituționalizării dependențelor. Comisia Bazinului Lacului Ciad și Grupul Operativ Multinațional Comun reprezintă încercări de cooperare funcțională împotriva amenințărilor specifice, în acest caz Boko Haram și ramificațiile sale. Cu toate acestea, aceste mecanisme suferă de finanțare inadecvată, priorități naționale divergente și corupție care deviază resursele de la scopuri operaționale. Sprijinul extern din partea SUA, UE și a altora a îmbunătățit capacitățile, dar a ridicat și întrebări cu privire la interesele de securitate ale cărora deserveșc în cele din urmă aceste mecanisme.

Stabilitatea relativă a Africii de Sud în comparație cu alte regiuni reflectă atât structuri statale mai consolidate, cât și influența moderatoare a Africii de Sud ca putere regională. Cu toate acestea, chiar și aici, Comunitatea de Dezvoltare a Africii Australe¹ se confruntă cu provocări în abordarea conflictelor din Mozambic și a crizelor politice din Zimbabwe. Constrângerile economice ale Africii de Sud îi limitează capacitatea de a oferi leadership-ul în domeniul securității regionale pe care l-ar sugera dimensiunea și influența sa.

Terorism, insurgență și eșecul combaterii terorismului regional

Expansiunea insurgențelor jihadiste în Sahel și în statele de coastă din Africa de Vest demonstrează inadecvarea cadrelor antiteroriste existente. În ciuda miliardelor de dolari în asistență internațională și a multiplelor inițiative regionale, grupurile afiliate cu Al-Qaeda și Statul Islamic și-au extins controlul teritorial și raza de acțiune operațională. Prăbușirea securității în Burkina Faso, cu porțiuni mari de teritoriu în afara controlului guvernamental, ilustrează cât de repede se pot deteriora situațiile atunci când capacitatea statului este limitată, iar sprijinul extern se dovedește insuficient sau inadecvat.

Cooperarea regională în combaterea terorismului suferă de reticență în ceea ce privește schimbul de informații, deoarece guvernele se tem că informațiile partajate pot fi utilizate împotriva propriilor interese sau pot fi scurse către rivali. Acest lucru creează redundanțe și lacune informaționale pe care grupurile insurgente le exploatează. Serviciile de informații externe umplu parțial acest gol, dar creează dependențe care subminează dezvoltarea capacităților indigene.

Trecerea de la abordări pur militare la strategii care pun accent pe guvernare, dezvoltare și incluziune politică a fost lentă și inconsistentă. Guvernele conduse de militari din Sahel au respins în mare măsură acomodarea politică cu grupurile insurgente, preferând abordări axate pe securitate care nu au reușit în mod constant să producă stabilitate. Partenerii externi subliniază retoric abordări cuprinzătoare, însă alocarea resurselor rămâne în mare parte concentrată pe asistența de securitate și instruirea militară.

Privind în perspectivă: traiectorii ale concurenței și cooperării

Traectoria mecanismelor de securitate africane într-o lume multipolară va fi modelată de mai multe dinamici intersectate. În primul rând, gradul în care statele africane pot dezvolta răspunsuri colective la amenințările comune va determina dacă organizațiile regionale rămân relevante sau sunt ocolite de acorduri bilaterale cu puteri externe. Alianța Statelor Sahel reprezintă un model de cooperare subregională în afara cadrelor stabilite, deși viabilitatea sa pe termen lung rămâne incertă.

În al doilea rând, concurența dintre actorii externi poate crea, în mod paradoxal, oportunități pentru statele africane de a-și juca interesele concurente unele împotriva altora, asigurând condiții mai bune și menținând flexibilitatea. Cu toate acestea, această strategie necesită sofisticarea diplomației și prezintă riscuri de calcul greșit care ar putea atrage statele în conflicte între marile puteri. Statele mai mici, cu capacitate diplomatică limitată, sunt deosebit de vulnerabile la a fi copleșite de presiuni concurente.

¹Comunitatea de Dezvoltare a Africii Australe (SADC) este o organizație regională de cooperare economică și politică, incluzând țări precum Botswana, Lesotho, Mozambic, Namibia, Africa de Sud și Eswatini (anterior Swaziland), concentrată pe integrare, industrializare și dezvoltare durabilă, cu acorduri de parteneriat precum Acordul de Parteneriat Economic (APE) cu Uniunea Europeană, vizând liberalizarea comerțului, cooperarea și dezvoltarea.

În al treilea rând, dezvoltarea capacităților de securitate indigene va determina traiectorii pe termen lung către o autonomie strategică autentică sau o dependență continuă. Acest lucru necesită nu doar instruire și echipament militar, ci și o construire cuprinzătoare a statului care să abordeze deficiențele de guvernare, corupția și subdezvoltarea economică. Măsura în care statele africane prioritizează aceste probleme fundamentale în detrimentul soluțiilor de securitate pe termen scurt va modela rezultatele în deceniile următoare.

În al patrulea rând, evoluția mediilor de amenințare va influența relevanța și eficacitatea diferitelor modele de securitate. Dacă terorismul și insurgența rămân preocupări principale, modelele rusești și din Orientul Mijlociu, axate pe securitate, ar putea continua să câștige teren. Dacă competiția dintre marile puteri se intensifică, statele africane s-ar putea afla sub presiune să aleagă o tabără în moduri care limitează flexibilitatea diplomatică și le pot atrage în conflicte pe probleme care nu au legătură directă cu interesele africane.

Concluzie: spațiu disputat, viitor incert

Africa, în ordinea multipolară contemporană, nu este nici depozitul de resurse al imaginației marilor puteri, nici actorul autonom al aspirațiilor pan-africane. În schimb, continentul reprezintă un spațiu politic disputat, unde multiple viziuni de ordine, securitate și dezvoltare concurează prin parteneriate care oferă simultan oportunități și impun constrângeri. Mecanisme de securitate regională există în cadrul acestui mediu complex, eficacitatea lor fiind limitată de capacitatea statelor membre, de interesele naționale concurente și de atracția gravitațională a puterilor externe care oferă soluții cuprinzătoare la problemele imediate.

Întrebarea fundamentală nu este dacă implicarea externă în securitatea africană va continua – în mod clar că va continua – ci mai degrabă în ce termeni și cu ce grad de implicare africană în modelarea parteneriatelor. Slăbirea parteneriatelor occidentale tradiționale creează oportunități de diversificare, dar nu produce automat o mai mare autonomie dacă noile dependențe le înlocuiesc pur și simplu pe cele vechi. Statele africane și organizațiile regionale se confruntă cu provocarea de a dezvolta capacități instituționale și solidaritate colectivă suficiente pentru a naviga în competiția multipolară fără a deveni simple instrumente ale strategiilor externe. Anii următori vor testa dacă mecanismele conduse de africani se pot adapta la aceste realități sau vor deveni din ce în ce mai periferice față de asigurarea securității reale pe continent. Răspunsul nu va fi determinat în declarațiile conferinței, ci în alegeri concrete privind alocarea resurselor, reforma instituțională și voința politică de a prioritiza securitatea colectivă în detrimentul intereselor regimurilor înguste. Miza se extinde dincolo de Africa, deoarece traiectoria continentului va influența semnificativ forma mai largă a ordinii multipolare și posibilitățile de autonomie regională într-o eră a intensificării competiției dintre marile puteri.

ORDINE MONDIALĂ - EUROPA

Repoziționarea globală a Europei prin autonomie strategică: înarmarea continentului

Dr. ing. Cristian-Marcel FELEA (România)

„Oficialii americani s-au obișnuit să analizeze problemele europene din perspectiva cheltuielilor militare insuficiente și a stagnării economice. Există un adevăr în toate acestea, dar problemele reale ale Europei sunt chiar mai profunde.”¹

Strategia de Securitate Națională a Statelor Unite, 2025

Provocările care stau în fața Europei

Publicarea Strategiei de Securitate Națională a celei de-a doua administrații Trump a născut o largă dezbateră pe cele două țărmuri ale Atlanticului. Nu intru în detalii, am făcut-o într-un alt material publicat². Ceea ce este important de reținut, legat de momentul 5 decembrie, ține de denunțarea fără echivoc a eforturilor istorice ale elitelor politice americane care ar fi "risipit resursele națiunii" finanțând rolul de hegemon global al Statelor Unite și favorizând pariul pe globalizare.

Pentru a-și argumenta poziția, Casa Albă își atacă neelegant aliații europeni, arătând cu degetul spre Uniunea Europeană, pe care o privește ca pe un accident istoric și, de acum înainte, ca pe un competitor în arena globală, cel puțin în plan economic și civilizațional. Atacul sub centură al administrației Trump nu a găsit simpatie decât la Moscova și în birourile lui Viktor Orbán, Robert Fico și Andrej Babiš.

În celelalte cancelarii europene documentul a crispat și ultragiat în parte, însă numai pentru că pe masă încă există problema fierbinte a conflictului din Ucraina. Despre autonomia strategică a continentului a avut curajul și viziunea să vorbească fără ocolișuri încă din 2019 doar președintele Franței, Emmanuel Macron. Să ne reamintim:

Sursa: <https://economic-research.bnpparibas.com/html/en-US/EcoNews-15-December-2025-BNP-Paribas> Economic-

¹<https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf>

²<https://www.contributors.ro/make-the-world-great-again-recipe-for-failure/>

„Ceea ce trăim este moartea cerebrală a NATO. (...) Nu există nicio coordonare a deciziei strategice a Statelor Unite cu partenerii din NATO și asistăm la o agresiune efectuată de un alt partener al NATO, Turcia, într-o zonă unde interesele noastre sunt în joc, fără coordonare. Ceea ce se întâmplă este o enormă problemă pentru NATO. (...) Președintele Trump, am mult respect pentru asta, pune problema NATO ca un proiect comercial. Potrivit lui, este un proiect unde Statele Unite asigură o formă de umbrelă geopolitică, dar, în contrapartidă, trebuie să aibă o exclusivitate comercială, este motivul de a cumpăra american³.”

Pe atunci, apelul lui Emmanuel Macron la măsuri rapide și ferme pentru dobândirea autonomiei strategice a fost considerat hazardat și sfidător. Deși Rusia ocupase Crimeea și făcea pași rapizi pentru a o include în federație, iar Orientul Mijlociu și Caucazul dădeau în clocot, niciun lider european nu se grăbea să susțină un eventual proiect de autonomie strategică europeană. La Berlin, cancelar era la acel moment Angela Merkel, adeptă neclintită a "business as usual".

"Deceniile de Pax Americana pentru Europa și Germania s-au încheiat, în mare parte, pentru noi. Ea nu mai există așa cum o cunoașteam. Nostalgia nu ne va ajuta, iar eu aș fi ultimul care să cedeze acestei nostalgii. Aceasta este realitatea! Americanii își apără acum interesele cu multă fermitate. De aceea trebuie ca și noi să ne apărăm interesele." Este afirmația cancelarului Friedrich Merz, extrasă din discursul susținut la Congresul Uniunii Creștin-Sociale⁴.

A fost nevoie de războiul deschis al Rusiei în Ucraina și de publicarea Strategiei Naționale de Securitate 2025 a Statelor Unite pentru ca un cancelar german să adopte ideile președintelui Republicii Franceze privind autonomia strategică.

În termeni similari, președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, s-a raliat actualei poziții franco-germane în discursul pe care l-a susținut recent în fața Parlamentului European, pentru a prefața temele programate a fi abordate la Consiliul European de iarnă. Dacă Statele Unite au decis în sfârșit să dea cărțile pe față, se cheamă că și Uniunea Europeană are oportunitatea de a face același lucru.

"Consiliul European din această săptămână este despre confruntarea cu realitățile momentului, realitățile unei lumi care a devenit primejdioasă și tranzacțională, o lume a războaielor, o lume a prădătorilor.

Realitățile lumii în care trăim înseamnă că noi europenii trebuie să ne apărăm singuri și să ne bazăm pe noi înșine.

Pacea anilor trecuți s-a spulberat. A trecut timpul invocării nostalgiilor. Contează cum ne poziționăm în această confruntare. Nu ne permitem să lăsăm ca viziunea altora despre lume să ne definească pe noi.

Niciunii dintre noi nu ar trebui să se arate șocat de ceea ce alții afirmă despre Europa. Dar dați-mi voie să subliniez un lucru: N-ar fi pentru prima dată când alegațiile despre situația din Europa se dovedesc a fi departe de realitate. N-ar fi pentru prima dată că ordinea mondială postbelică se schimbă într-un mod fără precedent.

Strategia de securitate (a Statelor Unite) afirmă corect, citez: «Europa a pierdut partea sa de contribuție la formarea PIB-ului global de la 25% în anii 1990, la 14% astăzi».

Ce nu este scris, sunt cifrele pentru Statele Unite, care se înscriu în aceeași tendință. Statele Unite au pierdut partea lor de contribuție la PIB global de la 22% în 1990, la 14% astăzi.

Nu vorbim aici despre istoricul prefacerilor economice de pe unul sau celălalt dintre țărmurile Atlanticului. Aici este vorba despre o schimbare fundamentală a economiei globale. Doar China singură și-a crescut aportul la economia globală de la 4% în 1990 la 20% astăzi.

Aceasta este cauza pentru care Statele Unite își mută atenția tot mai pregnant către provocarea reprezentată de ascensiunea rapidă a Chinei pe plan global. Ce vreau să se rețină este că această Strategie nu este cauza provocărilor cărora Europa trebuie să le facă față. Este un simptom al realității lumii de astăzi.

Așadar, misiunea noastră la summit-ul din săptămâna aceasta este să arătăm că suntem concentrați asupra propriei noastre strategii, asupra propriilor noastre interese și asupra propriilor noastre priorități.⁵

Ursula von der Leyen a evidențiat în discurs schimbarea viziunii asupra investițiilor în apărarea europeană, după ani de subfinanțare: "După decenii de sub-investiții, trecem printr-o situație dificilă. Ne transformăm baza industrială de apărare pentru a oferi tehnologii de ultimă generație și producție rapidă în masă. Vom muta munții din loc." Dacă în ultimii zece ani, Uniunea a investit 8 miliarde de euro în Fondul European de Apărare, din anul 2026 și până în 2030 vom fi activate investiții de până la 800 de miliarde de euro. Acesta este un angajament care depășește aspectul militar: „Securitatea europeană nu înseamnă doar apărare, ci și libertatea, prosperitatea și independența noastră⁶.”

³<https://hotnews.ro/update-emmanuel-macron-pledeaza-din-nou-pentru-redeschiderea-dialogului-strategic-cu-rusia-nato-este-n-moarte-cerebrala-ce-va-fi-articolul-5-maci-291547>

⁴<https://www.caleaeuropeana.ro/decenii-de-pax-americana-pentru-europa-s-au-incheiat-in-mare-parte-avertizeaza-cancelarul-german-friedrich-merz/>

⁵https://www.youtube.com/watch?v=CX_LuEUxUCA

⁶<https://www.euractiv.ro/eu-elections-2019/ursula-von-der-leyen-consolidarea-rolului-uniunii-europene-la-nivel-global-este-o-prioritate-76679>

Autonomie strategică - adică...?

Autonomia strategică a Europei înseamnă capacitatea Uniunii Europene de a acționa independent și de a-și apăra interesele, reducând dependența de alte regiuni în domenii critice - tehnologie, resurse, securitate -, consolidând reziliența economică și industrială prin inovare, parteneriate diversificate și capacități operaționale proprii, pentru a deveni un actor global mai puternic.

Autonomia strategică este esențială pentru a consolida rolul Europei ca actor global capabil să-și apere interesele fundamentale. Este important pentru continentul european să își asigure controlul asupra propriului viitor economic, tehnologic și de securitate, pentru a face față provocărilor geopolitice (instabilitate, concurență) și diverselor tipuri de crize (pandemii, lanțuri de aprovizionare devenite nesigure etc.).

Dimensiunile autonomiei strategice europene	
Minimizarea dependenței de furnizori externi pentru materiale critice, componente high-tech (semiconductori), alimente, energie și medicamente.	Sprijinirea alianțelor industriale strategice, inovarea și dezvoltarea piețelor interne în sectoare cheie.
Capacitatea de a lua decizii autonome și de a desfășura operațiuni militare proprii, fără influența terților, prin consolidarea instituțiilor și arhitecturii de apărare europene (PESCO) ⁷ .	Abilitatea de a acționa coerent pe scena internațională, fie alături de parteneri, fie singură, pentru a-și promova valorile și interesele.
Autonomie strategică deschisă - Concept ce combină autosuficiența în zone critice cu angajamentul față de parteneri, menținând deschiderea globală.	

Dincolo de teorie, cum arată în fond la acest moment autonomia strategică a Europei? Un răspuns a fost încercat în cadrul unei dezbateri organizată de Atlantic Council – Europe Center, imediat după Consiliul European de iarnă, pe tema: "Se poate ridica Europa la exigențele geopolitice ale momentului?"⁸

Moderată de Jörn Fleck⁹, dezbateră i-a avut ca invitați pe Margaritis Schinas, fost vicepreședinte al Comisiei Europene¹⁰; Charles Lichfield, director în cadrul GeoEconomics Center¹¹; Tyson Barker, Europe Center¹² și Frances Burwell, director Europe Center¹³.

Ideile expuse de invitați în cadrul dezbaterii, pornind de la deciziile luate sau amânate de Consiliul de Iarnă pe cele mai importante teme, anume aprobarea Acordului comercial UE – Mercosur¹⁴ și finanțarea efortului de război al Ucrainei folosind activele înghețate al Federației Ruse (în continuarea deciziilor luate la Consiliul European din mai 2024¹⁵), au definit implicit aspectele de progres și blocaj în afirmarea deplină a greutății geopolitice specifice a Europei în arena globală.

Margaritis Schivas:

Consiliul European a fost, cum se spune, aproape OK. Nu vorbim de un moment de răscruce, dar s-au luat decizii cruciale: finanțarea pentru Ucraina va continua în anii următori, Acordul cu Mercosur nu a fost respins ci s-a amânat aprobarea. Nu au existat progresele așteptate în privința utilizării activelor înghețate ale Rusiei. Probabil că și așteptările au fost nerealiste, dat fiind că se cunoștea în prealabil că nu există un consens.

S-a găsit în final soluția finanțării cu eurobonduri, dar nu poate fi evitată senzația de gust amar pentru că, în final, nu s-a ajuns la formula de consens așteptată pentru a pune cum se cuvine la treabă activele rusești în sprijinul Ucrainei agresate. Dar așa se întâmplă când vine vorba de luarea deciziilor colective în instituțiile Uniunii Europene.

În relația transatlantică, anul 2025 a fost unul al "luminilor și umbrelor", cum spune un cântec.

⁷PESCO este un cadru și un proces pentru consolidarea cooperării în domeniul apărării între acele state membre ale UE care sunt capabile și dornice să facă acest lucru. 25 de state membre au aderat la PESCO și, în acest cadru, au convenit să investească, planifice, dezvolte și utilizeze mai mult împreună capacitățile de apărare. Danemarca și Malta nu sunt în prezent în cadrul PESCO. (<https://eur-lex.europa.eu/RO/legal-content/glossary/pesco-permanent-structured-cooperation.html>)

⁸<https://www.atlanticcouncil.org/event/can-europe-meet-the-geopolitical-moment/>

⁹<https://www.atlanticcouncil.org/expert/joern-fleck/>

¹⁰<https://www.atlanticcouncil.org/expert/margaritis-schinas/>

¹¹<https://www.atlanticcouncil.org/expert/charles-lichfield/>

¹²<https://www.atlanticcouncil.org/expert/tyson-barker/>

¹³<https://www.theglobalist.com/contributors/frances-g-burwell/>

¹⁴<https://www.consilium.europa.eu/ro/infographics/eu-mercosur-trade/>

¹⁵<https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/sanctions-against-russia-explained/#frozen-assets>

Acordul pe tarife negociat în Scoția poate fi plasat de partea luminilor. Tot ca un succes aș menționa faptul că liderii europeni au colaborat și au reușit prin efort comun să convingă Washingtonul să-i ofere președintelui Zelenski spațiul necesar pentru a lua cele mai bune decizii pentru țara sa.

De partea umbrelor aș cita agresivitatea tot mai ridicată a mesajelor care vin dinspre Casa Albă pentru Europa. A început cu discursul vicepreședintelui J.D. Vance de la München și a continuat cu formulările din Strategia Națională de Securitate a Statelor Unite. Acest climat nu ajută în consolidarea relației. Induce tensiune în opinia publică, ostilitate crescută, este ca o piatră în pantof.

Tot în teritoriul umbros se găsește diferențele de viziune în chestiunea guvernantei digitale. Ceea ce din America este văzut ca o neneesară complicație, în Europa este considerată o mare realizare: se pune ordine într-o piață în dezvoltare care trebuie reglementată.

Charles Lichfield

În Uniunea Europeană unele state au bugetate planuri concrete pentru a ajunge la 3,5% din PIB finanțare pentru apărare, conform angajamentelor în NATO, altele nici pe departe, chiar dacă au la dispoziție forțe militare ce par credibile. De aici izvorăște un set de întrebări privind realismul integrării nevoilor de apărare ale Ucrainei în complexul industrial european de profil.

Utilizarea activelor rusești înghețate din Europa, problema EuroClear¹⁶, a fost serios susținută de Germania, Polonia, Țările Baltice, Danemarca, care a depus eforturi în negocierile care au precedat Consiliul de Iarnă și cu ceva mai puțină energie de către Franța. Belgia a dus dezbaterile oarecum la limită, cerând tot felul de asigurări; totuși, nu sunt de acord că asta ar dovedi simpatii proruse ale guvernului belgian, cum afirmă unele articole de presă.

Așa cum apare în declarația finală, chestiunea activelor rusești nu este încheiată, eforturile de a se găsi o soluție vor continua. Ceea ce este necesar, pentru că nici problema împrumuturilor cu garanții unionale, deși acceptată de principiu ca soluție de statele membre, tehnic nu este rezolvată și nu se știe dacă nu vor apare noi motive de opoziție.

Tyson Barker

Consiliul European a încercat să ia anumite decizii la summit-ul de iarnă, dar și în tot acest an pentru a acoperi necesarul de ajutor pentru Ucraina, inclusiv golurile lăsate de deciziile administrației Trump. Cele 90 de miliarde de euro vor fi bine venite, dar nu sunt în măsură să finanțeze întregul necesar, care este mult mai mare.

Cei care urmăresc cu atenție mecanismele decizionale de la Bruxelles au observat un proces în plină evoluție; aprobarea unui buget nu prin consens, ci printr-o majoritate implică un mecanism flexibilizat care ar putea fi ulterior valorificat și în alte procese decizionale ale Uniunii Europene.

Un Consiliul European este un eveniment internațional de top, foarte urmărit de publicul interesat și de alte centre de decizie la nivel global, în încercarea de a înțelege modul în care Europa reușește să-și marcheze greutatea strategică. Sigur că este semnificativ, din acest punct de vedere, cum Uniunea Europeană își finanțează programele de apărare, dacă poate acoperi nevoile de ajutor pentru Ucraina și cum reușește să integreze Ucraina în efortul colectiv de apărare. Prin programul SAFE Ucrainei i se permite să participe la efortul de dotare militară cu propriile capacități de producție și se pun la punct parteneriate în acest sens.

Dar Uniunea Europeană nu a avansat deloc în acest an cu integrarea europeană a Ucrainei din cauza opoziției Ungariei. Recent, s-a identificat o soluție: să înceapă tehnic negocierile, lăsând decizia finală pentru viitor, pentru momentul în care opoziția și blocajele ar putea fi înlăturate.

Frances Burwell

Europa încearcă, pe bună dreptate, să-și diversifice formele de cooperare economică la nivel global. Acordul cu Mercosur este unul dintre cele mai importante proiecte în acest sens. Doar că, până acum, lucrurile nu au mers bine cu acest acord. Obiecțiile Franței, Italiei și a altor câteva state membre i-au amânat președinte Ursula von der Leyen zborul către Brazilia și întâlnirea cu președintele Lula da Silva.

Amânarea aprobării Acordului UE – Mercosur este emblematică pentru instituțiile Uniunii Europene, care încă nu reușește să se ridice la cerințele momentului în plan geopolitic. Două chestiuni cruciale au fost pe agenda Consiliului de Iarnă: Acordul Mercosur și activele înghețate ale Rusiei. Succesul parțial al finanțării viitoare pentru Ucraina și amânarea deciziei pe Mercosur au scos în evidență diviziunile din statele membre. Nu este ceva nou, ci este caracteristic ca deciziile strategice să se lovească adesea de opoziția unui sau altuia dintre statele membre.

Până la urmă, statele europene trebuie să-și analizeze prestațiile în cadrul Uniunii și să găsească soluția de a lua deciziile strategice mai rapid și fără să-și spele public rufele murdare. Aici nu este

¹⁶<https://www.euroclear.com/about/en.html>

neapărat vina Comisiei Europene. Dacă premierul Giorgia Meloni a cerut o amânare de trei săptămâni să -i convingă pe fermierii italieni, eu mă întreb ce a făcut cu trei săptămâni înainte? Sau se va cere o nouă amânare în ianuarie? Președintele brazilian a dat deja semnalul că este excedat de ezitățile europenilor.

Toate aceste ezitări, uneori pe temeuri ridicole, nu fac decât să servească interesele adversarilor Uniunii Europene. Europeanii trebuie să confrunte aceste practici și să le găsească soluții adecvate, dacă vor să-și exercite rolul global pe care-l vizează în actualul context geopolitic.

Arhitectura sistemului european de apărare. rolul programului „ReArm Europe”

Politica de Securitate și Apărare Comună a Europei - PSAC este cadrul politic al Uniunii Europene pentru coordonarea și cooperarea în domeniul securității și apărării. A evoluat după Tratatul de la Lisabona și pune bazele unei abordări comune pentru gestionarea amenințărilor externe și pentru consolidarea capacităților europene.

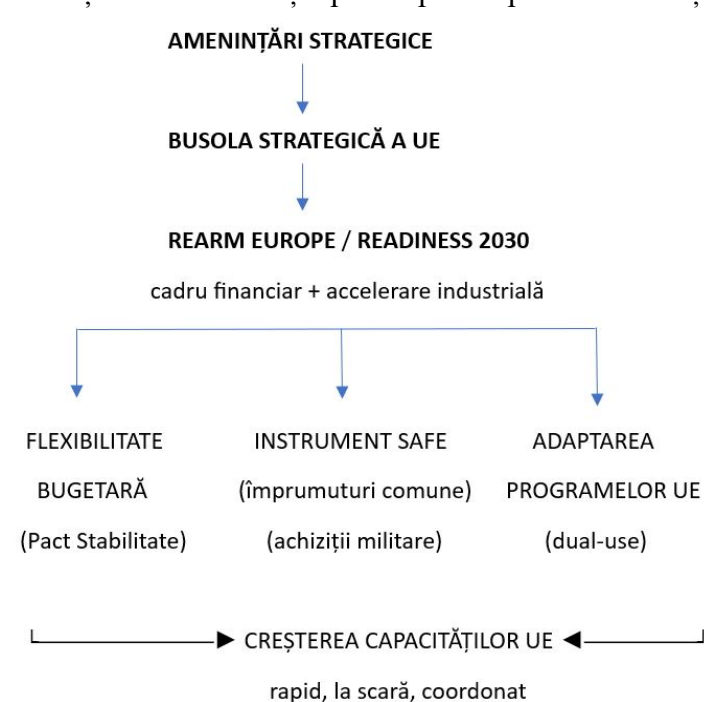
Obiectivul general al PSAC este cel de protejare a cetățenilor și a teritoriului Uniunii, consolidarea autonomiei strategice, creșterea interoperabilității forțelor statelor membre și dezvoltarea unei baze industrial-tehnologice competitive.

Consiliul Uniunii Europene este organismul politic ce îndeplinește rolul de coordonator principal al deciziilor politice în domeniul securității și apărării, incluzând adoptarea de programe și reglementări pentru cooperare.

Comisia Europeană este instituția care propune inițiative strategice și instrumente financiare; în ultimii ani a lansat planuri pentru consolidarea industriei de apărare și creșterea cheltuielilor. Parlamentul European aprobă bugetul și reglementările privind programele de apărare, inclusiv alocările financiare relevante.

Înaltul Reprezentant pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate coordonează politica externă și de securitate, inclusiv PSAC, în colaborare cu Consiliul European și Comisia Europeană.

Nu în ultimul rând, Colegiul European de Securitate și Apărare – CESA furnizează formare și educație în securitate și apărare pentru personal civil și militar, sprijinind cultura comună de securitate.

Printre instrumentele și programele de cooperare europeană în materie de apărare se regăsesc:

- PESCO – Permanent Structured Cooperation – Este cadrul pentru cooperare avansată între statele membre dispuse să își coordoneze achizițiile și dezvoltarea de capacități militare comune;

- EDF – European Defence Fund - Dedicat finanțării cercetării și dezvoltării de tehnologii și echipamente de apărare la nivel european;

- CARD – Co-ordinated Annual Review on Defence - Mecanismul de analiză anuală a cheltuielilor de apărare ale statelor membre și a lacunelor de capacități, pentru o mai bună planificare comună.

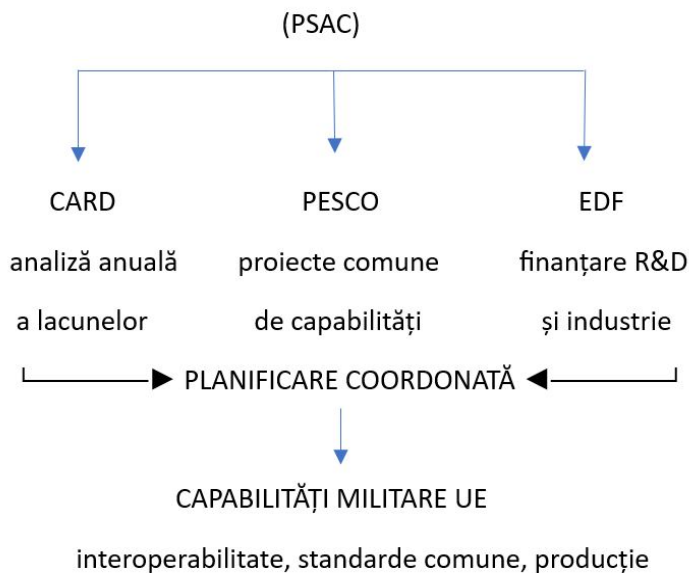
"ReArm Europe" - redenumită oficial "Readiness 2030", este o inițiativă strategică lansată în anul 2025 de Ursula von der Leyen pentru a mobiliza necesarul de resurse financiare și politico-administrative care să permită Uniunii Europene să se apropie de obiectivul de a fi

strategic autonomă din punct de vedere militar până în anul 2030.

Principala țintă a "Readiness 2030" constă în mobilizarea de fonduri de până la 800 miliarde de euro pentru finanțarea proiectelor de creștere a capacităților europene de apărare, inclusiv prin majorarea cheltuielilor naționale ale statelor membre și facilitarea investițiilor comune.

În valoare totală de 150 de miliarde de euro, SAFE (Supporting Arms and Fatigue Equipment) este primul pachet financiar masiv lansat ca parte a programului "Readiness 2030", care propune mobilizarea totală a circa 800 de miliarde de euro drept cheltuieli pentru apărare.

•SAFE este definit ca un stimulent sau instrument financiar al Uniunii Europene care sprijină statele membre care doresc să investească în producția industriei de apărare prin achiziții publice comune axate pe capacitățile prioritare. Investițiile vizează țintele de capacități NATO - producția și achiziția echipamente militare, dezvoltarea logisticii militare - asumate de statele UE membre ale alianței-nord atlantice.

POLITICA DE SECURITATE ȘI APĂRARE COMUNĂ

•Instrumentul SAFE este garantat de fondurile comunitare și presupune o dobândă descrisă drept competitivă de către Comisie, egală pentru toți beneficiarii și perioade de grație de zece ani, adică în care banii nu vor fi returnați, după care rambursarea va avea loc în 30 de ani. Fondurile urmează să fie atrase anterior și cheltuite până la final de 2030.

•SAFE susține în special proiectele comune care implică cel puțin două țări eligibile pentru împrumuturi. Totuși, în contextul geopolitic actual, vor fi permise și proiecte ale unei singuri țări, pentru o perioadă limitată de timp. De asemenea, pot participa în proiecte comune de achiziții țări admise formal în UE, candidate sau potențial candidate, respectiv alte opt state care au acorduri de apărare cu UE, printre care Marea Britanie, Canada, Japonia, sau Republica Moldova.

•Printre condițiile anunțate de Comisia

Europeană este aceea că minimum 65% din valoarea sistemului de armament achiziționat trebuie să fie produs într-un stat membru UE, Ucraina, sau într-o țară din Spațiul Economic European/Asociația Europeană de Liber Schimb. Restul de 35% poate proveni din orice țară terță din lume, evident, dacă nu este supusă unui embargo. O altă condiție ține de un anumit control asupra componentelor și software-ului care vor veni din străinătate, asigurându-se că companiile interne au autoritatea deplină asupra lor. Comisia vrea să se asigure în acest fel că țările terțe nu pot bloca, spre exemplu, utilizarea sistemului printr-un așa-numit *kill switch*.

•Instrumentul SAFE este împărțit pe două categorii: (i) sisteme militare clasice: muniții și rachete, sisteme de artilerie, dotări pentru lovirea în adâncime, echipamente pentru soldați și armament de infanterie, mobilitate militară; (ii) sisteme avansate, în special în domeniul aerian, maritim și al dronelor: sisteme de apărare antiaeriană și antirachetă; capabilități maritime de suprafață și subacvatice; drone și sisteme antidrone; sprijin strategici care include transportul aerian strategic și de alimentare în aer, active și serviciile spațiale; protecția activelor spațiale; inteligența artificială și războiul electronic.

Programele de apărare ale Uniunii Europene urmăresc reducerea fragmentării industriei europene de apărare, consolidarea lanțurilor de aprovizionare, interoperabilitatea echipamentelor și sprijinirea inovării tehnologice. Prin PESCO și achiziții comune (cum este instrumentul SAFE), statele membre pot coordona achizițiile și standardele, ceea ce sporește interoperabilitatea forțelor.

Uniunea Europeană dezvoltă capacități complementare celor ale NATO, fără a crea o altă structură militară, paralelă. Cooperarea cu NATO rămâne un pilon important, iar programele Uniunii se concentrează pe buget, industrializare și capabilități tehnice.

Autonomie strategică și realism

Într-un interviu acordat recent Politico¹⁷, președintele României, Nicușor Dan, s-a referit la asperitățile ivite în parteneriatul transatlantic și a subliniat ideea că ne aflăm la acest moment într-o perioadă de readaptare. "Lumea s-a schimbat. Am trecut de la un mod, într-un anumit sens, moral de a face lucrurile la unul foarte pragmatic și economic", a explicat Nicușor Dan. "Liderii Uniunii Europene înțeleg acest lucru și își concentrează atenția asupra dezvoltării de strategii practice pentru a face față noii realități. Centriștii vor trebui să țină cont de eforturile administrației [americane, n.m.] de a susține forțele naționaliste de dreapta europene", în încercarea de a influența schimbări strategice în direcția evoluției viitoare a Uniunii¹⁸.

Realismul în abordarea rivalității cu Statele Unite, pentru a nu slăbi totuși forța cu care Occidentul trebuie să se exprime în plan global, devine o delicată și de primă importanță chestiune pentru Uniunea Europeană. Dacă Moscova vrea să divizeze Uniunea Europeană prin presiunea militară și aliații săi din interior – ca liderii Ungariei, Slovaciei și de curând ai Cehiei, pentru a o domina politic și militar,

¹⁷<https://www.politico.eu/article/morality-doesnt-matter-when-youre-dealing-with-donald-trump-romania-nicusor-dan-leader-says/>

¹⁸<https://cursdeguvernare.ro/danemarca-reactioneaza-nervos-dupa-ce-donald-trump-a-numit-un-trimis-special-al-sua-pentru-groenlanda.html>

administrația MAGA de la Washington vrea subminarea blocului economic occidental rival pentru a-l reduce la o simplă piață de desfacere, inundată cu produse americane și care plătește armatei americane facturile grase ale serviciilor de apărare.

Președintele american Donald Trump a anunțat recent, într-o postare pe "Truth Social", că îl numește pe guvernatorul Louisianei, Jeff Landry, în funcția de trimis special pentru Groenlanda. Printr-o altă postare pe "X", Jeff Landry i-a răspuns președintelui, încredințând susținătorii că este "o onoare" să se achite de noile îndatoriri și să ia parte, ca "voluntar", la efortul național de a "aduce Groenlanda alături în Statele Unite"¹⁹. Doar că Groenlanda este un teritoriu autonom și parte din Regatul Danemarcei, stat membru al Uniunii Europene.

Nu putem să nu înțelegem că, dacă asaltul asupra autonomiei strategice europene este condus de un adversar istoric cunoscut, efectul este acela de a cataliza eforturile de unire pentru a oferi o ripostă pe măsură, în schimb lucrurile devin extrem de complicate atunci când principalul, cel mai puternic aliat se definește peste noapte drept adversar, fără să evoce o motivație clară, inteligibilă a actului repoziționării. De aceea este nevoie de maturitate și realism și nu de o abordare emoțională în raporturile cu aliatul – adversar.

Abia această maturitate este terenul tare pe care se construiește cu adevărat autonomia strategică a Europei. Și ea este atât una militară, cât și economică, politică și diplomatică.

¹⁹<https://www.newsweek.com/jeff-landry-declares-aim-to-make-greenland-part-of-us-11253510>

ORDINE MONDIALĂ - EUROPA

Italia în haosul global

Franz SIMONINI (Italia)

Compresia strategică italiană în spațiul global contemporan

Italia se află astăzi într-o fază de dezarticulare a ordinii spațiale globale, în care liniile de putere nu mai coincid cu arhitecturi instituționale iluzorii, iar conflictul redevine forma obișnuită de reglementare între colectivități. Haosul global nu este absența ordinii, ci suprapunerea unor ordini concurente, parțiale și instabile, care comprimă statele lipsite de profunzime strategică. În acest cadru, Italia apare ca un spațiu geopolitic cu expunere ridicată și capacitate redusă de inițiativă, situat de-a lungul unei falii structurale a sistemului, Mediterana centrală, care funcționează istoric ca o zonă de frecare între masele continentale și puterile maritime¹. Peninsula italiană constituie un coridor natural de tranzit, un plan înclinat între Europa, bazinul sudic și Indo-Pacific, a cărui funcție principală este logistică, legat de domeniul energetic și cel militar. Cu toate acestea, această funcție nu este guvernată de un centru decizional național, ci este absorbită în cadrul aparatelor de putere externe. Prezența infrastructurilor militare străine, integrarea sistemelor de comandă și dependența tehnologică în sectorul apărării plasează Italia într-un lanț operațional care îi reduce autonomia în utilizarea spațiului. Roma nu controlează influența strategică ce traversează propriul său spațiu geografic de referință, ci gestionează efectele sale secundare. În termeni geopolitici, Italia nu acționează ca un subiect care modelează teritoriul, ci ca un spațiu modelat de subiecți înzestrați cu o forță și o continuitate mai mari².

Formarea incompletă a puterii și declinul

Această configurație este înrădăcinată în formarea istorică a statului italian și în slăbiciunea sa cronică a puterii. Unificarea națională are loc în absența unei acumulări reale de forță autonomă,

¹F. BRAUDEL, *Il Mediterraneo: lo spazio e la storia, gli uomini e la tradizione*, Bompiani, Milano, 2017.

²D. FABBRI, «Interludio d'estate», *Domino*, Numero 8, 2023.

exploatând ferestrele de oportunitate oferite de conflictul dintre puterile deja structurate³. Rezultatul este un stat lipsit de profunzime imperială, forțat de la origine să se confrunte cu constrângeri externe care îi depășesc capacitatea de absorbție. Încercarea de a compensa acest deficit prin expansiune colonială și militarizare forțată la începutul secolului al XX-lea se încheie cu un colaps strategic, sancționat de înfrângerea din 1945 și pierderea oricărei autonomii a direcției. În perioada postbelică, Italia este reintegrată ca spațiu funcțional în cadrul blocului occidental, asumându-și rolul unei platforme avansate pe flancul sudic al dispozitivului Alianței Nord-Atlantice⁴.

Suveranitatea este reconstruită într-o formă administrată, cu marje de inițiativă limitate, dar compensate de stabilitate sistemică și creștere industrială. În timpul Războiului Rece, rigiditatea confruntării bipolare a permis Italiei să exercite o anumită elasticitate tactică în Mediterana, în special în plan energetic și diplomatic, fără a ieși vreodată din perimetrele impuse. Odată cu dizolvarea Uniunii Sovietice, această funcție dispăre. Statul italian pierde centralitatea spațială fără a o înlocui cu o nouă traiectorie, intrând într-o fază de golire strategică în care aderarea la structuri supranaționale înlocuiește narativ capacitatea de a-și defini propriile interese. Fragilitatea italiană nu este doar instituțională, ci mai presus de toate antropologică. De zeci de ani, țara a intrat într-o fază post-istorică, caracterizată de o populație îmbătrânită, aversiunea față de risc, absența tensiunii expansive și a voinței tinerești de putere. Vârsta medie ridicată, individualismul răspândit și reducerea legăturilor colective produc o societate orientată spre păstrarea status quo-ului, în timp ce economia este trăită ca un scop ultim, mai degrabă decât ca un instrument al puterii⁵. Cultura maritimă este absentă, în ciuda faptului că Italia trăiește imersată în spațiul mediteranean, iar sistemul educațional privilegiază tehnicismul și piața, renunțând la formarea umanistă și istorică a noilor generații. Prodroamele acestei condiții trebuie căutate în mișcarea din 1968, care a acționat ca un catalizator pentru golirea identității naționale. Sărbătorită ca un anotimp al libertății, aceasta a rupt, de fapt, trecutul fără a construi o alternativă coerentă, generând un vid persistent și un relativism cultural. Protagonistii anului 1968, transformați în profesori, manageri și jurnaliști, au instituționalizat dogmele tinereții lor utopice. Critica autorității a devenit cultura dominantă, suspicioasă față de merit și istoricitatea națională. Acest proces a produs figura „anti-italianului”: un individ adesea tânăr sau intelectual, intern sistemului, dar orientat spre deconstrucția simbolică a națiunii. Generația post-1968 nu s-a reformat, ci a demontat; referințele comune au fost înlocuite de fragmentare și deziluzie. Criza demografică și transformarea tineretului în „tânăr-bătrân” au consolidat declinul: fără reînnoire generațională și instinct tinerec, colectivul rămâne incapabil să reacționeze și să se proiecteze înainte⁶.

Expunerea necontrolată în cadrul competiției mediteraneene

Revenirea conflictului ca informație structurală a sistemului face vizibilă fragilitatea posturii italiene. Mediterana este din nou un spațiu contestat, traversat de vectori de putere divergenți. Rusia folosește Levantul și Libia drept capete de pod pentru a pune presiune pe flancul sud-european, Turcia construiește o continuitate strategică între Anatolia, Africa de Nord și Balcani, în timp ce Statele Unite (SUA) mențin o prezență orientată spre controlul nodurilor critice, mai degrabă decât spre stabilizarea întregului⁷. Uniunea Europeană (UE), lipsită de un aparat coercitiv unificat, rămâne un agregat economic incapabil să transforme spațiul în putere. În acest context, Italia este supusă presiunilor ca efect colateral al conflictelor pe care nu le guvernează, gestionează securitatea energetică într-o formă reactivă și nu dispune de instrumente adecvate pentru a-și controla liniile maritime⁸. În plan industrial și tehnologic, pierderea controlului asupra lanțurilor strategice de aprovizionare reduce capacitatea de a susține o confruntare prelungită. Criza demografică acționează ca un multiplicator al slăbiciunii, erodând în timp baza materială a puterii. Politica externă, lipsită de continuitate, reflectă această condiție: nu orientează spațiul, ci îl administrează prin inițiative episodice lipsite de validitate strategică⁹.

Marje de manevră, delegare și perspectivă

În cadrul haosului global și al competiției sistemice continue, marjele de manevră ale Italiei nu derivă din creșterea autonomă a puterii, ci din posibilitatea de a obține delegații funcționale în cadrul sistemului imperial american. SUA, angajate într-o competiție prioritară de-a lungul axei Indo-Pacifice, tind să reducă implicarea directă în teatrele secundare europene și mediteraneene, compensând această

³B. CROCE, *Storia d'Italia dal 1871 al 1915*, Adelphi, Milano, 1991.

⁴M. RIDOLFI, *Storia politica dell'Italia repubblicana*, Mondadori, Milano, 2010.

⁵D. FABBRI, «Interludio d'estate», *Domino*, Numero 8, 2023.

⁶B. D. GALA, *Una macchina mitologica del '68: Nanni Balestrini e il rituale della Grande Rivolta*, Giorgio Pozzi Editore, Ravenna, 2021.

⁷G. FRIEDMAN, *The storm before the calm*, Knopf Doubleday Publishing Group, New York, 2021.

⁸L. CARACCILO, «L'Italia si scopra soggetto geopolitico», *Limes*, 2025.

⁹A. ROSINA e R. IMPICCIATORE, *Storia demografica d'Italia: crescita, crisi e sfide*, Carocci, Roma, 2022.

retragere prin delegarea selectivă a funcțiilor operaționale către state considerate fiabile, stabile și utile din punct de vedere spațial. În acest context, Italia își poate asuma din nou un rol operațional specific în Mediterana și pe flancul sud-est european, acceptând o plasare clară în ierarhia Atlantică. Marjele acordate nu privesc autonomia strategică deplină, ci o mai mare libertate de management tactic pe dosare regionale circumscrise, securitatea maritimă, logistica avansată, energia, stabilizarea zonelor de proximitate și recalibrarea socială internă. Washingtonul tinde să favorizeze statele capabile să absoarbă presiunea, să garanteze continuitatea operațională și să nu producă fricțiuni politice în cadrul sistemului general. În acest sens, Italia poate primi o delegație funcțională în Mediterana centrală ca actor de izolare, sprijin logistic și interfață cu Africa de Nord, reducând expunerea directă americană fără a altera echilibrele structurale de putere. O altă marjă geopolitică constă în posibila integrare a Italiei în coridorul Trimarium¹⁰, nu ca actor directiv, ci ca o articulație continentală sudică¹¹. Trimarium, promovat de Statele Unite ca axă de infrastructură și izolare între Marea Baltică, Marea Adriatică și Marea Neagră, răspunde nevoii de a limita expansionismul rusesc și de a consolida bastionul Europei Centrale-Dunărene. În această schemă, Trieste își recapătă o funcție geopolitică precisă ca terminal maritim al Europei de Est, un punct de joncțiune între Marea Adriatică, Europa Centrală și coloana vertebrală dunăreană. Prin Trieste, Italia ar putea exercita o influență indirectă asupra Europei de Est, în special asupra zonei balcanice necesare. Această funcție ar permite Romei să își recapete centralitatea spațială prin exploatarea poziției sale geografice și a continuității istorice a conexiunilor Adriatico-Dunărene¹².

Aceste margini, însă, rămân condiționate și reversibile. Delegațiile americane nu sunt permanente, ci depind de capacitatea Italiei de a garanta fiabilitate politică, stabilitate internă și o trezire necesară de la post-istoricismul omniprezent. În absența acestor condiții, Italia riscă să rămână un spațiu traversat de coridoare strategice ale altora, fără a obține beneficii funcționale durabile. Marjele de manevră italiene în haosul global de astăzi nu rezidă într-o „autonomie iluzorie” a puterii, ci în capacitatea de a se insera precis în fracturile sistemului occidental, asigurând delegații operaționale și valorificând noduri spațiale specifice¹³. La acestea ar trebui adăugate noi căi pedagogice și culturale pentru a întineri demografia, a restabili o bază umanistă, a restabili conștiința geografică și istorică și a revendica o narațiune națională înzestrată cu viziune prospectivă.

¹⁰Inițiativa celor Trei Mări (3SI), cunoscută și sub numele de Inițiativa Marea Baltică, Marea Adriatică, Marea Neagră sau pur și simplu sub numele de Cele Trei Mări (**latină: Trimarium**), este un forum al celor 13 state din Uniunea Europeană și 4 participanți parteneri din afara UE, conectând aproximativ Mările Baltică, Adriatică și Neagră din Europa Centrală și de Est. Inițiativa își propune să creeze un dialog regional pe teme care afectează statele membre.

¹¹F. SIMONINI (in A/ESSENZA GEOPOLITICA), *Strategia dell'Italia nel Mediterraneo: Dove va l'Italia Ep.1*, Youtube, 2 Aprilie 2025.

¹²F. SIMONINI (in A/ESSENZA GEOPOLITICA), *Trieste frontiera mediterranea: Dove va l'Italia Ep.19*, Youtube, 19 Novembre 2025.

¹³F. SIMONINI (in A/ESSENZA GEOPOLITICA), *L'Italia nel sistema anarchico o egemonico?: Dove va l'Italia Ep.17*, Youtube, 23 Settembre 2025.

ORDINE MONDIALĂ - SFERA ARABĂ-AFRICANĂ

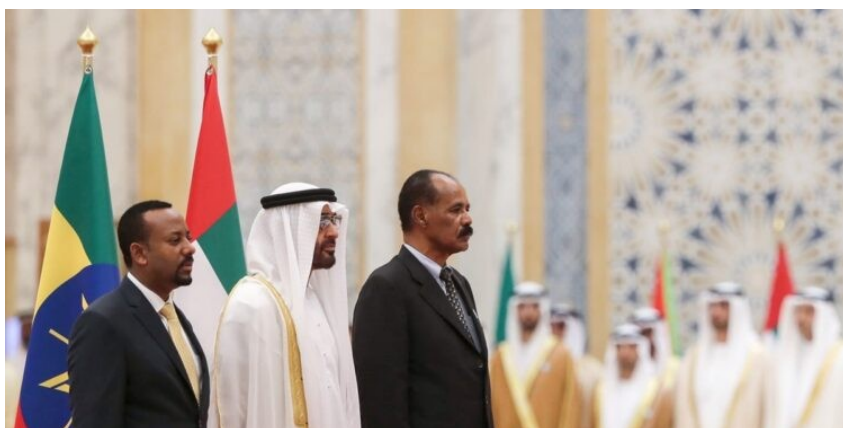
Rolul strategic al mecanismelor de cooperare regională și multilaterală în remodelarea dinamicii puterii globale: perspective din sfera arabo-africană

Ambassador Dr. Eslam Hamdy ASHOUR (Egipt)

Introducere

Sistemul internațional trece printr-una dintre cele mai profunde transformări structurale de la sfârșitul Războiului Rece. Eroziunea rapidă a unipolarității, fragmentarea geopolitică intensificată și apariția unor centre de influență concurente au inaugurat o nouă eră a concurenței multipolare. În acest peisaj în evoluție, mecanismele de cooperare regională și multilaterală nu mai sunt platforme secundare; ele au devenit instrumente esențiale pentru modelarea distribuției puterii, gestionarea crizelor și echilibrarea rivalităților globale.

Acest articol explorează modul în care aceste mecanisme - în special în sferele arabe și africane - influențează dinamica strategică globală, redefinind alianțele regionale și prezentând noi cadre pentru stabilitate, dezvoltare și reziliență în contextul incertitudinii larg răspândite.

Sursa: <https://qiraatafrican.com/en/11368/africa-gulf-relations-the-current-multipolar-moment/>

1. Multipolaritatea și reconfigurarea puterii globale

1.1 De la dominația unipolară la multipolaritatea competitivă

Ordinea internațională este din ce în ce mai mult modelată de interacțiunea dintre marile puteri, cum ar fi Statele Unite, China, Rusia, Uniunea Europeană, India și actorii emergenți din Sudul Global. Această schimbare a creat un mediu geopolitic marcat de:

- Concurență intensificată pentru energie, tehnologie și rute comerciale;
- Crize de securitate suprapuse;
- Ascensiunea instrumentelor de război hibrid și cognitiv;
- Conflictele regionale care acționează ca arene pentru rivalitatea internațională.

1.2 Ascensiunea strategică a Sudului Global

Blocurile regionale din Sudul Global - arab, african, asiatic și latino-american - au început să-și afirme propriile identități politice și economice. Aceste blocuri nu mai sunt destinatari pasivi ai politicii globale, ci participanți activi la modelarea normelor globale, negocierea parteneriatelor strategice, influențarea piețelor energetice și medierea conflictelor. Regiunea arabo-africană, în special, câștigă importanță datorită resurselor sale strategice, poziției geografice și potențialului economic în creștere.

2. Cooperarea regională ca motor al influenței strategice

2.1 Integrarea economică ca forță stabilizatoare

Diplomația economică a devenit centrală pentru geopolitica modernă. Organizațiile regionale din sfera arabo-africană - cum ar fi Uniunea Africană (UA), Liga Statelor Arabe, cadrele de parteneriat arabo-african, blocurile REC și mecanismele interguvernamentale specializate - utilizează din ce în ce mai mult acordurile comerciale transfrontaliere, cooperarea energetică, coridoarele de infrastructură și integrarea financiară pentru a consolida reziliența și a reduce dependența de actorii externi.

2.2 Cooperarea în domeniul securității pe fondul amenințărilor crescânde

Regiunea se confruntă cu o combinație de instabilitate politică, terorism, insecuritate maritimă, amenințări cibernetice, operațiuni hibride ale actorilor statali și nestatali.

Alianțele regionale de securitate și mecanismele comune de partajare a informațiilor au devenit esențiale pentru gestionarea conflictelor de intensitate redusă, combaterea rețelelor extremiste, securizarea rutelor comerciale maritime și răspunsul la crizele transnaționale, cum ar fi migrația și traficul de persoane.

2.3 Diplomația resurselor: energie și apă

Sfera arabo-africană joacă un rol decisiv în securitatea energetică globală. Orientul Mijlociu rămâne un centru vital pentru hidrocarburi. Africa găzduiește minerale critice importante, esențiale pentru industria globală, iar coridoarele de energie regenerabilă (solară, hidrogen verde) remodelează modelele globale de investiții.

Cooperarea transfrontalieră în domeniul apei devine o problemă geopolitică centrală. Acest lucru creează un avantaj pentru actorii regionali în modelarea negocierilor internaționale și a parteneriatelor strategice pe termen lung.

3. Sfera arabo-africană ca axă strategică în lumea multipolară

3.1 O punte geografică între continente

Regiunea formează un coridor natural care leagă Africa, Europa, Asia și Orientul Mijlociu. Acest avantaj geografic o transformă într-un punct central pentru fluxurile energetice globale, rutele comerciale, rețelele logistice (Canalul Suez, Marea Roșie, Bab el-Mandeb) și operațiunile de securitate internaționale

3.2 Ascensiunea cadrelor comune ale diplomației arabo-africane, cum ar fi summiturile arabo-africane, mecanismele UA-LAS

Parteneriatele pentru dezvoltare, inițiativele de reconstrucție interguvernamentală au o influență din ce în ce mai mare în prevenirea conflictelor, integrarea economică, dezvoltarea infrastructurii și stabilizarea regională.

Aceste inițiative ilustrează o capacitate tot mai mare pentru soluții regionale auto-impulsionate, spre deosebire de modelele impuse extern..

3.3 Resursele naturale ca instrumente ale puterii strategice

Importanța tot mai mare a Africii în tranzițiile energetice, alături de rolul consacrat al Orientului Mijlociu pe piețele energetice globale, creează o influență geopolitică combinată care consolidează puterea de negociere în cadrul forumurilor globale, cum ar fi summiturile COP, platformele ONU, G20/G77+China și instituțiile financiare internaționale.

4. Amenințări hibride, război cognitiv și noul peisaj de securitate

4.1 Război informațional și cibernetic

Actorii internaționali utilizează din ce în ce mai mult dezinformarea, operațiunile de influență țintite, propaganda bazată pe inteligență artificială, spionajul cibernetic pentru a modela opinia publică și deciziile strategice din regiune.

Consolidarea rezilienței digitale și a cooperării în domeniul securității cibernetice a devenit o necesitate strategică.

4.2 Conflicte de intensitate redusă

Multe conflicte regionale de astăzi nu mai urmează tipare militare tradiționale, ci evoluează ca războaie prin intermediari, confruntări conduse de miliții, perturbări maritime, microconflicte urbane, insurgențe transfrontaliere.

Aceste conflicte necesită noi modele de integrare cooperativă a securității și a informațiilor.

4.3 Război cognitiv și polarizare societală

Unii actori externi exploatează diviziunile etnice, tensiunile sectare, nemulțumirile economice pentru a slăbi structurile statale și a influența rezultatele politice.

Mecanismele de cooperare regională joacă un rol vital în prevenirea unor astfel de strategii de destabilizare.

5. Oportunități strategice pentru mecanismele de cooperare regională

5.1 Consolidarea guvernantei regionale

O coordonare mai eficientă între instituțiile arabe și africane poate crea poziții diplomatice unificate, poate îmbunătăți răspunsul la crize și poate spori puterea de negociere economică.

5.2 Cooperarea în domeniul energiei și climei

Inițiativele comune în domeniul energiei regenerabile, al securității alimentare, al adaptării la schimbările climatice și al industrializării verzi pot transforma regiunea într-un centru global pentru dezvoltare durabilă.

5.3 Coridoare de infrastructură

Megaproiectele care leagă Africa, Orientul Mijlociu și Europa remodelează logistica, lanțurile valorice industriale, infrastructura digitală și fluxurile de investiții.

Succesul lor depinde de cooperarea interguvernamentală susținută.

5.4 Roluri de mediere diplomatică

Regiunea se poate poziționa ca mediator în conflictele din Orientul Mijlociu, în tranzițiile din Africa de Nord, în tensiunile din Marea Roșie și în dinamica securității din Sahel. Acest lucru îi sporește relevanța diplomatică globală.

6. Perspectivă de viitor: frontierele multipolarismului regional

6.1 O trecere către autonomia strategică

Pe măsură ce concurența globală se intensifică, grupările regionale caută suveranitate economică, parteneriate diversificate și o dependență redusă de marile puteri.

6.2 Influența crescândă a actorilor netradiționali

Sectorul privat, fondurile suverane de investiții, băncile de dezvoltare și organizațiile interguvernamentale de reconstrucție vor modela următoarea etapă a geopoliticii regionale.

6.3 Un Sud Global mai asertiv

Regiunea arabo-africană, puternică datorită demografiei, resurselor și centralității geografice, devine un pilon cheie al noii lumi multipolare.

Concluzie

Mecanismele de cooperare regională și multilaterală sunt acum actori decisivi în modelarea ordinii internaționale în evoluție. În sfera arabo-africană, aceste mecanisme servesc drept platforme esențiale pentru gestionarea amenințărilor hibride, promovarea integrării economice, sporirea securității energetice și echilibrarea concurenței dintre marile puteri. Pe măsură ce multipolaritatea continuă să redefinească dinamica puterii globale, succesul inițiativelor de cooperare regională va determina nu numai stabilitatea statelor individuale, ci și traiectoria strategică a sistemului internațional mai larg.

Influența crescândă a cadrelor regionale arabo-africane semnalează o trecere către noi modele de guvernare strategică, în care colaborarea, integrarea și reziliența comună formează coloana vertebrală a unei ordini globale mai echilibrate și incluzive.

ORDINE MONDIALĂ - NATO ȘI EUROPA

Alianța Nord-Atlantică (NATO) și Uniunea Europeană (UE) – într-o perioadă sumbră și diverse șocuri evolutive.

Dr. ing. Stelian TEODORESCU (România)

„Nu spune niciodată NU POT, ci începe cu HAIDE SĂ VEDEM.”

Nicolae Iorga

Introducere

Ca urmare a profundelor transformări ce au loc la nivel regional și mondial, a multiplelor conexiuni și interacțiuni ce sunt dezvoltate între diverși actorii statali, dar și între aceștia și actori non-statali, ies în evidență modele noi de interdependență politică, economică, militară, culturală, informațională, socială și demografică, dar și tipuri noi de relații internaționale și transnaționale care nu de puține ori sunt catalogate ca fiind atipice.

Majoritatea noilor provocări, care fac dovada din ce în ce mai mult că apar într-un ritm extrem de rapid și fac dovada unui nivel foarte ridicat al impredictibilității, sunt mai degrabă rezultatul prejudecăților și deficiențelor existente în domeniul capacităților de bună guvernare, toate acestea contribuind în mod direct la dezvoltarea și amplificarea regresului economic, dezvoltarea migrației necontrolate, creșterea vulnerabilităților societăților umane, dezvoltarea populismului și amplificarea tensiunilor etnice în contextul unei game extrem de variate de riscuri și amenințări generate de punerea în operă de diverși actori internaționali a războiului hibrid. Toate acestea au o reală și confirmată tendință să erodeze, să degradeze și să impună adaptarea permanentă a sistemului de relații și, implicit, a sistemului politic, economic, social, militar și de securitate la nivel regional și global.

Drept urmare, dinamica și predictibilitatea actualului mediul geopolitic și geostrategic sunt puternic influențate de dinamica și transformările uneori de neînțeles a relațiilor atât dintre principalii actori globali, cât și dintre diverși actori regionali precum și de creșterea libertății de acțiune și influenței a unora dintre noii actori care apar surprinzător datorită intereselor pe care vor să și le impună în diverse regiuni ale lumii (statali sau non-statali).

NATO –se confruntă cu mari provocări în actualul context geopolitic

După cum foarte bine se cunoaște, NATO este o alianță defensivă în care fiecare stat membru se angajează să protejeze libertatea și securitatea tuturor celorlalte state aliate, împotriva tuturor amenințărilor,

Sursa: <https://theconversation.com/nato-and-the-eu-a-short-history-of-an-uneasy-relationship-126710>

din toate direcțiile. Acest lucru este realizat prin menținerea unei posturi credibile de descurajare și apărare, bazată pe un mix adecvat de capabilități nucleare, convenționale și de apărare antirachetă, completate de capabilități spațiale și cibernetice. Ca răspuns la mediul de securitate actual, aliații consolidează semnificativ descurajarea și apărarea la nivelul Alianței, ca și coloană vertebrală a angajamentului lor de a se apăra reciproc, lucru asumat în temeiul prevederilor Articolului 5. A devenit de notorietate faptul că dimensiunea riscurilor și amenințărilor la adresa securității statelor a generat percepția că acestea din urmă nu le mai pot gestiona acționând pe cont propriu, ci doar în parteneriat cu alte state.

În contextul perioadei parcursă până acum, după 1990, Alianța Nord-Atlantică se confruntă din ce în ce mai mult cu creșterea și diversificarea provocărilor la adresa sa. Plecând de la participarea la o multitudine de misiuni în sprijinul păcii și acțiuni de ajutor umanitar și ajungând la lupta împotriva flagelului secolului XXI, care a început cu terorism și operații asimetrice și care, în prezent, se axează pe acțiuni specifice războiului hibrid, la nivelul NATO se îmbrățișează mai mult ca oricând strategia de a adopta o poziție proactivă, consfințindu-se definitiv faptul că nicio națiune nu mai poate să-și protejeze cetățenii singură împotriva amenințărilor externe. În acest context, a devenit foarte clar că alianțele și coalitiile bazate pe cooperare politică, economică și militară joacă un rol mai important decât oricând în gestionarea crizelor internaționale.

Evoluțiile actuale la nivel regional și global fac dovada clară că viitorul NATO va fi modelat de dinamica geopolitică caracterizată de o evoluție accelerată și de multe ori de impredictibilitate, de amenințările hibride emergente, de o schimbare semnificativă a rolului jucat de SUA și de schimbări neașteptate în ceea ce privește modul de relaționare între multe dintre statele membre ale unei alianțe al cărui proces de adoptare a deciziilor oficial se bazează încă pe realizarea consensului.

Având în vedere că SUA au fost și încă rămân cel mai mare contribuitor cu personal militar, tehnică militară, armament și resurse financiare la nivel NATO, se așteaptă ca această nouă abordare a președintelui american, Donald Trump, față de Alianța Nord-Atlantică să fie factorul principal care va defini traiectoria acesteia în perioada următoare. Mai mult, este foarte probabil de așteptat ca viitorul Alianței să fie marcat de incertitudini și fricțiuni interne tot mai mari, precum și de un potențial uman, financiar și material blocat la valorile actuale pentru orice extindere ulterioară. Se cunoaște foarte bine poziția președintelui american față de NATO, pozițiile exprimate fiind marcate de scepticism și fermitate cu privire atât la relevanța alianței, cât și la creșterea contribuțiilor financiare pentru dotare forțelor armate și dezvoltarea industriei de apărare la nivelul tuturor statelor membre ale NATO.

Totuși, se așteaptă ca SUA să-și păstreze umbrela nucleară la nivelul NATO. Cu toate acestea, în conformitate cu politica externă a lui D. Trump, anul 2026 va marca foarte probabil startul înregistrării unei reduceri semnificative a sprijinului tangibil general și a contribuției SUA la NATO, inclusiv un sprijin financiar redus și o potențială scădere a numărului de trupe americane desfășurate în bazele Alianței Nord-Atlantice din Europa. Evoluții similare au fost înregistrate în timpul primului său mandat, administrația D. Trump reducându-și contribuția la bugetul direct al NATO.

Odată cu implicarea redusă a SUA în cadrul NATO, este probabil ca statele membre europene să își asume un rol mult mai important în cadrul Alianței. Această schimbare va fi determinată atât de necesitatea de a aborda foarte clar amenințările tot mai mari la adresa securității Europei din partea Rusiei, de competiția relevantă a Europei în plan economic cu China, de pozițiile exprimate indirect de diverse state (Iran, Coreea de Nord, Belarus) intrate în procesul schimbării ordinii globale alături de Rusia și China, cât și de presiunea continuă din partea SUA asupra aliaților europeni de a îndeplini și, eventual, de a depăși obiectivul minim de cheltuieli pentru apărare de două procente din PIB până la sfârșitul anului 2024 și de a se atinge limitele de 3, 5+1,5.

Drept urmare, NATO a anunțat că 23 din cele 32 de state membre ale sale vor îndeplini sau depăși acest obiectiv. Cu toate acestea, se așteaptă ca dezbaterile în curs din cadrul alianței cu privire la creșterea acestui criteriu minim la trei procente din PIB să alimenteze cunoscutele tensiuni interne cu care se mai confruntă statele din cadrul NATO, în special în țări precum Italia și Spania, care încă nu îndeplinesc criteriul actual și care probabil se vor opune unei astfel de presiuni din partea SUA și a țărilor est-europene, dar și în state precum Ungaria și Slovacia care, de ceva vreme, depind semnificativ de resursele energetice importate din Rusia și care, după cum se cunoaște, și-au modificat semnificativ abordările în politicile lor externe. Ca atare, se așteaptă ca fricțiunile interne sporite să fie un aspect definitoriu al viitorului NATO în anii următori, mai ales după summit-ul anual din iunie 2025, când a fost de așteptat să fie discutată propunerea de extindere a acestui criteriu. Mai mult, se așteaptă, de asemenea, ca diviziunile interne din cadrul NATO să fie exacerbate și de alți factori. Administrația lui D. Trump va duce probabil la o schimbare către o relație mai tranzacțională cu aliații, în care sprijinul SUA – cum ar fi ajutorul militar, finanțarea exercițiilor comune și schimbul de informații – va fi condiționat de contribuții tangibile din partea statelor membre, inclusiv cheltuieli pentru apărare crescute, desfășurarea de trupe și sprijin logistic în diverse spații din statele membre ale NATO. Este semnificativ de menționat aici că, în februarie 2024, D. Trump a declarat că nu va „proteja” niciun stat NATO care nu „își plătește datoriile” împotriva

politicilor și acțiunilor ostile ale Rusiei, subliniind că se așteaptă ca statele membre să contribuie mai mult la eforturile colective de apărare ca o condiție pentru păstrarea sprijinului semnificativ al SUA. Într-un astfel de context, se așteaptă ca aceste poziții adoptate și punctele de vedere exprimate să ducă la fricțiuni diplomatice între SUA și celelalte state membre ale NATO.

Actualmente, la nivel internațional devine din ce în ce mai vizibil și mai palpabil faptul că NATO se confruntă cu cel mai periculos mediu de securitate de la sfârșitul Războiului Rece. Războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei a spulberat pacea și a redus nivelul de încredere în Europa și, cum era de așteptat, a subminat grav securitatea la nivel global. Într-un astfel de context vulnerabil, un alt flagel este terorismul care continuă să amenințe stabilitatea și securitatea în întreaga lume, în toate formele și manifestările sale, reprezentând cea mai directă amenințare asimetrică la adresa securității cetățenilor NATO și a păcii și prosperității internaționale. În ultimii ani, o serie de aliați NATO au fost supuși atacurilor teroriste pe teritoriul lor, multe dintre acestea fiind rezultatul unor condiții din zone aflate dincolo de granițele lor. Într-un astfel de context, nu trebuie a se omite că totuși conflictul, fragilitatea și instabilitatea din Africa și Orientul Mijlociu afectează direct securitatea Alianței Nord-Atlantice și a partenerilor săi. Vecinătatea sudică a NATO, în special regiunile Orientului Mijlociu, Africii de Nord și Sahel, se confruntă cu provocări interconectate de securitate, demografice, economice și politice, care sunt agravate de impactul schimbărilor climatice, instituțiilor fragile, urgențelor sanitare și insecurității alimentare. Drept urmare, NATO continuă să contracareze, să descurajeze, să apere și să răspundă la amenințările și provocările reprezentate de teroriști și organizații teroriste, pe baza unei combinații de măsuri de prevenire, protecție și negare, cu determinare, hotărâre și în solidaritate cu aliații și partenerii.

În altă ordine de idei, acțiunile ostile împotriva țărilor aliate se accelerează, de la atacuri cibernetice la sabotajul infrastructurilor critice, tentative de asasinat și perturbări ale traficului aviației civile. Aceste acțiuni fac parte dintr-o campanie coordonată de destabilizare a Europei și Americii de Nord și de slăbire a Alianței Nord-Atlantice. Așa cum a spus în repetate rânduri secretarul general al NATO, Mark Rutte, „Nu suntem în război, dar nici nu suntem în pace”. În același timp, Alianța Nord-Atlantică se confruntă cu o concurență globală intensă. Așa cum subliniam și mai devreme, o serie de țări își consolidează rapid forțele și încearcă să remodeleze ordinea internațională bazată pe reguli. Pe lângă puterea politică și economică, China își dezvoltă substanțial capacitățile militare, inclusiv armele nucleare, fără transparență sau limitări, dar și dezvoltarea capacităților dezvoltate în mediul spațial. Parteneriatul strategic, care cel puțin din punct de vedere teoretic devine tot mai profund între Rusia și China, și cooperarea lor tot mai strânsă în industria de apărare cu Iranul și Coreea de Nord reprezintă un motiv de profundă atenție și analiză. În acest context, aliații NATO își intensifică cheltuielile și producția de apărare, astfel încât Alianța Nord-Atlantică să își poată menține avantajul competitiv în ceea ce privește capacitățile actuale și tehnologiile viitoare.

Totuși, nu trebuie omis faptul că, în special, Rusia reprezintă cea mai semnificativă și directă amenințare la adresa securității NATO și a Europei. Aceasta urmărește de ceva timp să reconfigureze fundamental actuala arhitectura de securitate euro-atlantică. Își reconstruiește și își extinde capacitățile militare și continuă încălcrile spațiului aerian și activitățile provocatoare. Desfășoară o campanie de acțiuni hibride agresive împotriva aliaților, inclusiv sabotajul infrastructurii critice, acte de violență, provocări la frontierele statelor aliate, instrumentalizarea migrației neregulamentare, activități cibernetice rău intenționate, interferențe electronice, campanii de dezinformare și propagandă și influență politică malignă, precum și coerciție economică. Retorica sa nucleară iresponsabilă și semnalizarea nucleară coercitivă, inclusiv staționarea anunțată de arme nucleare în Belarus, demonstrează o postură de intimidare strategică. Alianța Nord-Atlantică este hotărâtă să constrângă și să conteste acțiunile agresive ale Rusiei și să contracareze capacitatea acesteia de a desfășura activități destabilizatoare atât față de integralitatea NATO, cât și față de statele membre, în special față de cele din Europa de Est.

NATO – în fața unui viitor sumbru al întregii omeniri

Scopul esențial și durabil al NATO este de a proteja libertatea și securitatea tuturor membrilor săi prin mijloace politice și militare. Așa cum am mai subliniat într-un paragraf anterior, apărarea colectivă este în centrul atenției Alianței, așa cum este prevăzut în Articolul 5 din Tratatul Atlanticului de Nord. Cea mai mare responsabilitate a NATO este de a proteja și apăra teritoriul și populațiile aliaților împotriva atacurilor într-o lume în care pacea și securitatea nu mai pot fi considerate de la sine înțelese. Descurajarea este un element central al strategiei generale a NATO: prevenirea conflictelor și a războiului, protejarea aliaților, menținerea libertății de adoptare a deciziilor și punerea în operă a acțiunilor pentru susținerea principiilor și valorilor pe care Alianța le reprezintă - libertatea individuală, democrația, drepturile omului și statul de drept. Societățile libere și ordinea internațională bazată pe reguli trebuie să fie susținute de o apărare transatlantică credibilă.

Forța colectivă a NATO descurajează agresiunea din partea potențialilor adversari. La Summitul de la Madrid, din 2022, NATO a stabilit o nouă bază pentru postura sa de descurajare și apărare, în conformitate cu abordarea sa de 360 de grade, în domeniile terestru, aerian, maritim, cibernetic și spațial, și

împotriva tuturor amenințărilor și provocărilor. Liderii NATO au valorificat această nouă bază la Summitul de la Vilnius din 2023 și la Summitul de la Washington din 2024, convenind asupra unor măsuri semnificative pentru a spori descurajarea posibilor agresori și apărarea NATO în toate domeniile. La Vilnius, aliații au aprobat o nouă generație de planuri regionale de apărare pentru a consolida apărarea avansată și a crește capacitatea Alianței de a consolida rapid orice aliat care ar putea fi amenințat. La Washington, aceștia s-au angajat să își extindă capacitatea industrială de apărare pentru a furniza capacitățile critice necesare pentru apărarea colectivă. La Summit-ul NATO din 2025 de la Haga, aliații s-au angajat să investească anual 5% din PIB în apărare până în 2035, inclusiv cel puțin 3,5% pentru cerințele de bază de apărare pentru forțele armate aliate și până la 1,5% pentru cheltuieli legate mai ales de investițiile în industria de apărare și securitate. Aceste investiții vor asigura că aliații mențin pregătirea de luptă a NATO pentru anii următori. Așa cum am mai subliniat, este foarte important ca toate statele membre ale NATO să înțeleagă că postura de descurajare și apărare a NATO se bazează pe un amestec adecvat de capacități nucleare, convenționale și de apărare antirachetă, completate de capacități spațiale și cibernetice. Este mai necesar ca oricând ca NATO să își mențină libertatea de acțiune și flexibilitatea de a răspunde întregului spectru de provocări cu o abordare adecvată și adaptată permanent.

Consolidarea rezilienței naționale și colective este o parte integrantă a posturii de descurajare și apărare a NATO. Aceasta înseamnă consolidarea capacității societăților de a se pregăti, de a răspunde, de a se recupera și de a se adapta la întreaga gamă de amenințări și pericole. Războiul Rusiei împotriva Ucrainei, concurența geopolitică tot mai mare și numeroasele alte provocări de securitate cu care se confruntă Alianța astăzi subliniază importanța abordării NATO cu privire la „toate pericolele” și la „întreaga societate” în ceea ce privește reziliența. Aceasta înseamnă pregătirea, împuternicirea și investițiile în capacitatea societăților de a se apăra împotriva unei game largi de amenințări - de la atacuri cibernetice la incidente chimice, biologice, radiologice și nucleare; terorism; pandemii; dezastre naturale; amenințări strategice tot mai mari, inclusiv împotriva exploatării de către alți adversari a vulnerabilităților sistemelor democratice, a infrastructurii critice și a lanțurilor de aprovizionare. Aliații își sporesc reziliența prin abordarea reducerii consistente sau chiar neutralizării complete a vulnerabilităților care de altfel pot fi folosite ca pârgă sau pot fi vizate de adversari. Prin urmare, reziliența este un aspect important al descurajării prin negare: convingerea unui adversar să nu atace, convingându-l că un atac nu își va atinge obiectivele propuse.

Reziliența necesită, de asemenea, o cooperare strânsă între civil și militar, deoarece aceasta are impact asupra capacității NATO de a-și desfășura activitățile militare și de a menține mobilitatea trupelor și echipamentelor. Asigurarea faptului că forțele naționale și militare aflate sub comanda NATO sunt sprijinite în mod adecvat cu resurse civile și infrastructură este o caracteristică esențială a eforturilor de reziliență ale NATO. Din 2014, NATO oferă linii directe pentru a ajuta autoritățile naționale să își îmbunătățească reziliența în cadrul a șapte cerințe de bază prin reducerea potențialelor vulnerabilități. Aceste cerințe sunt actualizate periodic pentru a reflecta natura evolutivă a provocărilor cu care se confruntă Alianța. În conformitate cu agenda NATO 2030 și cu Angajamentul de reziliență consolidată din 2021, Conceptul Strategic din 2022 subliniază importanța adoptării unei abordări mai integrate și mai bine coordonate a rezilienței în cadrul Alianței, inclusiv împotriva coerciției rusești, dar și în sprijinirea partenerilor NATO pentru contracararea interferențelor și agresiunii maligne. Parteneriatele cu țările non-NATO și alte organizații sunt esențiale pentru consolidarea rezilienței naționale și colective a aliaților și pentru sprijinirea planificării și pregătirii Alianței prin schimbul de informații și cele mai bune practici.

Totuși, este necesar a lua în calcul în procesul de analiză că dezacordurile dintre anumite state membre NATO atât cu privire la conflictul din Ucraina, cât și la alte disensiuni care afectează adoptarea deciziilor prin consens, vor avea un impact semnificativ asupra capacității Alianței de a ajunge la un consens politic unificat. Sub administrația D. Trump, se anticipează că SUA va face eforturi pentru a obține un acord negociat cu Rusia privind conflictul din Ucraina, care va include probabil condiții inacceptabile atât pentru Kiev, cât și pentru unii membri NATO - în special cei din Europa de Est. Mai mult, întrucât D. Trump se opune strict acum admiterii de noi membri în Alianță, putem aprecia că orice perspectivă de extindere ulterioară a NATO în anii următori ar putea fi blocată, inclusiv pentru Ucraina și Georgia. Indiferent dacă se va materializa sau nu un acord de încetare a focului între Rusia și Ucraina, se așteaptă ca Rusia să rămână principala amenințare la adresa securității care va ghida politicile NATO în 2026. Se așteaptă ca Alianța Nord-Atlantică să își mențină concentrarea pe consolidarea posturii sale de „descurajare și apărare”, inclusiv cele opt grupuri de luptă de-a lungul granițelor estice ale Europei, pentru a combate potențialele amenințări din partea Rusiei. De asemenea, se așteaptă ca NATO să își revizuiască și să își adapteze strategia de protejare a infrastructurii sale subacvatice critice, extinzându-și potențial inițiativele de apărare pentru a include sisteme de monitorizare și protecție mai avansate în Oceanul Atlantic, Marea Mediterană, Marea Neagră și alte rute maritime strategice. Incidente multiple de operațiuni de sabotaj rusești care au vizat cabluri și conducte subacvatice au expus vulnerabilitățile unor astfel de active critice în 2024. Alte amenințări care vor ghida politicile NATO se așteaptă să includă în continuare

și alte amenințări netradiționale, cum ar fi atacurile cibernetice și campaniile de dezinformare. În plus, deși amenințarea rusească va influența atenția principală a NATO, este probabil să crească atenția acordată influenței crescânde a Chinei în Indo-Pacific, precum și capacităților sale de a comite sabotaj și spionaj în Europa. Dialogul la nivel înalt, antrenamentele și exercițiile militare comune sunt probabil să se intensifice cu partenerii Alianței din Asia-Pacific, și anume Australia, Japonia, Noua Zeelandă și Coreea de Sud. Totuși, putem prognoza că această schimbare va rămâne în plan secund, deoarece NATO continuă să acorde prioritate intereselor sale strategice în Europa.

Europa - atribuții din ce în ce mai importante în domeniul apărării și securității

Începând cu anul 1990, NATO a încetat să mai fie actorul exclusiv multilateral de securitate în Europa, în urma dezvoltării Politicii Externe și de Securitate Comune (PESC) și a Politicii de Securitate și Apărare Comune (PSAC) ale Uniunii Europene (UE). În această perioadă, responsabilitățile și activitățile acestor organizații au început să se suprapună mai frecvent datorită mandatelor și inițiativelor lor în expansiune.

De la înființarea NATO, în 1949, toate regiunile Europei au cunoscut schimbări semnificative în abordările de apărare și securitate, guvernele statelor analizându-și și reevaluându-și permanent atitudinile față de securitatea națională. Actualul conflict din Ucraina în curs de desfășurare a evidențiat necesitatea și importanța NATO și a PSAC, care sunt cele două elemente principale ale securității europene. Criza a revitalizat angajamentul și investițiile statelor membre NATO în cadrul alianței: echipamente letale au fost furnizate pentru prima dată prin intermediul PSAC, iar Facilitatea Europeană pentru Pace¹ a majorat bugetul pentru securitate în cadrul UE.

Ca urmare a tensiunilor europene tot mai mari, națiunile din sud-estul și nordul Europei au fost determinate să ia decizii revoluționare în ceea ce privește politicile lor de apărare și securitate. Danemarca și-a abolit excluderea din PSAC, în timp ce Finlanda și Suedia și-au abandonat atitudinea de nealinie de lungă durată pentru a adera la NATO. Aceste schimbări pot influența relațiile viitoare dintre UE și NATO, aducând o colaborare mai strictă și o împărțire mai organizată a activităților între cele două organizații în spațiul european.

Acum statele europene membre NATO sunt obligate să se pregătească pentru un posibil conflict armat cu Rusia, așa cum reiese din mesajul lansat la sfârșitul săptămânii 08-14 decembrie 2025 de Mark Rutte, secretarul general al NATO, care a declarat la Berlin: „Suntem următoarea țintă a Rusiei și suntem deja în pericol.” Înaltul oficial NATO a avertizat că tot ceea ce se întâmplă astăzi în Ucraina s-ar putea întâmpla mâine în alte state aliate și că „momentul pentru acțiune este acum”, nu după ce prima lovitură a fost dată asupra unei capitale europene.

În centrul discursului său, Mark Rutte a plasat fără reținere trei motivații ale noii realități strategice:

- Rusia ca amenințare directă și iminentă;
- China ca „linie de salvare a Rusiei”, care îi menține în viață mașina militară;
- obligăția politică și morală a statelor NATO de a trece la o mentalitate de război.

„Trebuie să acționăm cu toții acum pentru a ne apăra modul de viață”, a spus secretarul general al NATO, legând explicit soarta Ucrainei de viitorul Europei. Formula este clară, fără ambiguitate pentru Mark Rutte: „Securitatea Ucrainei este securitatea noastră.” Dacă Ucraina va cădea, factura strategică, militară și economică se va plăti la Varșovia, Vilnius, București, Berlin sau chiar Paris. Mark Rutte a descris o Rusie care nu este obosită, nu este în pragul colapsului, ci a intrat complet în logica economiei de război: aproape 40% din bugetul Rusiei este direcționat către armament și agresiune, aproximativ 70% din echipamentele industriale sunt convertite pentru producția militară, mii de drone de atac și momeli livrate lunar, aproximativ 2.000 de rachete de croazieră și balistice produse numai în 2025. Numai în 2025, Rusia a lansat peste 46.000 de drone și rachete împotriva Ucrainei. Aceste cifre nu descriu o putere epuizată, ci un regim care și-a subordonat întreaga economie obiectivului de a purta război împotriva unei țări vecine și, implicit, împotriva ordinii europene și, de ce nu, împotriva ordinii mondiale. Iar prețul se plătește cu sângele propriilor cetățeni. „Au existat peste 1,1 milioane de victime rusești de când Putin a început războiul său în 2022, iar anul acesta Rusia a pierdut în medie 1.200 de soldați pe zi”, a declarat secretarul general al NATO, care a pus și întrebarea de care mulți fug: dacă un dictator este dispus să sacrifice 1,1 milioane dintre propriii săi oameni, „ce este dispus să ne facă nouă?”

¹Facilitatea europeană pentru pace (EPF) este un instrument care vizează consolidarea capacității UE de a preveni conflictele, de a construi și menține pacea și de a consolida securitatea și stabilitatea internațională. Este un instrument de finanțare semnificativ al UE, înființat în 2021 pentru a finanța acțiuni externe cu implicații militare, având ca scop prevenirea conflictelor, menținerea păcii și consolidarea securității globale prin sprijinirea capacităților de apărare ale țărilor partenere, inclusiv furnizarea de echipamente și infrastructură militară, precum și finanțarea misiunilor militare ale UE. Acesta funcționează în afara bugetului UE, cu peste 17 miliarde EUR alocate pentru perioada 2021-2027, permițând UE să acționeze ca un furnizor global de securitate, sprijinind în special Ucraina și alte națiuni cu ajutor și instruire militară, deși ridică îngrijorări cu privire la proliferarea armelor.

În acest context, generalul polonez Jaroslaw Gromadzinski, fost comandant al Eurocorps, a afirmat că Alianța Nord-Atlantică trebuie să fie pregătită să acționeze nu doar defensiv pe propriul teritoriu, ci și ofensiv în enclavele rusești, inclusiv Kaliningrad, în cazul în care Polonia ar fi atacată. „Dacă Rusia lansează o ofensivă, avem dreptul să intervenim acolo și să eliminăm amenințarea”, a declarat Jaroslaw Gromadzinski presei din Varșovia, numind în mod deliberat regiunea „Königsberg”, denumirea sa istorică germană. Aceasta înseamnă, tradus în limbaj strategic, că un atac asupra Poloniei nu s-ar mai încheia la granița NATO, ci ar putea declanșa lovituri pe teritoriul rusesc, iar Kremlinul s-ar confrunta cu dileme majore în ceea ce privește propriul aparat militar. În logica lui J. Gromadzinski, Rusia nu se mai poate baza pe avantajul enclavelor militarizate ca „bastioane intangibile”, ci trebuie să știe că acestea pot deveni rapid ținte legitime pentru un răspuns aliat.

Atât M. Rutte, cât și J. Gromadzinski demontează mitul invincibilității rusești, dar fără a-l înlocui cu un fals sentiment de securitate. Generalul polonez vorbește despre „sute de mii de soldați” și „zeci de mii de vehicule blindate și piese de artilerie” pierdute de Rusia în Ucraina, pierderi care, în evaluarea sa, reduc semnificativ capacitatea Moscovei de a lansa o ofensivă majoră împotriva NATO în următorii cinci-șase ani. M. Rutte, la rândul său, avertizează că tocmai pentru că Rusia și-a transformat economia într-o economie de război și ia decizii rapid, fără birocrație, ar putea fi pregătită „să folosească forța militară împotriva NATO în cinci ani”. Cele două mesaje nu se contrazic, ci descriu același interval critic: o fereastră scurtă de timp, câțiva ani, în care NATO trebuie să-și întărească apărarea și să-și consolideze credibilitatea militară, profitând de slăbiciunile temporare ale Rusiei, care, însă, „se adaptează rapid”. „Suntem într-o stare de război hibrid permanent și trebuie să vedem acest lucru ca noua realitate”, avertizează J. Gromadzinski, iar aceasta este exact realitatea pe care o descrie și M. Rutte atunci când vorbește despre sabotaj, drone care încălcă spațiul aerian al Poloniei și al României, atacuri asupra depozitelor, rețelilor feroviare și infrastructurii critice din interiorul NATO. Această nouă realitate înseamnă că linia frontului nu se mai află doar în Donbas, ci în fiecare centrală electrică, în fiecare cablu submarin, în fiecare centru logistic, în fiecare rețea feroviară din Europa de Est. Atacurile hibride și sabotajul nu mai sunt incidente izolate, ci elemente de strategie. De aceea, generalul polonez insistă asupra „unei comunicări strategice clare”: Polonia și NATO trebuie să transmită Moscovei că orice atac va avea „consecințe directe pentru Kaliningrad”. De aceea, M. Rutte afirmă fără echivoc că trebuie să fim pregătiți pentru „amplarea războiului pe care l-au trăit buncii sau străbuncii noștri”, cu „mobilizare în masă, milioane de persoane strămutate, suferințe pe scară largă, pierderi extreme”, dacă nu investim acum în descurajarea posibilor agresori.

Răspunsul nu poate fi doar militar, ci și financiar și industrial. În acest scenariu, deciziile politice de la Bruxelles devin o parte inseparabilă a strategiei de securitate. Comisia Europeană are deja în vedere o a doua rundă a schemei de împrumuturi SAFE, în valoare de miliarde de euro, pentru proiecte de apărare, deoarece blocul comunitar încearcă să își consolideze apărarea pe fondul „temerilor crescânde cu privire la Rusia și al îndoielilor cu privire la angajamentele de securitate ale SUA”, după cum au subliniat pentru mass-media internațională doi oficiali UE. Prima schemă de 150 de miliarde de euro a fost suprasubscrisă - „Comisia a primit cereri de împrumuturi în valoare de aproximativ 190 de miliarde de euro” - un semn clar că guvernele europene sunt sub presiune pentru a compensa rapid deficitele de apărare acumulate de-a lungul deceniilor de subfinanțare. Ursula von der Leyen a recunoscut deschis presiunea: instrumentul SAFE „a fost atât de solicitat încât unii membri ai UE solicită acum o a doua versiune”. Un oficial UE recunoaște că „va trebui să dezvoltăm acest instrument; întrebarea este când”, sugerând că anul viitor este momentul ideal. Schema SAFE nu este un detaliu tehnic, ci infrastructura financiară a reînarmării europene: UE împrumută în comun bani de pe piețe, folosind ratingul său AAA, și îi redirecționează sub formă de credit către statele membre pentru proiecte de apărare, pe termene de până la 45 de ani și cu o perioadă de grație de 10 ani pentru rambursarea principalului. Pentru multe state, aceasta este singura modalitate realistă de a finanța rapid creșteri semnificative ale bugetelor militare până la nivelul de 3,5% sau chiar 5% din PIB, așa cum este stipulat de noul obiectiv NATO. Ceea ce cere M. Rutte de la Berlin, Varșovia, București sau Paris, adică investiții masive în apărare, accelerate, fără ezitare, este exact ceea ce Bruxelles-ul încearcă să facă posibil prin SAFE: să transforme retorica apărării în comenzi ferme pentru obuze, rachete, drone, vehicule blindate, infrastructură militară.

SUA doresc ca UE să preia majoritatea capacităților de apărare convenționale ale NATO pentru Europa, până în 2027

SUA doresc ca Europa să preia majoritatea capacităților de apărare convenționale ale NATO, de la informații la rachete, într-un termen limită strâns care a fost considerat nerealist de către unii oficiali europeni. Mutarea acestei sarcini de la SUA la membrii europeni ai Organizației Tratatului Atlanticului de Nord ar schimba dramatic modul în care SUA, membru fondator al alianței postbelice, lucrează cu cei mai importanți parteneri militari ai săi. În numeroase referiri punctuale, oficialii Pentagonului au indicat că Washingtonul nu este încă mulțumit de progresele făcute de Europa pentru a-și spori capacitățile de apărare

de la invazia extinsă a Ucrainei de către Rusia, în 2022, și până în prezent.

Drept urmare, noua Strategie de Securitate Națională (SNS) a SUA reprezintă o schimbare cu adevărat dramatică în direcția politicii externe a Washington-ului, cu implicații potențial serioase pentru Europa și relația transatlantică. SNS, pe de o parte, clarifică într-adevăr faptul că Europa este o prioritate mai mică în materie de apărare, în ciuda amenințării reprezentate de Rusia. În același timp, indică clar că se așteaptă ca Europa să aibă grijă de propria apărare și că nu va mai exista o extindere a NATO, cel puțin pe termen scurt și mediu, lucru care înseamnă că nu vor mai exista șanse pentru integrarea în NATO pentru Ucraina și Georgia. Acest lucru nu este în totalitate surprinzător, dar ceea ce este poate cel mai surprinzător este că totuși strategia spune, de asemenea, că Europa contează cu adevărat pentru SUA, fiind specificat că: „Europa rămâne vitală din punct de vedere strategic și cultural pentru SUA”.

Totuși, nu trebuie să omitem că, în prezent, UE asistă la o schimbare dramatică în politica externă a SUA față de Europa. Nu trebuie să uităm că, după al Doilea Război Mondial, SUA au fost cel mai aprig susținător al integrării politice și economice europene, în mod explicit pentru a suprima impactul destabilizator al naționalismului european, care era considerat la vremea respectivă o cauză a distrugerii Europei. Fostul președinte Dwight D. Eisenhower, un susținător fervent al integrării europene, a remarcat în 1957, la crearea Comunității Economice Europene, precursora UE, că „ziua în care această piață comună va deveni realitate va fi una dintre cele mai frumoase zile din istoria lumii libere, poate chiar mai mult decât câștigarea războiului”. Unirea Europei într-o uniune a însemnat câștigarea păcii, lucru pe care UE și NATO l-au realizat în mare măsură în tandem.

De-a lungul istoriei sale, Suedia a menținut întotdeauna o abordare neutră în materie de securitate. În timpul Războiului Rece, această atitudine a fost stabilită prin adoptarea unei politici de neutralitate în război și nealiniere în perioadele de pace. Cu toate acestea, pe parcursul sfârșitului secolului al XX-lea, Suedia a lucrat în strânsă colaborare militară cu națiunile NATO, în ciuda neutralității sale și a excluderii sale de la statutul formal de membru. Înainte de conflictul din Ucraina, început în 2022, și de aderarea ulterioară a Suediei la NATO, cadrele UE și NATO au influențat apărarea modernă suedeză. Suedia a participat activ la mai multe acțiuni operaționale dirijate de NATO și la PSAC a UE, în ciuda nealinerii sale formale. Acestea au inclus campania majoră condusă de NATO, din 2001, pentru răsturnarea regimului taliban din Afganistan, precum și impunerea zonei de interdicție aeriană deasupra Libiei, în 2011, care a fost condusă de trupele NATO. Inviaza rusă a estului Ucrainei, în 2014, și anexarea Crimeei de către aceasta au fost unul dintre motivele pentru alinierea puternică a Suediei la politica de securitate orientată spre Occident. Ca răspuns la invazie, Suedia a participat la sancțiunile adoptate la nivelul UE împotriva Rusiei. Cadrul PESC a fost utilizat pentru a sprijini reacția UE la un posibil atac, iar unele state membre europene, inclusiv Suedia, au început să insiste asupra unor programe de apărare mai coordonate și mai organizate. Acest lucru este demonstrat și de declarația ministrului Billström², care a subliniat rolul Suediei ca stat membru în cadrul UE în înăsprirea sancțiunilor împotriva Rusiei. În plus, după invazia totală a Ucrainei, în 2022, guvernul suedez a subliniat importanța UE pentru securitatea Suediei, indicând în mod explicit prevederea privind apărarea reciprocă prevăzută la articolul 42.7 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE). Acest articol permite UE să garanteze securitatea Suediei, solicitând tuturor părților din UE să facă tot ce le stă în putință pentru a sprijini și ajuta victimele atacurilor armate din UE (Tratatul privind Uniunea Europeană, 2007). Cu toate acestea, factorii de decizie din Suedia au considerat că lipsa generală a resurselor militare și de securitate ale UE, în special în ceea ce privește absența structurilor de apărare colectivă, limitează capacitatea UE de a fi susținută în timpul crizelor militare. Potrivit guvernului suedez, protecția și descurajarea militară au fost prevăzute ca fiind posibile în principal în cadrul NATO și, prin urmare, este probabil ca acestea să fie două dintre principalele motivații ale Suediei pentru aderarea sa la Alianță.

În contextul agresiunii rusești declanșate împotriva Ucrainei în 2022, NATO face eforturi deosebite să-și reafirme rațiunea de a fi o alianță cu misiunea esențială de apărare și securitate colectivă a statelor membre, iar Uniunea Europeană (UE), la rândul său, caută să-și extindă numărul membrilor săi și să devină o entitate cu o capacitate semnificativă proprie de apărare și securitate în actualul context regional și global.

În loc de dezbateri continue privind mandatul și sfera sa geografică de aplicare, misiunea principală a NATO a revenit în centrul atenției: apărarea colectivă a statelor sale membre, inclusiv a celor din Europa. Totuși, în contextul evoluțiilor la nivel geopolitic nu au revenit doar îngrijorările legate de angajamentul tot mai scăzut al SUA în procesul decizional la nivel NATO în cadrul procesului de asigurare a securității unei Europe care se confruntă cu numeroase discrepante decizionale la nivelul statelor sale membre, ci au revenit mai pregnant ca oricând îngrijorările cu privire la dependența puternică a Europei față de

²Tobias Billström este un proeminent politician suedez din Partidul Moderat, cunoscut pentru vasta sa carieră în politica externă și de migrație, fiind în special ministrul Suediei pentru Afaceri Externe (2022-2024) și ministrul Migrației (2006-2014). A jucat un rol cheie în procesul de aderare a Suediei la NATO, dar s-a retras din politică în septembrie 2024 pentru a lucra în sectorul privat, concentrându-se acum pe strategia geopolitică.

capacitățile militare americane în contextul în care întreaga lume caută un posibil răspuns pozitiv la întrebarea fundamentală dacă SUA mai pot fi sau nu considerate un partener pe care se pot baza celelalte state membre la nivelul NATO.

Drept urmare, este surprinzător că a început să se caute intens răspunsul la o altă întrebare referitoare la cum o să mai poată o alianță militară a unor state, teoretic cu aceleași viziuni politice, să continue să funcționeze atunci când cea mai mare putere militară și liderul dominant din cadrul Alianței Nord-Atlantice contestă deschis însăși fundamentele identității sale? Așadar, va reuși NATO să mențină SUA ca un principal decident în cadrul alianței, sau sunt statele membre europene dispuse și capabile să compenseze golurile lăsate de o potențială reducere a prezenței și a contribuției SUA în domeniul apărării și securității? În contextul unor prognoze sumbre cu privire la evoluțiile într-o lume multipolară, ar mai putea NATO să se transforme chiar într-un cadru mult mai flexibil – adică într-o alianță care va putea răspunde flexibil prin intermediul unor „coalitii ale celor dispuși” ad-hoc tuturor crizelor internaționale și amenințărilor care vizează chiar unele dintre statele membre? Răspunsurile date la multe asemenea întrebări ar putea sta la baza configurării unui răspuns esențial și care ar putea constitui un punct cheie de interes care până în prezent nu a primit multă atenție și anume care ar putea fi modul în care Alianța Nord-Atlantică ar putea continua să existe fără ca SUA să joace un rol de lider semnificativ ca și până acum.

Așadar, la nivel internațional sunt intens căutate răspunsurile la din ce în ce mai numeroase întrebări, deoarece la nivel regional și global se constată o schimbare politica semnificativă SUA față de Ucraina, deschizând negocieri cu Rusia, acceptând multe dintre solicitările Kremlinului și forțând Kievul de a sta la masa unor negocieri dure atât prin reducerea sau chiar încetarea ajutorului financiar și militar, cât și prin reducerea sau chiar încetarea schimbului de informații.

Spunem acest lucru, deoarece din punct de vedere teoretic, spre deosebire de Ucraina, restul Europei poate beneficia de sprijinul SUA prin angajamentul prevăzut de Articolul 5 al Tratatului Atlanticului de Nord, conform căruia un atac asupra unui stat aliat este un atac asupra tuturor membrilor NATO. Cu toate acestea, multe alte state din Europa se întreabă acum: oare care state membre NATO ar putea fi următoarele ținte ale Rusiei sau chiar ale altor actori internaționali doritori înfierbântați ai unei noi ordini mondiale și chiar a dominației în anumite regiuni ale lumii? A devenit foarte interesantă o astfel de întrebare pentru că a devenit destul de clar că viitoarele angajamente ale SUA față de NATO ar putea fi condiționate de anumite decizii adoptate, cum ar fi bine cunoscuta creștere a cheltuielilor pentru apărare sau revizuirea politicii comerciale a SUA în relaționarea cu alte state – transformând asigurarea apărării și securității într-un „produs” condiționat. Unele dintre solicitările făcute de SUA ar putea fi interpretate ca o formă mai avansată de împărțire a sarcinilor, în concordanță cu noile interese și priorități strategice.

Secretarul Apărării, Pete Hegseth, a declarat că europenii ar trebui să preia conducerea în descurajarea și apărarea convențională a continentului. În același timp, SUA se concentrează pe alte probleme, cum ar fi China și propria apărare națională. Partajarea sarcinilor este o tendință pe termen lung, împărtășită și de administrațiile americane anterioare, iar alți aliați ar putea contribui mai mult prin creșterea cheltuielilor pentru apărare și îndeplinirea unei părți mai mari din cerințele pentru stabilirea și crearea unor capacități necesare ale NATO. Cu toate acestea, aceste solicitări sunt greu de separat de alte elemente mai sinistre, care sunt acum teme recurente în retorica americană în majoritatea mediilor de analiză internaționale, unele dintre acestea făcând referiri surpriză la anexarea Groenlandei (o parte din Danemarca) și a Canadei, acestea fiind considerate chiar amenințări directe la integritatea teritorială a celor mai apropiați aliați ai SUA. Acest tip de declarații și acțiuni poate fi catalogat ca fiind în detrimentul descurajării acelor actori internaționali care doresc mai mult ca oricând schimbări majore în tot ceea ce înseamnă ordinea regională și globală a lumii. Chiar dacă SUA nu ar avea ca obiectiv abandonarea Europei, adversari precum Rusia ar vedea actuala criză de încredere ca pe o oportunitate de a tensiona și mai mult Alianța Nord-Atlantică chiar dacă conceptul strategic al NATO pune accentul pe legătura transatlantică ca pilon central al descurajării și apărării, dar putând spune, în același context, că astăzi acest pilon se află într-un continuu și surprinzător proces de degradare.

Concluzionând putem spune că...

Pentru a discuta eficient despre viitorul NATO și al UE, trebuie să fim conștienți și să înțelegem diferențele poziției care apar din ce în ce mai multe în materie de politică de apărare și securitate atât în rândul statelor membre, cât și în rândul celor non-NATO sau non-UE. Astfel de studii sunt mai necesare ca oricând, mai ales în contextul în care trebuie incluse și analizate meticulos multe perspective enunțate diferit inclusiv de state membre mari, medii sau mici reprezentante ale flancurilor NATO și UE aflate în situații mai mult sau mai puțin dificile. În același context, este foarte clar că diversele analize și prognoze pot fi îmbogățite și finisate la un nivel de credibilitate mult mai ridicat prin includerea și a pozițiilor exprimate atât din partea altor state din afara Europei, cât și de Secretarul General al NATO.

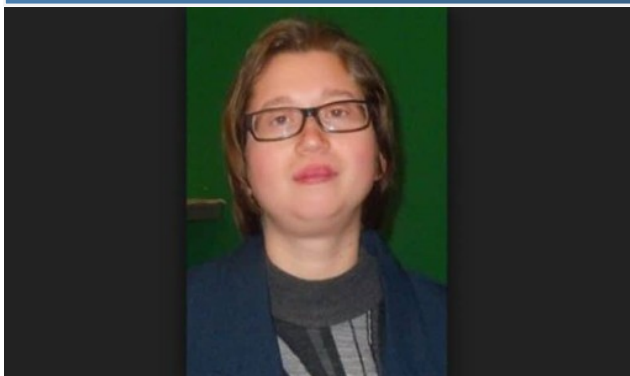
Spunem acest lucru pentru că nu trebuie omis faptul că NATO și-a sărbătorit cea de-a 75-a

aniversare, în 04 aprilie 2024, comemorând semnarea Tratatului Atlanticului de Nord în 1949. Nu trebuie omis faptul că în 2024 atmosfera era una pozitivă, mai ales dacă ne reamintim că integrarea Finlandei și Suediei în NATO a marcat o extindere istorică a NATO, ambele țări depunând cererile simultan în mai 2022, ca răspuns la invazia Rusiei în Ucraina, Finlanda devenind membru în aprilie 2023, iar Suedia, după întârzieri cauzate de opoziția a două state membre NATO (Turcia și Ungaria), a finalizat procesul de ratificare la începutul anului 2024. La summitul de la Washington din vara anului 2024, aliații au reafirmat unitatea transatlantică. Aceștia au înființat un nou comandament NATO pentru a supraveghea ajutorul acordat Ucrainei (Asistență și instruire de securitate NATO pentru Ucraina) în baza americană din Wiesbaden, Germania³.

În perioada premergătoare summitului summit-ul NATO, de la Haga, din 2025, mai multe țări au raportat despre subiectele de discuție anticipate. Regatul Unit, Franța, Germania și țările nordice sperau să formuleze un plan multianual pentru a aborda potențialele deficite de finanțare în cazul unei retrageri a SUA din NATO. SUA au pledat pentru ca fiecare membru să contribuie cu cel puțin 5% din PIB-ul său la bugetele de apărare. Ca răspuns, Polonia a anunțat o creștere a cheltuielilor pentru apărare la 4,7% din PIB înainte de summit. În mod similar, înainte de summitul din 13 iunie 2025, Olanda s-a angajat să își majoreze bugetul de apărare la 3,5% din PIB, cu o sumă suplimentară de 1,5% alocată domeniilor conexe benefice pentru apărare pentru a atinge obiectivul de 5%. Miniștrii apărării din trei țări din zona Mării Baltice au subliniat, de asemenea, necesitatea creșterii contribuțiilor NATO. Într-un astfel de context al numeroaselor evoluții accelerate și cu o doză mare de impredictibilitate generate de diverși actori internaționali competitori la nivel regional și mondial, putem spune că se conturează posibila concluzie că la nivelul NATO și UE este necesară identificarea și atenuarea unor din ce în ce mai mulți factori impredictibili care pot provoca diverse șocuri evolutive.

³Baza americană din Wiesbaden, Germania, este cunoscută și ca Wiesbaden Army Airfield), o bază militară majoră a Armatei SUA, care servește ca sediu pentru U.S. Army Europe and Africa (USAREUR-AF), găzduind unități importante de transmisiuni și intelligence și având un aerodrom. Este un centru vital pentru operațiunile militare americane în Europa, deși adesea confundată sau asociată cu Ramstein Air Base (cea mai mare bază aeriană americană din Europa), dar USAG Wiesbaden este specifică pentru Armata Terestră (U.S. Army).

ORDINE MONDIALĂ - CONFLICTUL THAILANDA-CAMBODGIA

Foc și ruine la Preah Vihear: conflictul Thailanda-Cambodgia din 2025

Mona AGRIGOROAIEI (România)

Conflictul deschis dintre Thailanda și Cambodgia în vara anului 2025 nu poate fi redus la o simplă escaladare militară; el reprezintă, mai degrabă, manifestarea unui trecut istoric complicat și a unei arhitecturi geopolitice extrem de fragile, în care simbolurile culturale, revendicările teritoriale și interesele marilor puteri se intersectează într-un mod periculos. În dimineața zilei de 24 iulie 2025, tensiunile latente au degenerat într-un schimb de focuri în apropierea templului Ta Muen Thom, situat strategic în lanțul muntos Dângrek, o regiune de frontieră cu o istorie complexă și ambiguități cartografice profunde. Această zonă nu a fost aleasă întâmplător; ea reprezintă o intersecție între teritorii revendicate de ambele state, unde hărțile coloniale și delimitările istorice sunt adesea contradictorii. În analiza sa asupra frontierelor sud-est asiatice, Thongchai Winichakul observă că „frontierele nu sunt simple linii trasate pe hartă, ci construcții istorice și politice care prind viață în funcție de evenimentele și interpretările contemporane” (Winichakul, *Siam Mapped*, 1994, 45). Această perspectivă este crucială pentru înțelegerea motivului pentru care templul și zonele înconjurătoare sunt atât de intens disputate: ele nu sunt doar teritorii geografice, ci simboluri ale identității naționale și ale continuității istorice.

Sursa: <https://cdn.britannica.com/23/275323-050-6F08D25A/thailand-cambodia-border-conflict-2025.jpg>

Incidentul a început cu o operațiune aparent surprinzătoare a forțelor cambodgiene, care au deschis focul asupra unei unități militare thailandeze aflate în patrulare. Autoritățile thailandeze au calificat atacul drept neprovocat, accentuând caracterul de urgență și gravitate al situației. Răspunsul Thaiandei a fost imediat și proporțional cu percepția unei amenințări directe: avioanele F-16 au fost mobilizate rapid, bombardând pozițiile cambodgiene în doar câteva ore. Această reacție promptă reflectă nu doar capacitatea tehnică și pregătirea militară a Thaiandei, dar și nivelul ridicat de anticipare strategică, semn că Bangkokul a monitorizat constant tensiunile din zona frontierei. Osborne subliniază că în conflictele de frontieră din Asia de Sud-Est, „mobilizarea rapidă a forțelor aeriene este adesea indicatorul unei planificări strategice elaborate și al unei percepții acute a vulnerabilității teritoriale” (Osborne, *Southeast Asia: An Introductory History*, 2000, 212). Efectul imediat al acestei escaladări a fost destabilizarea completă a liniei frontului și inducerea unei stări de incertitudine și panică în rândul civililor din proximitatea frontierei.

Templul Preah Vihear, aflat la doar câțiva kilometri de Ta Muen Thom, reprezintă nu doar un monument religios, ci și un punct strategic de observație, situat pe creasta abruptă a masivului Dângrek. Construit între secolele XI și XII, în perioada de apogeu a Imperiului Khmer, templul servea atât funcțiilor religioase, cât și celor militare, permițând supravegherea întregii regiuni de câmpie în epocile premoderne. Milton Osborne notează că „Preah Vihear este o demonstrație a continuității culturale khmère, unde sacralitatea și strategia militară se intersectează, creând un simbol al suveranității și al puterii teritoriale” (Osborne, *Southeast Asia: An Introductory History*, 2000, 205). Astfel, ocuparea sau controlul acestei poziții nu constituie doar un avantaj militar, ci și o afirmare a legitimității istorice și culturale a unei națiuni asupra unei regiuni disputate.

Disputa asupra templului nu este un fenomen recent. Pe măsură ce Imperiul Khmer s-a destrămat, Siamul (actuala Thailanda) și Cambodgia au revendicat teritoriile învecinate, folosind argumente istorice, culturale și geografice. În secolul XIX, puterea colonială franceză a redesenat granițele Cambodgiei, plasând Preah Vihear în limitele sale, ceea ce a fost contestat de Siam. Cum subliniază Thongchai Winichakul, „cartografierea colonială a creat frontiere oficiale care adesea nu reflectă realitățile sociale și istorice, dar care continuă să fie utilizate ca bază legală și politică pentru conflicte ulterioare” (Winichakul, 1994, 63). Această ambiguitate a fost ulterior consolidată prin hotărârea Curții Internaționale de Justiție, din 1962, care a recunoscut templul ca parte a Cambodgiei, dar nu a clarificat delimitarea terenurilor adiacente, lăsând spațiu pentru interpretări divergente și tensiuni recurente.

Rolul Preah Vihear în conflictul din 2025 se amplifică prin prisma geopoliticii regionale contemporane. Cambodgia beneficiază de sprijin economic, militar și diplomatic din partea Chinei, inclusiv în modernizarea infrastructurii de frontieră și în consolidarea prezenței militare. În același timp, Thailanda menține parteneriate strategice cu Statele Unite și participă la exerciții militare comune, creând percepția unui echilibru fragil, dar cu potențial ridicat de escaladare. Evelyn Goh argumentează că astfel de conflicte de frontieră devin „nuclee de testare a influenței regionale, în care actori mai mari utilizează tensiunile istorice pentru a proiecta puterea și a securiza interesele strategice” (Goh, *The Struggle for Order*, 2013, 210). În acest context, templul nu este doar un sit cultural, ci și un instrument simbolic în competiția sino-americană din Asia de Sud-Est, unde fiecare incident la frontieră poate fi interpretat ca un indicator al dominației regionale sau al vulnerabilității unui aliat.

Astfel, confruntarea din 24 iulie 2025 nu poate fi analizată izolat de contextul mai larg: atacul asupra unității thailandeze și reacția imediată prin bombardamente F-16 sunt expresii ale unei relații istorice complexe, amplificate de interesele geopolitice contemporane. În același timp, Preah Vihear rămâne centrul simbolic al disputei: orice mișcare militară sau politică în jurul templului este simultan o acțiune strategică și o afirmație a continuității culturale și istorice. Această dualitate a templului — ca simbol sacru și obiectiv militar — explică de ce negocierile pentru armistițiu au pus un accent special pe crearea unei zone demilitarizate și pe protecția patrimoniului cultural.

În urma escaladării violente, intervenția internațională a devenit inevitabilă. ASEAN, ONU, și statele regionale precum Malaezia și Singapore au emis apeluri publice pentru încetarea imediată a ostilităților, subliniind atât necesitatea respectării dreptului internațional, cât și protecția populației civile. Totuși, aceste apeluri s-au lovit de limitările mecanismelor multilaterale, care funcționează preponderent pe principiul consensului și al presiunii diplomatice, mai degrabă decât pe forță coercitivă.

Evelyn Goh observă că „organismele regionale din Asia de Sud-Est se confruntă adesea cu dileme structurale: trebuie să echilibreze respectul pentru suveranitate cu necesitatea de a preveni escaladarea conflictelor care pot destabiliza întreaga regiune” (Goh, 2013, 218).

În acest vid diplomatic, Statele Unite au ales să intervină direct, desemnând o echipă de negociatori speciali care să mediaze un armistițiu. Mesajele transmise de Washington către Bangkok și Phnom Penh au devenit tot mai ferme, reflectând atât interesul strategic al SUA în menținerea echilibrului de putere în regiune, cât și preocuparea pentru protecția siturilor culturale și a populației civile. Diplomați americani, sprijiniți de reprezentanți ai Japoniei și Indoneziei, au inițiat discuții secrete pentru crearea unui cadru viabil de negociere. Acest tip de mediere reflectă, potrivit Surya Subedi, o formă de „arbitraj preventiv”, în care actorii externi utilizează influența diplomatică și presiunea economică pentru a preveni extinderea unui conflict local într-o criză regională de amploare (Subedi, *International Boundary Disputes in Southeast Asia*, 2009, 142).

Negocierile propriu-zise s-au desfășurat într-o reuniune de urgență la Bangkok, sub egida SUA și ASEAN. Atmosfera tensă a fost marcată de blocaje, amenințări reciproce și momente în care părțile au amenințat retragerea de la masa discuțiilor. După mai mult de 16 ore de deliberări, liderii Thailande și Cambodgiei au convenit asupra unui armistițiu care prevedea retragerea trupelor din jurul templului Preah Vihear, crearea unei zone demilitarizate, restaurarea siturilor culturale afectate și instituirea unui mecanism mixt de monitorizare a graniței.

Această soluție simbolizează o abordare pragmatică, menită să protejeze atât suveranitatea națională, cât și patrimoniul cultural, prevenind în același timp escaladarea unui conflict care ar fi putut

implica direct marile puteri.

Impactul imediat asupra populației civile a fost profund. Sute de familii și-au abandonat locuințele, refugindu-se cu provizii minimale. Zonele de frontieră, anterior puncte de legătură economică și culturală între comunități, s-au transformat în spații de frică și incertitudine. Hotelurile, piețele locale și micile afaceri au suspendat activitatea, iar lanțurile de aprovizionare transfrontaliere au fost perturbate. Milton Osborne subliniază că „în conflictele de frontieră din Asia de Sud-Est, efectele socio-economice se propagă rapid, afectând fluxul turistic, comerțul local și coeziunea comunitară, lăsând în urmă traume ce pot persista ani de zile” (Osborne, 2000, 219).

Din perspectivă geopolitică, acest conflict reflectă o realitate complexă: Preah Vihear și zonele învecinate nu sunt doar obiective strategice locale, ci piese într-un joc mai amplu de influență între marile puteri. China și SUA utilizează astfel de crize pentru a testa loialitățile regionale și pentru a reafirma influența asupra aliaților lor, în timp ce ASEAN încearcă să mențină o coeziune minimă, protejând în același timp principiul suveranității naționale. Thongchai Winichakul subliniază că „frontierele sud-est asiatice nu sunt doar delimitări geografice; ele sunt construcții istorice și politice care devin relevante în mod particular în momentele de criză, reflectând simultan identitate, putere și memorie” (Winichakul, 1994, 68).

Reconstrucția după semnarea armistițiului a fost lentă, dar simbolică. Comunitățile s-au întors treptat, au evaluat pagubele și au început restaurarea locuințelor și a templelor afectate. Copiii au revenit în curțile satelor, iar bătrânii și-au reluat ritualurile tradiționale, reînnodând legături culturale și spirituale. Totuși, lecția rămâne clară: pacea este fragilă și depinde de voință politică, presiune internațională și de recunoașterea faptului că simbolurile culturale și viața civililor nu trebuie niciodată sacrificate pentru ambiții teritoriale sau manevre geopolitice.

Analiza conflictului dintre Thailanda și Cambodgia, din vara anului 2025, relevă complexitatea intersecției dintre istorie, cultură și geopolitică în Asia de Sud-Est. Templul Preah Vihear nu poate fi redus la statutul de simplu obiectiv militar sau sit cultural; el reprezintă un simbol al identității naționale și al continuității istorice, unde percepțiile asupra suveranității și legitimității istorice se intersectează cu realitățile strategice contemporane. După cum argumentează Osborne, „siturile sacre în Asia de Sud-Est sunt adesea și puncte strategice, iar controlul lor are semnificații multiple — simbolice, politice și militare — care nu pot fi disociate în analiza unui conflict” (Osborne, 2000, 207).

În cazul de față, atacul asupra unităților thailandeze în proximitatea Ta Muen Thom și răspunsul aerian rapid nu au fost simple reacții militare spontane, ci manifestări ale unei tensiuni istorice de secole, catalizate de interese contemporane și de alianțele strategice regionale.

Implicarea actorilor internaționali a fost esențială pentru prevenirea escaladării regionale. Intervenția diplomatică a SUA, sprijinul Japoniei și Indoneziei și presiunea organizațiilor regionale precum ASEAN au facilitat medierea și armistițiul. Totuși, analiza critică arată limitele acestor intervenții: succesul depinde de voința politică a părților implicate și de echilibrul fragil între respectarea suveranității și prevenirea conflictelor. Goh observă că „mecanismele regionale din Asia de Sud-Est sunt eficiente în gestionarea conflictelor latent, dar vulnerabile atunci când interesele marilor puteri intră în joc direct” (Goh, 2013, 223). În acest caz, rivalitatea sino-americană a amplificat riscul ca un conflict local să devină regional, evidențiind modul în care disputele istorice pot fi exploatate în strategia geopolitică contemporană.

Din perspectivă socio-economică, efectele conflictului au fost imediate și devastatoare. Evacuările masive, întreruperea comerțului transfrontalier și suspendarea activităților turistice au ilustrat vulnerabilitatea comunităților locale în fața disputelor teritoriale și a deciziilor politice externe. Aceasta subliniază importanța integrării considerentelor umanitare și culturale în soluțiile de securitate: protecția patrimoniului și a civililor nu este doar o chestiune morală, ci și un element de stabilitate pe termen lung.

În ansamblu, conflictul de la granița Thailanda-Cambodgia arată că pacea durabilă în Asia de Sud-Est nu poate fi atinsă doar prin forță militară sau prin decizii juridice internaționale, ci printr-un echilibru fin între respectul pentru istorie, protecția patrimoniului cultural și gestionarea pragmatică a intereselor geopolitice. Frontierele, așa cum subliniază Winichakul, „nu sunt doar linii pe hartă, ci noduri de memorie, identitate și putere care devin vulnerabile atunci când trecutul și prezentul intră în conflict” (Winichakul, 1994, 72). În acest sens, Preah Vihear și zonele adiacente rămân atât un simbol al continuității culturale, cât și un test al maturității diplomatice și al capacității regiunii de a preveni repetarea unor cicluri violente.

Conflictul din 2025 servește astfel ca studiu de caz asupra modului în care istoria, geopolitica și simbolurile culturale interacționează pentru a modela securitatea regională, evidențiind nevoia unei strategii integrate care să combine diplomația, respectul pentru patrimoniul cultural și considerentele umanitare, pentru a asigura stabilitatea pe termen lung în Asia de Sud-Est.

INTELLIGENCE - REȚEA DE DATE

Rețeaua de informații: Cum să valorifici rețeaua de date la nivel informațional

Gianpaolo RIVA (Italia)

În ultimii zece ani, partajarea informațiilor și gestionarea datelor într-un mod descentralizat au devenit, în afaceri, o practică distinctivă în rândul companiilor de succes. Politicile bazate pe date sunt acum esențiale pentru a organiza și înțelege lanțul de aprovizionare, producția, experiența clienților și, bineînțeles, dimensiunea financiară. Într-o lume VUCA¹ mult mai complexă și în rapidă schimbare, incapacitatea de a înțelege și analiza propriile date - și de a le corela cu ceea ce se întâmplă în exterior, chiar și în timp real - s-a transformat într-o slăbiciune critică. Această nevoie a determinat investiții masive în infrastructura în ceață, instrumente de Business Intelligence, inițiative de inteligență artificială și programe de transformare digitală și de afaceri, toate cu scopul de a remodela procesele astfel încât acestea să se poată adapta la noile realități tehnologice.

Înainte de această transformare majoră condusă de IT, companiile erau (și unele încă mai sunt) organizate în silozuri informaționale: datele erau create, transformate și analizate în cadrul unei singure unități de afaceri și păstrate acolo într-un stivă verticală. Acest lucru a făcut imposibilă obținerea unei viziuni clare și unificate asupra realității de către organizație în ansamblu, iar deciziile au ajuns să fie în mare parte reactive, mai degrabă decât cu adevărat proactive. Cu informațiile împărțite în compartimente izolate, devine extrem de dificil să se evite confirmarea sau prejudecățile specifice domeniului, subminând capacitatea de a lua decizii pragmatice bazate pe cunoștințe complete despre date.

Care ar fi un exemplu de manual despre ce înseamnă să fii o companie bazată pe date? Cazul clasic, dar încă foarte eficient, este Netflix și modul în care obișnuia – și încă decide – ce funcții să dezvolte în aplicația sa. La început, alegerile au fost făcute exclusiv pe baza intuiției fondatorilor. Astăzi, deciziile sunt determinate de date și valori care au contrazis adesea această intuiție inițială. Un exemplu a fost ideea de a elimina opțiunea de a descărca filme local, presupunând că, având în vedere lățimea de bandă disponibilă acum, aceasta nu mai era necesară și că foarte puțini clienți ar mai dori-o. Dar, odată ce au analizat datele, a devenit clar că în anumite țări această funcție era intens utilizată, eliminarea ei ar fi însemnat degradarea serviciului și, probabil, scăderea satisfacției clienților.

Această anecdotă arată că prejudecățile cognitive nu sunt exclusive IA. Dar este suficientă simpla existență a mai multor date pentru a evita deciziile proaste? Evident că nu. Cu toate acestea, ajută la

Sursa: <https://www.cienciaedados.com/o-que-e-data-mesh/>

¹VUCA este un acronim bazat pe teoriile leadershipului ale lui Warren Bennis și Burt Nanus, pentru a descrie sau a reflecta asupra volatilității, incertitudinii, complexității și ambiguității condițiilor și situațiilor generale. Colegiul de Război al Armatei SUA a introdus conceptul de VUCA în 1987, pentru a descrie o lume multilaterală mai complexă, percepută ca rezultat al sfârșitului Războiului Rece. Utilizarea și discuțiile mai frecvente ale termenului au început din 2002. Ulterior, s-a răspândit în leadershipul strategic în cadrul organizațiilor, de la corporații cu scop lucrativ până la educație.

construirea de scenarii alternative, la reducerea prejudecăților și la o mai bună informare despre evenimentele conexe și cele aparent fără legătură. Comunitățile de informații guvernamentale și multilaterale de astăzi au făcut din gestionarea datelor și demontarea silozurilor misiunea lor principală - în special după 11 septembrie și o serie de eșecuri majore din ultimii 30 de ani². Înțelegerea și corelarea diferitelor surse de date, inclusiv a informațiilor nepatentate și open-source (OSINT), a devenit o prioritate.

Complexitatea crescândă a noilor instrumente necesită o schimbare de paradigmă către un model mai descentralizat, pornind de la presupunerea că nicio agenție de informații nu poate menține în mod realist un control total, granular asupra tuturor lucrurilor și, chiar dacă ar putea, analizarea tuturor surselor fără prejudecăți culturale ar fi extrem de dificilă, dacă nu imposibilă. Cea mai bună metodologie de adoptat este ceea ce companiile de înaltă performanță numesc deja plasă de date³, susținută de o guvernare robustă a datelor.

Data Mesh: o nouă modalitate de a gândi și de a construi date

Ani de zile, companiile au încercat să își gestioneze datele prin centralizarea lor pe platforme mari: mai întâi depozite de date, apoi lacuri de date și, în final, case de lacuri de date. Ideea a fost întotdeauna aceeași: să pună totul într-un singur loc, supravegheat de o singură echipă, pentru a oferi afacerii o imagine completă, coerentă și ușor accesibilă. A fost un proiect ambițios, aproape utopic, care a funcționat doar până când volumul, varietatea și viteza datelor au început să depășească capacitatea IT de a le gestiona.

Astăzi, pentru multe organizații, acest model își arată clar limitele. Echipele centrale nu pot ține pasul cu ritmul solicitărilor, calitatea datelor variază foarte mult în funcție de sursă, iar eterogenitatea sistemelor operaționale face din ce în ce mai dificilă construirea de conducte fiabile. Promisiunea unei platforme unice, curate și atotputernice se transformă adesea într-un blocaj care încetinește inovația. În acest scenariu, Data Mesh a apărut în ultimii ani ca cel mai concret răspuns la limitele centralizării.

Data Mesh nu este nici o tehnologie, nici un software. Este, în primul rând, un mod diferit de gândire. Înseamnă recunoașterea faptului că într-o organizație modernă, datele nu mai pot fi gestionate de o singură echipă sau blocate într-o singură platformă. Însăși natura lor este intrinsec distribuită - la fel ca procesele care le generează și abilitățile necesare pentru a le interpreta. Din acest motiv, Data Mesh propune un model în care responsabilitatea pentru date se mută de la echipele centrale către domeniile de business, adică zonele funcționale - cum ar fi marketingul, vânzările, lanțul de aprovizionare sau managementul riscului - care produc aceste date în fiecare zi.

Aceasta este prima schimbare majoră: datele se întorc în mâinile oamenilor care le înțeleg cu adevărat. Gata cu tichetele nesfârșite care se acumulează într-un departament IT supraîncărcat, gata cu seturile de date prost documentate și lipsite de context. Domeniul devine proprietarul activelor sale informaționale: le întreține, le actualizează, le documentează. Această responsabilitate necesită maturitate, structuri organizaționale potrivite și o cultură nouă.

²I servizi segreti e la guerra: <https://amzn.eu/d/7V8x977>

³<https://www.oreilly.com/library/view/data-mesh/9781492092384/>

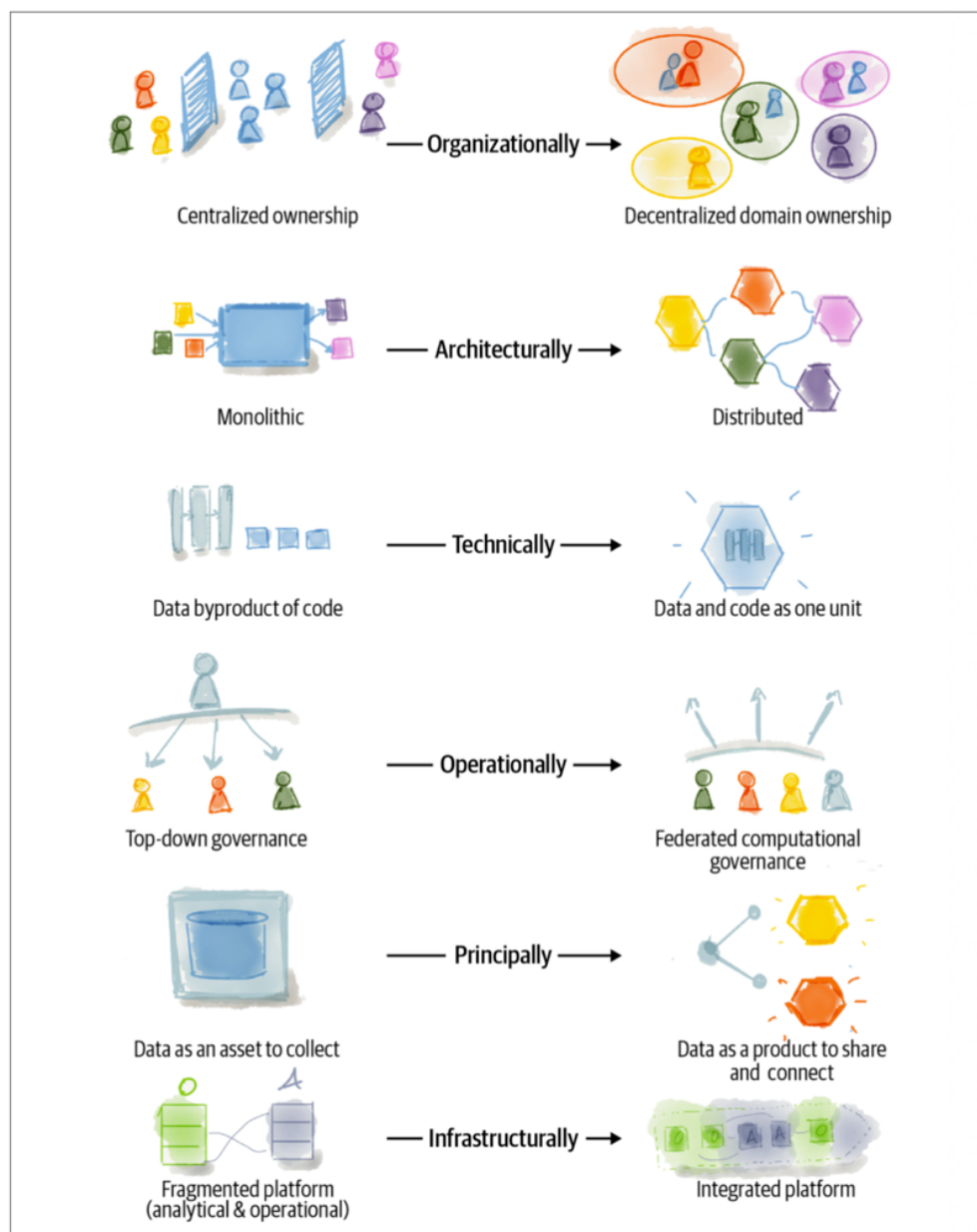

Fig. 1 - <https://www.oreilly.com/library/view/data-mesh/9781492092384/>

Strâns legat de aceasta este al doilea principiu fondator al Data Mesh: tratarea datelor ca produse. Nu mai sunt ca ieșiri temporare ale unui flux de lucru, ci ca obiecte vii cu un ciclu de viață, calitate măsurabilă, documentație clară și valoare recunoscută. La fel ca produsele software, un **„produs de date”** trebuie să fie fiabil, accesibil, stabil și conceput având în vedere utilizatorii din aval. Aceasta înseamnă că echipele care îl produc trebuie să gândească ca echipele de produs: să definească cerințele, să garanteze SLA-urile, să monitorizeze anomaliile și să comunice modificările. Este un mod de lucru radical diferit față de trecut, când datele erau pur și simplu „aruncate” într-un lac de date fără un sentiment real de responsabilitate directă.

Al treilea pilon al Data Mesh este infrastructura. Delegarea responsabilității către domenii nu înseamnă lăsarea lor să se descurce singure. Dimpotrivă, pentru ca un astfel de sistem distribuit să funcționeze, aveți nevoie de o platformă partajată, self-service, care oferă instrumente standardizate pentru a crea, publica și întreține produse de date. Nu este vorba despre recrearea unui lac de date centralizat, ci despre construirea unei platforme de activare care pune instrumentele potrivite direct în mâinile echipelor. Aprovizionare, stocare, conduite, cataloage, linie de proveniență, verificări ale calității: platforma le furnizează, domeniile le utilizează. Acest model necesită o echipă centrală mai suplă, care nu își mai petrece timpul „făcând” pentru alții, ci proiectează și întreține instrumentele.

În cele din urmă, Data Mesh introduce conceptul de guvernare federală. Aceasta nu este o guvernare laxă sau „ușoară”, ci o guvernare care recunoaște responsabilitățile distribuite fără a renunța la standardele comune. Regulile generale - cum ar fi controlul accesului, clasificarea datelor, conformitatea cu

reglementările și standardele de calitate - sunt definite centralizat. Aplicarea operațională, însă, este delegată domeniilor. Este oarecum ca o federație politică: există principii comune pe care toată lumea trebuie să le respecte, dar execuția are loc local. Această abordare funcționează numai dacă guvernanta este susținută de instrumente automatizabile: politici codificate, controale integrate în platformă și sisteme de audit transparente. Prin combinarea acestor patru elemente - proprietate distribuită, date ca produse, infrastructură self-service și guvernanta federală - Data Mesh construiește un model care depășește una dintre cele mai evidente limite ale arhitecturilor centralizate: incapacitatea lor de a scala la viteza cerută de complexitatea actuală.

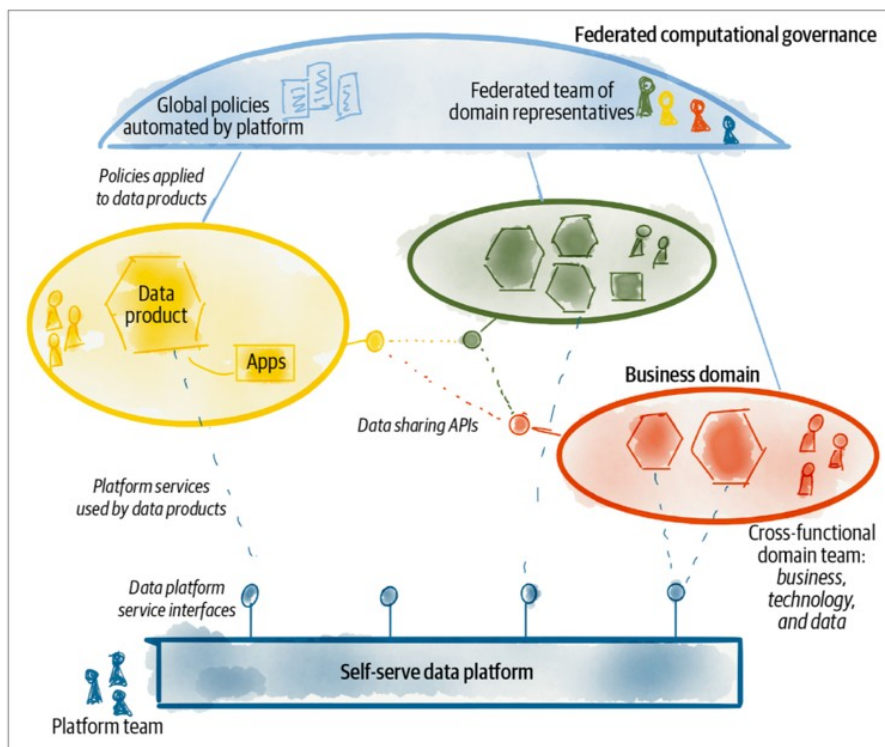

Fig. 2 - <https://www.oreilly.com/library/view/data-mesh/9781492092384/>

O rețea de date pentru informații: partajarea a ceea ce contează fără a renunța la ceea ce este sensibil

Relațiile dintre serviciile de informații occidentale au fost întotdeauna un echilibru delicat. Pe de o parte, există nevoia de a coopera împotriva amenințărilor globale care ignoră granițele naționale: terorismul, atacurile cibernetice, interferența străină, proliferarea și traficul ilegal. Pe de altă parte, există un principiu la fel de imuabil: fiecare stat trebuie să își protejeze propriile surse, metode și vulnerabilități. Între cele două se află un factor pe care nicio tehnologie nu îl va elimina vreodată: filtrul politic, dreptul suveran de a decide ce să partajeze, când să partajeze și cu cine.

În ultimii douăzeci de ani, creșterea exponențială a datelor de interes pentru informații - senzori, sateliți, comunicații interceptate, OSINT, jurnalele digitale, rețelele sociale, modele comportamentale - a transformat acest echilibru într-un exercițiu din ce în ce mai complex. Volumul de informații disponibile agențiilor este acum imens, distribuit, multifacțat și adesea dificil de corelat coerent. În același timp, evenimentele recente arată cât de crucială a devenit capacitatea de a coopera rapid: apărarea cibernetică colectivă a NATO, gestionarea dezinformării, contracararea interferențelor actorilor statali, monitorizarea coridoarelor energetice, protejarea securității cibernetice a infrastructurilor critice.

În acest context, anumite metodologii născute în sectorul privat - cum ar fi Data Mesh - apar ca o sursă de inspirație pentru regândirea modului în care serviciile de informații pot colabora fără a submina suveranitatea informațională care rămâne nenegociabilă. Data Mesh nu cere centralizare; dimpotrivă, pune accentul pe responsabilitatea distribuită, producția locală de informații și un model de partajare bazat pe metadata și standarde, mai degrabă decât pe date brute.

Aceasta este tocmai filosofia care ar putea permite cooperarea interoperabilă între servicii care, din motive politice și operaționale, nu pot și nu vor putea niciodată să își partajeze pe deplin informațiile. Ideea centrală este simplă: în loc să construiască un gigantic „lac de date” internațional - imposibil de guvernat și potențial periculos - fiecare agenție își menține proprietatea deplină asupra propriilor date, dar le face

indexabile, descriibile și conectabile prin metadata standardizate. Aceasta este o schimbare culturală înainte de a fi una tehnologică. Istoria recentă arată cât de greu este de atins o centralizare extremă. Chiar și în SUA, unde Directorul Serviciilor Naționale de Informații are sarcina de a coordona întreaga comunitate, agențiile individuale își păstrează o autonomie profundă și gelos păzită. Imaginarea unei platforme unice, partajată între statele membre NATO, este, din punct de vedere politic, nerealistă.

Însă o „plasă de informații” nu necesită acest lucru. Ceea ce necesită este o țesătură federală în care fiecare serviciu produce și își menține propriile „produse informaționale” - nu documente, ci obiecte descrise prin metadata bogate și structurate - și le expune pentru interogare de către alte agenții, conform unor niveluri de acces predefinite și controlate.

Nu există transfer de date brute sensibile, nici expunere de surse: ceea ce este partajat sunt semnale de existență, modele, indicatori formali, indicii decontextualizate care sunt totuși utile pentru construirea unei imagini comune a amenințărilor.

Să luăm un exemplu practic: un serviciu național detectează o nouă formă de activitate anormală în domeniul cibernetic, dar nu dorește să partajeze conținutul analizei sale și nici, cu atât mai puțin, sursele subiacente. Într-un model tradițional, alegerea ar fi binară: să partajeze totul sau să nu partajeze nimic. Într-o logică Data Mesh, serviciul ar putea publica în schimb metadata care descriu existența acelei amenințări în termeni structurați - un indicator tehnic, o semnătură comportamentală, un model de atac - fără a dezvălui modul în care au fost obținute informațiile. Aliatul nu accesează datele originale, ci primește un „produs” care îi permite să facă legătura cu propriile observații.

Această abordare este deosebit de utilă în sferele OSINT și cibernetică, unde o mare parte a valorii rezidă în conexiuni, nu în detaliile operaționale. De asemenea, ajută la depășirea uneia dintre limitele recurente în cooperarea multinațională: lentoarea birocratică. Într-un model centralizat, fiecare nouă informație trebuie să treacă prin procese de clasificare și aprobare pe mai multe niveluri. Într-un model Mesh, fiecare agenție controlează ceea ce publică și o face în propriile termene, în conformitate cu regulile sale interne, dar într-un cadru comun de standarde comune.

Cel mai delicat punct, desigur, este guvernanța. Aici, Data Mesh propune un model „federal” în care un organism central - pentru NATO, o referință inițială ar putea fi specificațiile DaSa⁴ și NCMS și STANAG 5636⁵ - definește principii și standarde comune, în timp ce controlul operațional rămâne în sarcina agențiilor. Guvernanța nu este un instrument pentru a impune transparența, ci o modalitate de a asigura că ceea ce este partajat este util, ușor de înțeles și sigur.

O rețea de informații nu aduce beneficii doar actorilor majori. Multe state membre NATO sau parteneri occidentali nu posedă aceleași instrumente sau capacități ca serviciile principale. O arhitectură federală le oferă oportunitatea de a contribui cu ceea ce văd local - ce se întâmplă la granițe, în rețelele locale, în regiunile în care operează - și, în schimb, de a obține acces la o imagine de ansamblu mult mai bogată, fără a dezvălui neapărat detalii pe care nu își permit să le împărtășească.

Transpusă în lumea informațiilor, Data Mesh nu este doar un exercițiu conceptual. Este o modalitate realistă de a reconcilia cooperarea și suveranitatea, viteza și prudența, securitatea și interoperabilitatea. Nu elimină filtrul politic, ci îl face mai eficient. Nu centralizează, ci conectează. Și mai presus de toate, recunoaște un adevăr fundamental: în era datelor distribuite, informațiile moderne trebuie să fie distribuite - dar organizate. Nu un monolit, ci o rețea.

De la „Echipa de Echipe” la rețeaua de informații

Privită din acest unghi, ideea de a construi o „rețea de informații” nu este atât de departe de ceea ce a experimentat generalul Stanley McChrystal în Irak, când a condus Comandamentul Întrunit al Operațiunilor Speciale într-unul dintre cele mai complexe și imprevizibile teatre de război contemporane. La acea vreme, forțele americane erau organizate conform unei structuri tradiționale, ierarhice, liniare: fiecare unitate avea sarcini specifice și canale de comunicare bine definite. Dar adversarul cu care se confruntau - rețeaua jihadistă a lui al-Zarqawi - nu respecta aceste reguli. Era fluidă, descentralizată și incredibil de rapidă în luarea deciziilor, capabilă să se adapteze în ore, mai degrabă decât în săptămâni. Organizarea convențională, deși superioară ca tehnologie și resurse, era pur și simplu prea lentă.

McChrystal și-a dat seama că singura modalitate de a învinge o rețea era să devină o rețea. Nu o masă dezorganizată, ci o rețea sincronizată capabilă să partajeze informații cu o viteză fără precedent, fără a pierde controlul asupra obiectivelor strategice. Era un echilibru delicat, similar cu care se confruntă astăzi serviciile de informații occidentale, între suveranitate, necesități operaționale și partajare selectivă. Pentru a rezolva problema, McChrystal a spart tiparele și a creat un model pe care l-a numit „Echipa de Echipe”⁶, în

⁴<https://www.nato.int/en/about-us/o2icial-texts-and-resources/o2icial-texts/2025/05/05/data-strategy-forthe-Alliance>

⁵<https://standards.globalspec.com/std/14578729/stanag-5636>

⁶Team of Teams <https://amzn.eu/d/aR9rKW9>

care fiecare unitate specializată își menținea propria identitate și autonomie, dar opera ca parte a unui organism conectat, transparent și coordonat.

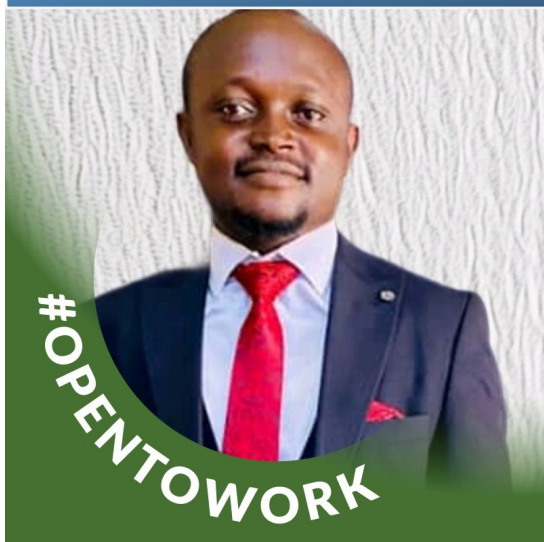
Inima sistemului era partajarea informațiilor. Nu era centralizată, nu era filtrată prin mai multe niveluri, ci era distribuită pe scară largă, într-un mod controlat și structurat. Fiecare echipă avea acces la informațiile de care avea nevoie pentru a acționa rapid, fără a aștepta ca autorizațiile să se prelingă pe un lanț de comandă rigid. Nu era vorba de o situație generală: guvernarea rămânea puternică, principiile erau clare, obiectivele erau partajate. În esență, era o formă de guvernare federată ante litteram, nu atât de diferită de ceea ce propune Data Mesh.

„Echipa de Echipe” arată că colaborarea nu necesită fuzionarea structurilor, ci sincronizarea acestora. Iar această viteză vine din încredere, transparență și o infrastructură care permite unităților să acționeze autonom, rămânând în același timp coordonate. Aceasta este exact logica Data Mesh: distribuirea responsabilității, standardizarea regulilor, automatizarea a tot ceea ce poate fi automatizat și lăsarea rețelei să funcționeze prin convergența nodurilor sale, nu prin subordonarea lor.

Astăzi, companiile cu cea mai rapidă creștere sunt cele care au abandonat structuri verticale rigide și au adoptat echipe autonome, dar profund interconectate. Echipele de produs, echipele de inginerie, grupurile DevOps⁷ și unitățile de securitate cibernetică funcționează toate ca noduri în cadrul unei rețele: fiecare cu propriile competențe specializate, fiecare cu responsabilități clare, dar toate împărțășind un set comun de obiective, standarde și instrumente.

După cum am menționat anterior, chiar dacă este necesar să existe o cartografiere concretă a datelor și o modalitate de a le partaja, ceea ce contează cu adevărat este capacitatea de a le analiza corect și de a înțelege o lume aflată în continuă schimbare. Datele oferă o imagine de ansamblu asupra situației, dar istoricul, nuanța și capacitatea de a evalua importanța și relevanța anumitor informații depind în continuare de capacitatea umană de a înțelege contextul. În trecut, acest lucru nu a fost suficient din cauza prejudecăților culturale. Așadar, pentru a construi o inteligență reală, efortul trebuie să fie triplu: asigurarea accesului la date, dezvoltarea unei înțelegeri istorice și politice profunde a popoarelor și învățarea de a asculta voci diferite de a ta.

⁷Team Topologies: <https://itrevolution.com/product/team-topologies-second-edition/>

INFORMAȚIE, COGNITIV, INTELLIGENCE ARTIFICIAL

Operațiuni de influență informațională, cognitivă și bazată pe inteligență artificială (IA): noul spațiu de luptă al competiției multipolare

Oluwasogo DAIRÓ (Nigeria)

Introducere

Peisajul contemporan de securitate s-a transformat din confruntări kinetice tradiționale într-un domeniu complex în care percepția și manipularea cognitivă servesc drept instrumente principale de influență strategică. Pe măsură ce competiția multipolară se intensifică, transformarea ecosistemelor informaționale în arme prin intermediul inteligenței artificiale a creat un spațiu de luptă fără precedent, unde mintea umană însăși devine un teren contestat.

Arhitectura operațiunilor moderne de influență

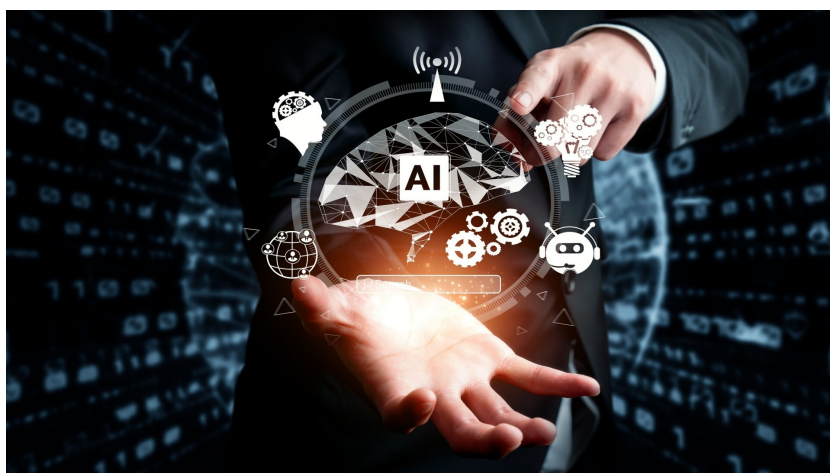
Operațiunile moderne de influență au evoluat dincolo de simpla propagandă în campanii sofisticate, bazate pe algoritmi, capabile să micro-țintească populațiile cu o precizie fără precedent.

Actorii statali implementează sisteme avansate de inteligență artificială care generează dezinformări relevante din punct de vedere contextual la scară largă, manipulează algoritmi de social-media și creează medii sintetice care nu pot fi distinse de conținutul autentic.

Modelele generative de inteligență artificială produc acum mii de variații narative adaptate segmentelor demografice specifice, contextelor culturale și profilurilor psihologice. Acest lucru transformă dezinformarea într-un instrument de precizie care exploatează vulnerabilitățile individuale din cadrul populațiilor țintă. Scala acestui fenomen copleşte mecanismele tradiționale de verificare a faptelor, creând „saturație informațională” în care distingerea adevărului de falsitate devine practic imposibilă.

Paradigma războiului Cognitiv

Războiul cognitiv vizează nu doar ceea ce știu populațiile, ci și modul în care acestea gândesc și percep realitatea. Spre deosebire de operațiunile psihologice tradiționale axate pe schimbarea opiniilor, războiul cognitiv își propune să modifice fundamental cadrele epistemologice¹ prin care societățile își

Sursa: <https://stirileprotv.ro/stiri/stiinta/oamenii-de-stiinta-vor-sa-creeze-o-inteligena-artificiala-pentru-a-controla-agentii-ai.html>

¹*Epistemologice se referă la domeniul epistemologiei, ramura filozofiei care studiază natura, originea, limitele, validitatea și justificarea cunoașterii umane, în special a celei științifice, abordând întrebări despre "ce este cunoașterea", "cum o dobândim" și "ce o face să fie adevărată".*

înțeleg lumea. Prin subminarea sistematică a încrederii în instituții și în adevărul obiectiv, aceste operațiuni creează populații paralizate de incertitudine sau susceptibile la narațiuni autoritare.

Obiectivul strategic se extinde dincolo de câștigurile tactice imediate. Actorii statali caută să inducă vulnerabilități cognitive pe termen lung în cadrul populațiilor adverse - favorizând polarizarea, erodând coeziunea socială și degradând capacitatea decizională colectivă esențială pentru guvernarea democratică și securitatea națională. Companii precum Palantir² au creat capabilități tehnologice care pot fi adaptate în scopuri autoritare sau operațiuni informaționale ofensive.

Un contract de șase milioane de dolari între entități israeliene și dezvoltatori de inteligență artificială pentru operațiuni de influență demonstrează modul în care națiunile democratice investesc masiv în capacități cognitive ofensive. Aceste aranjamente ridică întrebări fundamentale despre responsabilitatea corporativă și adecvarea cadrelor de reglementare.

Mai îngrijorătoare este transformarea halucinațiilor IA în arme pentru dezinformare. Actori sofisticati declanșează în mod deliberat aceste defecte tehnice pentru a produce dezinformări cu aspect plauzibil, care poartă stratul autoritar al conținutului generat de inteligența artificială, creând posibilitatea de a nega operatorii de influență.

Aplicații militare și război autonom

Atât China, cât și SUA desfășoară cercetări clasificate extinse privind sistemele de arme autonome bazate pe inteligență artificială, inclusiv algoritmi capabili să atace ținte fără intervenție umană. Integrarea inteligenței artificiale în războiul cu drone și UAV demonstrează avantaje tactice în ceea ce privește timpul de răspuns și coordonarea.

Cu toate acestea, opacitatea din jurul cercetării militare în domeniul inteligenței artificiale creează riscuri de calcule greșite catastrofale. Experimentele cu sisteme de inteligență artificială care funcționează dincolo de înțelegerea umană ridică posibilitățile ca armele autonome să facă alegeri strategice bazate pe logică algoritmică ce s-ar putea să nu se alinieze cu judecata umană sau cu constrângerile etice.

Preocupările dezvoltatorilor de inteligență artificială proeminenți, inclusiv Elon Musk și fondatorii inițiativelor de cercetare, reflectă o anxietate profundă cu privire la traiectoriile IA militare. Acești experți avertizează că sistemele letale autonome, combinate cu protocoale de siguranță inadecvate, ar putea produce scenarii în care sistemele de inteligență artificială inițiază conflicte pe baza unor date interpretate greșit sau a unor comportamente emergente neanticipate de designeri.

Capacitățile actorilor non-statali

Democratizarea instrumentelor de inteligență artificială creează oportunități fără precedent pentru actorii non-statali de a desfășura operațiuni sofisticate de influență. Organizațiile teroriste, rețelele criminale și grupurile motivate ideologic accesează platforme comerciale de inteligență artificială pentru a genera propagandă și a desfășura război psihologic.

Sistemele automate identifică persoanele vulnerabile pe rețelele sociale, inițiază contactul prin intermediul unor personaje aparent autentice și le ghidează prin căi personalizate de radicalizare. Această scară permite organizațiilor mici să obțină un impact disproporționat mult dincolo de resursele lor reale.

Actorii non-statali pot folosi IA ca armă împotriva infrastructurii critice, creând amenințări asimetrice. Atacurile adverse care vizează sistemele financiare sau rețelele electrice ar putea fi lansate de grupuri care utilizează instrumente predefinite de pe piețele dark web.

Eroziunea rezilienței democratice

Operațiunile persistente de influență bazate pe inteligență artificială reprezintă provocări existențiale pentru guvernarea democratică. Alegerile devin ținte pentru campanii care utilizează mesaje micro-țintite, media sintetică și manipulare algoritmică pentru a suprima prezența la vot și a delegitima rezultatele.

Expunerea continuă produce o degradare măsurabilă a capacității societăților democratice de deliberare colectivă. Atunci când populațiile nu pot cădea de acord asupra faptelor de bază și fiecare sursă de informații este suspectată, fundamentul guvernării democratice se prăbușește.

Efectul psihologic se manifestă prin cinism politic, izolare socială și dezangajare civică. Cetățenii care se confruntă cu „oboseala războiului informațional” se retrag din participare sau se retrag în camere de ecou, fragmentând și mai mult societățile și reducând reziliența.

²Palantir Technologies este o companie americană de software specializată în analiza big data, oferind platforme (precum Gotham, Foundry, Apollo, AIP) pentru integrarea și analiza datelor complexe, fiind utilizată de agenții guvernamentale (apărare, intelligence), militare și companii private pentru luarea deciziilor, de la combaterea terorismului la managementul vaccinurilor, dar a atras și critici legate de supraveghere și confidențialitate.

Implicații strategice pentru competiția multipolară

În ordinea multipolară emergentă, operațiunile de influență bazate pe inteligență artificială servesc drept instrumente de competiție strategică, mai puțin constrânse de normele internaționale decât forța militară convențională. Statele desfășoară campanii continue de intensitate redusă, degradând coeziunea socială și procesul decizional strategic al adversarilor, fără a declanșa răspunsuri pe care le-ar provoca o agresiune evidentă.

Avantajul strategic se acumulează la statele care utilizează inteligența artificială ca armă, menținând în același timp reziliența defensivă. Regimurile autoritare cu cenzură extinsă pot avea avantaje inerente, izolându-și populațiile în timp ce proiectează narațiuni în societăți democratice deschise. Această asimetrie pune presiune pe democrații către controale restrictive ale informațiilor.

Către răspunsuri strategice

Abordarea operațiunilor de influență bazate pe IA necesită strategii cuprinzătoare care să integreze dimensiuni tehnologice, de reglementare, educaționale și diplomatice. Investițiile în sisteme de detectare trebuie să fie însoțite de măsuri de transparență care să permită auditarea independentă a sistemelor de IA.

Cadrele de reglementare trebuie să abordeze provocările legate de conținutul generat de IA, inclusiv cerințele de etichetare și standardele de răspundere a platformelor, echilibrând în același timp preocupările legate de securitate cu drepturile fundamentale la liberă exprimare.

Construirea rezilienței societale necesită investiții susținute în alfabetizarea media, educația gândirii critice și credibilitatea instituțională. Populațiile echipate pentru a evalua sursele de informații reprezintă cea mai durabilă apărare împotriva manipulării.

Concluzie

Transformarea ecosistemelor informaționale într-o armă prin IA reprezintă o transformare fundamentală în modul în care se exercită puterea în relațiile internaționale. Domeniul cognitiv a apărut ca spațiul de luptă decisiv unde se vor câștiga sau se vor pierde avantajele strategice.

Succesul necesită nu numai inovație tehnologică, ci și o readucere fundamentală a angajamentului față de valorile și instituțiile care permit societăților libere să prospere. Securitatea în domeniul cognitiv se bazează în cele din urmă pe rezistența, înțelepciunea și claritatea morală a societăților cărora le deservește aceste tehnologii.

SECURITATE ENERGETICĂ, CORIDOARE STRATEGICE, ÎNARMARE

Securitate energetică, coridoare strategice și dependența o armă într-o lume multipolară

Oluwasogo DAIRO (Nigeria)

În cadrul geopolitic multipolar contemporan, resursele energetice și infrastructura au apărut ca instrumente esențiale de pârghie strategică și influență coercitivă. Transformarea deliberată a dependențelor energetice într-o armă - în special restricțiile calculate ale Rusiei asupra aprovizionării cu gaze către Europa - a precipitat o reconfigurare profundă a lanțurilor globale de aprovizionare, a coridoarelor de tranzit și a alianțelor interstatale. Pe măsură ce dependențele înrădăcinate se fragmentează în mijlocul sancțiunilor, perturbărilor și alianțelor schimbătoare, noi vulnerabilități coexistă cu oportunități pentru o reziliență strategică sporită. Imperativele Europei pentru diversificare, focalizarea tot mai mare pe Africa în dinamica energetică internațională și rivalitatea tot mai intensă dintre marile puteri exemplifică modul în care coridoarele energetice remodelează profund relațiile internaționale pe fondul transformărilor geopolitice rapide.

Sursa: <https://diversegy.com/energy-security/>

Criza energetică a Europei de după 2022 a constituit un punct de inflexiune definitoriu. Reducerea strategică a livrărilor prin conducte de către Rusia a expus riscurile inerente ale dependenței excesive de un furnizor predominant, catalizând o tranziție rapidă către gaze naturale lichefiate (GNL) și rute diversificate. Până la sfârșitul anului 2025, importurile de gaze rusești reprezentau aproximativ 13-19% din totalul UE, o reducere semnificativă față de peste 40% înainte de criză, volumele prin conducte fiind substanțial diminuate și fluxurile rămase predominant prin GNL sau rute reziduale. Infrastructura de regazificare extinsă - de la terminalele iberice și baltice la hub-urile adriatice și mediteraneene - a permis creșterea fluxurilor de gaze din Statele Unite, Qatar, Norvegia și furnizorii africani emergenți. Cu toate acestea, această schimbare a generat noi dependențe, în special de GNL-ul american, ridicând în același timp regiunile mediteraneene și ale Mării Negre ca potențiale canale pentru o diversificare susținută. Inițiativele UE de eliminare treptată a importurilor reziduale de GNL și gaze rusești prin conducte până în 2027-2028 subliniază o urmărire hotărâtă a reducerii riscurilor energetice, în ciuda costurilor ridicate și a exigențelor infrastructurale.

Africa se ridică ca un element central în această reorientare globală, valorificând rezervele sale extinse de gaze și geografia avantajoasă pentru a servi drept conexiune pentru coridoarele emergente. Proiecte precum instalația GNL Greater Tortue Ahmeyim, care a realizat prima lichefiere la începutul anului 2025 în Mauritania și Senegal, subliniază capacitățile de export în plină expansiune ale continentului, sprijinind direct strategiile europene de diversificare. Progresele din bazinul Rovuma din Mozambic - inclusiv lichefierea GNL operațională Coral South și lichefierea aprobată Coral Norte - alături

de extinderile continue ale GNL ale Nigeriei, inclusiv progresele Train 7 către o capacitate sporită, poziționează Africa ca o punte esențială care leagă rutele eurasiatice perturbate de piețele atlantice. Conducele, terminalele și interconexiunile prospective - de la extinderile din Africa de Vest la dezvoltările din Africa de Est - oferă potențial pentru redirecționarea fluxurilor spre sud, atenuând susceptibilitatea Europei la instabilitățile coridoarelor nordice.

Domeniul energetic al Africii, însă, întruchipează natura duală a dependenței în cadrul multipolarității. Rusia, prin intermediul Rosatom¹, a accelerat angajamentele nucleare în Sahel și în regiuni mai largi. În 2025, planurile de acțiune și acordurile au avansat proiecte de reactoare în Niger, Mali, Burkina Faso (Alianța Statelor din Sahel) și Etiopia, adesea integrate cu parteneriate de securitate și infrastructură. Aceste eforturi extind influența Rusiei în zone cu resurse bogate, oferind soluții energetice în contextul provocărilor locale, navigând în același timp prin sancțiunile occidentale prin coaliții alternative. China, în schimb, este lider în finanțarea energiei regenerabile și a hidroenergiei în cadrul inițiativelor „Belt and Road”, energia solară și eoliană reprezentând acum aproape 60% din proiectele sale energetice africane, aflându-se într-o poziție divergentă față de predominanța anterioară a combustibililor fosili, dar generând interdependențe de infrastructură în concordanță cu aspirațiile geo-economice ale Beijingului.

Dinamica rețelei interconectate din Africa de Vest evidențiază în continuare mecanismele economice coercitive. Nigeria, în ciuda deficitelor interne persistente și a funcționării sub capacitatea instalată, exportă electricitate către statele vecine prin intermediul rețelelor integrate. Până la mijlocul anului 2025, obligațiile neplătite acumulate din Benin, Togo și Niger se ridicau la aproximativ 20 de milioane de dolari, afectând sustenabilitatea pieței și amplificând presiunile interne ale Nigeriei, inclusiv instabilități recurente ale rețelei și cheltuieli substanțiale pentru generarea de energie electrică în afara rețelei. Sincronizarea istorică a rețelei de către Pool-ul Energetic al Africii de Vest din noiembrie 2025 - integrând Nigeria cu 14 națiuni ECOWAS - anunță un potențial regional sporit de comerț și venituri până în 2026, însă riscă să perpetueze asimetriile fără reforme eficiente de atenuare a datoriei și de guvernare. Ceea ce intensifică aceste tensiuni este cererea tot mai mare din partea infrastructurii digitale. Centrele de date, propulsate de inteligența artificială, o mulțime de calcule și operațiuni hiperscalare, exercită o presiune considerabilă asupra sistemelor energetice ale Africii. Capacitatea continentală actuală depășește 400 MW, proiecțiile anticipând 1,5-2,2 GW până în 2030, determinată predominant de Africa de Sud, dar extinzându-se la nivel regional. Această creștere, deși pornind de la o valoare inițială modestă, amenință să depășească creșterile ofertei, necesitând compromisuri critice între prioritățile de export, electrificarea internă și investițiile în reziliență.

În acest mediu multipolar, transformarea energiei în arme transcende, întreruperile evidente manifestându-se prin modalități mai subtile: livrări concesionate care creează alianțe, finanțare care generează obligații de plată a datoriei și influențe hibride prin diseminarea tehnologiei. Sancțiunile Europei au redus veniturile Rusiei, dar au redirecționat exporturile spre est, consolidând parteneriatele cu China și India. Africa, în mijlocul acestor presiuni convergente, riscă dependențe indirecte în absența unei urmăriri deliberate a autonomiei strategice - prin angajamente diversificate, o armonizare regională aprofundată prin inițiative precum WAPP și investiții robuste în infrastructură rezistentă, centrată pe energie regenerabilă. Avansarea prospectivă impune o reziliență echilibrată: integrarea accelerată a energiei regenerabile pentru a diminua vulnerabilitățile la importuri, rețele regionale consolidate care echilibrează exporturile cu cererile endogene și cadre de reglementare care previn monopolurile emergente.

Pe fondul escaladării concurenței în sferele tehnologice, energetice și informaționale, securitatea energetică eclipsează simpla suficiență volumetrică, necesitând o stăpânire competentă a interdependențelor. Actorii competenți în navigarea pe aceste coridoare vor delimita arhitectura viitorului multipolar; cei deficienți invită la o dispută prelungită din partea rivalilor. În alinierea la strategiile regionale și globale pentru cooperare multipolară, imperativul constă în transformarea vulnerabilităților în oportunități pentru o dezvoltare durabilă și autonomă.

¹Rosatom (nume complet Corporația de Stat pentru Energie Atomică Rosatom) este o corporație de stat rusă specializată în domeniul energiei nucleare, care reunește peste 300 de companii și organizații și are aproximativ 250.000 de angajați. Rosatom acoperă toate domeniile industriei nucleare: inginerie și proiectare, construcția și dezafectarea centralelor nucleare, inginerie energetică, exploatarea centralelor, toate etapele ciclului combustibilului nuclear și gestionarea deșeurilor radioactive, precum și producția de echipamente și produse izotopice destinate medicinei nucleare, cercetării științifice, științei materialelor și supercalculatoarelor. Rosatom operează și o flotă de spărgătoare de gheață cu propulsie nucleară.

Biografiile autorilor

Sofia BRATYSHCHENKO (Polonia)

Este o absolventă a Facultății de Relații Internaționale și Studii Europene (Universitatea Lazarski și Universitatea Coventry), cu realizări academice solide, inclusiv o teză despre evoluția conceptelor politice privind poziția Ucrainei în Europa (2004–2024). Are experiență în cercetare politică, scriere academică și prezentări la conferințe, cu publicații în domeniul politicii energetice și lucrări viitoare privind integrarea europeană a Ucrainei. Este activă în organizații academice și de tineret, cu abilități dovedite în organizarea de evenimente, comunicare interculturală și traducere.

2017-2022: Școală secundară specializată, studii aprofundate în limbi străine, Școala secundară specializată de I-III gradele 314 – Kiev,

Ucraina

2022-2025: Licență în Relații Internaționale și Studii Europene, Universitatea Lazarski – Varșovia, Polonia și Universitatea Coventry, Regatul Unit.

Vasileios VLACHOS (Grecia)

Este un profesionist în domeniul securității cu o vastă experiență în domeniul corporatist, al ospitalității și al protecției evenimentelor de profil înalt. Are experiență în evaluarea riscurilor, prevenirea pierderilor și conducerea echipelor. Are competențe în gestionarea diverselor operațiuni de securitate pentru hoteluri de lux, stațiuni și întreprinderi private, asigurând în același timp conformitatea cu standardele internaționale de siguranță. Are o vastă experiență în operațiuni și supraveghere de securitate, evaluarea riscurilor și gestionarea incidentelor, protecția VIP-urilor și a directorilor, strategii de prevenire a pierderilor, sisteme CCTV și de control al accesului, conducerea și instruirea echipelor, răspuns la crize și situații de urgență.

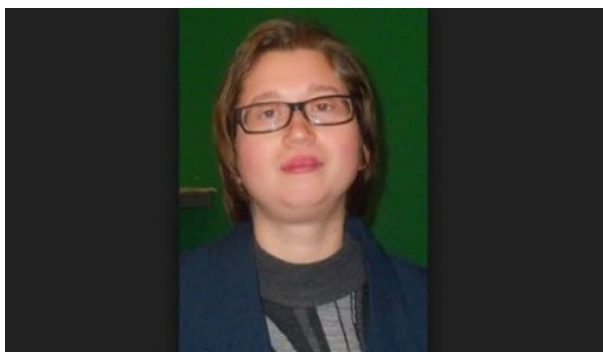
A urmat și a absolvit numeroase studii de specializare în țară și în străinătate și a obținut licențe și certificate de absolvire în diverse domenii, cum ar fi: Managementul riscurilor de securitate, Primul ajutor psihologic (Universitatea Johns Hopkins/SUA), Înțelegerea și gestionarea stresului din munca polițienească (Universitatea din Toronto/Canada), Certificare de manager COSHH (The Knights of Safety), Informații open-source (Institutul de Guvernanță din Basel/Elveția), Certificat în pregătirea pentru dezastre (Universitatea din Pittsburgh), Curs de instruire HB1143 în siguranța armelor de foc (Asociația pentru Drepturile Civile din Washington/SUA).

Dr. ing. Cristian-Marcel FELEA (România)

A absolvit studii ingineresti la Universitatea din Petroșani (fostul Institut de Mine) și studii de masterat și doctorat în mine, petrol și gaze. De asemenea, a absolvit studii postuniversitare la Universitatea de Apărare „Carol I” și Academia de Poliție „Al.I.Cuza”, fiind ofițer de rezervă SRI. Este editorialist la RepublikaNEWS Ploiești și colaborator la Contributors – HotNEWS.

Mona AGRIGOROAIEI (România)

A absolvit Științe Politice - licență și master în Marketing și Comunicare Politică la Universitatea „Al. Ioan Cuza” din Iași. În 2023 a absolvit și un al doilea master „Securitate și Diplomatie” la SNSPA, București. În timpul studiilor la SNSPA, a urmat un stagiu de practică la „Centrul pentru Prevenirea Conflictelor și Avertizare Timpurie”. Este specializată în cercetare academică și explorarea temelor politice și de securitate din Balcanii de Vest, publicând mai multe analize în mass-media din

această zonă, în diverse ziare din Albania, Kosovo, Macedonia de Nord. De asemenea, a publicat două cărți de poezii în limba albaneză la Priștina, Kosovo, în 2014 și 2022.

Oluwasogo Joseph DAIRO (Nigeria)

Este un profesionist în domeniul analizei de informații OSINT și asigură condiții de muncă sigure în domeniul documentării și managementului informațiilor.

Da dovadă de abilități excelente în domeniul comunicării. Este membru afiliat al Organizației Mondiale pentru Siguranță din SUA.

Ambassador Dr. Eslam Hamdy ASHOUR (Egipt)

Ambasador Dr. Eslam Hamdy Ashour este observator guvernamental permanent la Națiunile Unite, remarcându-se printr-o vastă expertiză în diplomația internațională, dezvoltarea durabilă și integrarea economică. Deține roluri de conducere importante în cadrul unor organizații interguvernamentale majore, conducând inițiative strategice care consolidează parteneriatele public-private și promovează creșterea economică durabilă. Renumit pentru abilitățile sale în negociere, gestionarea crizelor și dezvoltarea politicilor guvernamentale, contribuie activ la promovarea tranziției către energie curată, a inovării în sectoarele energiei regenerabile și a integrării soluțiilor durabile la nivel mondial. Angajamentul său de a promova colaborări de impact îl plasează în fruntea eforturilor de atingere a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) la scară globală.

Gianpaolo RIVA (Italia)

Cu peste 20 de ani de experiență la intersecția dintre tehnologie, afaceri și risc, oferă consultanță directorilor, consiliilor de administrație și investitorilor cu privire la modul în care tehnologia modelează strategia, crearea de valoare și reziliența. Activitatea sa acoperă strategia IA și cloud, guvernanta digitală, securitatea cibernetică și fuziuni și achiziții bazate pe tehnologie, cu un accent puternic pe modelele operaționale, alocarea capitalului și competitivitatea pe termen lung. Aduce o experiență hibridă care combină expertiza tehnică profundă cu perspective strategice și geopolitice, sprijinind organizațiile în navigarea transformărilor complexe care implică adoptarea IA, suveranitatea cloud, lanțurile de aprovizionare cu software și presiunea reglementărilor. Lucrează în mod regulat cu echipele de conducere pentru a traduce tehnologiile emergente în alegeri strategice concrete, cadre de guvernanta și decizii de investiții.

Deține un Master Executiv în Management de la Polimi GSOM, cu accent pe transformarea digitală, analiză și Industria 4.0, și a fost co-formator în programele de Transformare a Afacerilor, conectând leadershipul tehnologic cu strategia de afaceri.

Domeniile principale de expertiză includ:

- Consultanță executivă și pentru consiliul de administrație: strategie IA și cloud, guvernanta digitală și IA, modele de operare Cloud, risc și reziliență tehnologică
- Strategie, fuziuni și achiziții și creare de valoare: due diligence tehnologică, integrare post-fuziune, raționalizare portofoliu IT, modele de afaceri bazate pe IA
- Leadership tehnologic și cibernetic: arhitectură cloud și FinOps, securitate software și lanț de aprovizionare (SBOM), DevSecOps, guvernanta platformă și date.

Franz SIMONINI (Italia)

Analist geopolitic independent și absolvent al „Scuola di Domino”, colaborez cu revista geopolitică lunară italiană Domino, editată de Dario Fabbri, unde scriu și articole săptămânale pentru formatul „Settimana di Domino”, precum și cu revista trimestrială Eurasia – Rivista di Studi Geopolitici. În ultimii ani, munca mea s-a concentrat pe China, Japonia, Statele Unite, Israel, Antarctica, Arctica și alte câteva regiuni din întreaga lume. Am publicat în Eurasia un studiu teoretic despre percepția timpului în rândul colectivităților imperiale, în care am dezvoltat conceptul de „multitempo unificato” (timp multitemporal unificat). Dețin o diplomă în Relații Internaționale de la Universitatea din Parma și sunt membru al Societății Italiene de Istorie Militară (Sism). De asemenea, administrez mai multe canale de social media (YouTube, Instagram, Substack, Spotify) sub numele „A/Essenza Geopolitica”, unde analizez săptămânal scenarii globale și italiene prin formatele „Tra Velo e Confini”, „Dove va l'Italia” și „Il Vento dei Popoli”.

Dr. ing. Stelian TEODORESCU (România)

Este inginer aeronautic și în timpul studiilor doctorale a fost admis în Proiectul SmartSPODAS - „Rețea transnațională pentru managementul integrat al cercetării inteligente doctorale și postdoctorale în domeniile «Științe Militare», «Securitate și Informații» și «Ordine Publică și Securitate Națională» - Program de formare continuă pentru cercetători de elită - «SmartSPODAS», participând în acest context la diverse activități de cercetare, printre care se numără și cele organizate de CRISMART în Suedia. În prima parte a carierei sale, a ocupat diverse funcții de conducere în cadrul Statului Major al Forțelor Aeriene, iar în a doua parte a carierei, a ocupat funcții de conducere și execuție în cadrul Ministerului Apărării Naționale. A participat la diverse activități de cooperare la nivel național și internațional, acumulând experiență profesională în domeniul relațiilor internaționale și geopoliticii. A desfășurat activități didactice în mediul academic (studii universitare de licență și postuniversitare).

PULSUL GEOSTRATEGIC

EDITORI

Pompilă VLĂDESCU
Stelian TEODORESCU

Începând cu decembrie 2010 Pulsul Geostrategic este înregistrat în catalogul internațional Index Copernicus Journal Masters List. Acest buletin nu poate fi multiplicat și reprodus fără acord. Este permisă folosirea unor materiale sau citate cu păstrarea exactității și titlului original, precum și cu menționarea expresă a sursei. Opiniile și ideile exprimate în conținutul articolelor reprezintă punctul de vedere al autorilor.

SCANEAZĂ
PENTRU A ACCESA:
pulsulgeostrategic.ro

RIEAS Research Institute for
European and American Studies

STOCKHOLM INTERNATIONAL
PEACE RESEARCH INSTITUTE

